

QUADERNS DE PASTORAL

JUNY 1977

48

CONFIRMACIÓ I PRIMERA COMUNIÓ

Experiències i reflexions

L'economia de l'Església

Pastoral de la confirmació

Les secularitzacions

Sobremunt: un poble que vol viure

Document: l'abat Escarré a «Le Monde»

PRIMERA PLANA

Les secularitzacions: problema obert	119
--------------------------------------	-----

QUESTIONS

CONFIRMACIÓ I PRIMERA COMUNIÓ	122
Sector Pastoral de Sant Gervasi. - <i>Frederic Bassó</i>	126
Santa Coloma de Gramenet, barri de Singuerlín <i>Salvador Cabré</i>	138
Una parròquia del barri de Verdum. - <i>Pere Adell</i> i <i>Xavier Morlans</i>	153
Baix Llobregat. - <i>Eliseu Bordonau i Ibern</i>	157
Sant Vicenç de Castellet. - <i>Ramon Tuneu i Vila</i>	165

TEMA

Una aportació a la pastoral de la Confirmació <i>Salvador Bardulet</i>	171
L'economia de l'Església: present i futur. - <i>Josep</i> <i>M. Vilaseca i Marcet</i>	185

TERRA I POBLE

La lluita de Sobremunt. - <i>Ramon Minoves</i>	201
--	-----

LECTURA

Dos segles de confirmació a Catalunya. - <i>Josep</i> <i>M. Totosaus</i>	210
---	-----

TEXTOS I MATERIALS

Declaracions de l'abat Escarré a «Le Monde»	213
---	-----

QUATRE VENTS

Symposium Phase 100. - <i>F. Xavier Aróztegui</i>	220
Arran de les secularitzacions. - <i>Josep M. Totosaus</i>	223
Lleida: decepcions i esperances. - <i>Xavier Batiste</i>	231
Crònica d'Urgell. - <i>Antoni Mirabet</i>	235
Crònica de València. - <i>Antoni Signes</i>	237

PRIMERA PLANA

LES SECULARITZACIONS: PROBLEMA OBERT

Semblava —i molts se'n devien fer la il·lusió— que la cosa minvava i perdia verí. Darrerament el nombre de preveres que opten per la secularització ja no és ni de bon tros tan elevat com ho era no fa gaire temps. És tan evident que el fet podria induir a suposar, sobretot els qui hi tinguessin interès, que la situació, un cop superada la febre esporàdica d'un determinat moment, tornava a establitzar-se sense haver causat més víctimes que les que una colla de condicionaments personals feia inevitables. Doloroses, això sí, no cal dir-ho, però inevitables. Els últims casos sonats han servit per a revifar la flama de la inquietud i per a

recordar, si calia, que el problema encara és com abans.

Perquè hi ha un problema. Deu ésser per aquí que cal començar —per reconèixer l'existència d'un problema no pas ben senzill—, si realment es vol fer justícia tant als preveres secularitzats com als qui encara no han abandonat l'estament clerical o no el volen abandonar i molt especialment als qui tenen la intenció d'ingressar-hi de bell nou. Sense lliurar-se a simplificacions massa sumàries es deu haver d'admetre que un fenomen general i de dimensions tan vastes com el de la secularització de capellans no s'explica per causes merament particulars. Cert que cada cas és cada cas i que fóra impropï i fins sovint injust de fer-ho passar tot pel mateix sedàs. D'aquí, tanmateix, a reduir la qüestió al capítol de les defeccions i de les infidelitats personals hi ha un salt que no sembla honest de fer sense més ni més.

És clar que la disciplina del celibat constitueix l'aspecte més espectacular i més cridaner del problema tal com se sol presentar en la pràctica. Fóra inútil de regatejar-li gens d'importància. Potser, però, no és ben bé aquest el nucli de la qüestió. De fet el celibat no és més —ni tampoc menys, és clar— que una de les peces bàsiques de l'estatut social del prevere com a membre de l'estament clerical. Les discussions conciliars i la pràctica posterior (gairebé vergonyant!) referents al tema del diaconat de persones casades —anomenat sovint de manera curiosíssima «diaconat dels laics»— són en aquest sentit especialment il·lustratives. És possiblement a l'estament clerical en si mateix on radica el veritable problema. Un estament clerical que, per una banda, les instàncies superiors de l'Església s'entossudeixen a mantenir amb tota la integritat i cohesió possibles i que, per altra banda, es decandeix socialment de manera notòria i és causa, per això, de greus malestars per a molts dels qui en

formen part. Quin és avui dia l'estatut social del capellà? ¿Es veritablement desitjable que els capellans tinguin un estatut social propi? Vet aquí el problema. Potser val la pena d'afegir que la crisi de l'estament clerical no deixa d'afectar decisivament la funció presbiteral en si mateixa. ¿D'on ve, si no, l'anomenada «crisi d'identitat» dels preveres? El ministeri presbiteral no és cap abstracció metafísica, sinó l'exercici concret d'una funció eclesial en un àmbit social perfectament configurat.

No n'hi ha pas prou, és clar, de parlar-ne. Ningú no pensa tampoc que hi hagi receptes fàcils ni solucions immediates. Ja faria prou que hi hagués constància que les altes esferes eclesiàstiques comencen d'adonar-se del problema i de reconèixer que existeix. Fóra la millor garantia que les solucions —que no han pas de venir només de dalt— ja no són tan lluny.

CONFIRMACIÓ I PRIMERA COMUNIÓ

Aquest número de «Quaderns» arribarà als nostres lectors ja ben acabat el temps pasqual i abans que el juliol no ens submergeixi, tots, en el clima de calor i de vacances. Totes les comunitats acaben de celebrar primeres comunions i s'han interrogat, d'una manera o altra, sobre la confirmació, un sagrament que flota a la bona de Déu des d'un punt de vista teològic, pastoral i, no cal dir, en la consciència dels cristians rasos. És l'hora, doncs, de fer un balanç mínim sobre la iniciació sacramental.

Aquest número voldria ajudar-hi amb un recull d'experiències.

L'article de Frederic Bassó presenta la iniciació cristiana dels infants tal com té lloc al sector pastoral de St. Gervasi, de Barcelona. Confirmació i Eucaristia queden integrades en un plante-

jament global i coherent. La confirmació ve a completar el baptisme i obrir les portes a l'eucaristia. La pregunta —«què fer-ne, avui, del sagrament de la confirmació?»— rep una resposta molt concreta que no s'està d'atacar aquells que tendeixen a fer-ne el sagrament de l'adolescència en nom d'un —segons l'autor— errat psicologisme.

Els altres articles d'aquesta secció «*Questions*» no fan plantejaments totals sinó parcials.

Salvador Cabré exposa la lenta evolució de la pastoral de la primera comunió a la seva parròquia, al barri de Singuerlín, de Sta. Coloma de Gramenet. Assistim a l'avenç simultani de reflexió i acció: una acció que no és brusca ni cega, que és continuament revisada i represa. Onze anys de treball i una considerable evolució de la praxi. A Santa Coloma, naturalment, no han tingut massa temps de fer filigranes teològiques, litúrgiques ni psicològiques sobre el sagrament de la confirmació.

Pere Adell i Xavier Morlans ens expliquen com s'ho fan a la seva parròquia, Sta. Maria Magdalena, al barri de Verdum, al cinturó barceloní. L'article és breu. Però l'experiència hi queda prou ben reflectida. I l'interrogant final ens interpel·la tots: «¿Quin sentit té tota la vida sacramental quan no hi ha el primer sagrament, la comunitat cristiana?». Per això els autors semblen demanar que l'Església adopti «posicions coherents i valentes». També ho reclamava, en acabar, Frederic Bassó.

Els altres dos articles d'aquesta secció parlen del sagrament de la confirmació. Tant al Baix Llobregat (article d'Eliseu Bordonau) com a Sant Vicenç de Castellet (article de Ramon Tuneu) han fet una opció diferent de la preconitzada per Frederic Bassó. El lector s'adonarà dels motius que hi han conduït en un cas i un altre i del balanç que fan de l'experiència. Els responsables pastorals semblen haver acceptat el flotament del sagrament de la confirmació i —sense entrar en cap brega litúrgico-teològico-psicològica— s'han plantejat una altra cosa: una acció pastoral catequètica amb els adolescents. És en aquest marc on integren el sagrament de la confirmació. Notem la diferència del plantejament Bassó, que l'integrava en la iniciació cristiana dels infants.

L'article de Ramon Tuneu és més breu. El d'Eliseu Bordonau, a

part de ser més llarg, ha pres consciència explícita —i ho diu— que la seva opció és «contestada» des de determinats angles, i es defensa atacant. Val la pena de llegir atentament tot el punt 7 del primer apartat. Hi trobareu afirmacions com aquesta: «Honradament, considerem que les qüestions de vida o mort en el terreny de la sacramentalització i de la iniciació cristiana es troben en altres indrets (...) El que passa és que aquests braus tenen "banyes" i fa por de ficar-s'hi al davant». És un crit d'atenció: alerta a discutir sobre el sexe dels àngels mentre els turcs assetgen Constantinoble.

Davant el problema plantejat, la redacció de «Quaderns» ha demanat a Salvador Bardulet que ens fes un centrament teològicopastoral. El trobareu a la secció «Tema»: «Una aportació a la pastoral de la confirmació». L'autor hi reprèn la tesina que va defensar no fa gaire a la Facultat de Teologia de Barcelona, Secció St. Pacià (vegeu-ne la presentació a la secció «Lectura») i, armat amb l'estudi que va fer i que ens resumeix, penetra en el camp de la nostra pastoral d'avui, que es troba entre un tarannà heretat i una nova mentalitat pastoral que intenta obrir-se pas. «Quina alternativa pastoral prendrà l'Església futura?»

—dedicarà més energies a la iniciació d'infants que no pas a la re-iniciació dels adults?;

—viurà més atrafegada pel repartiment de ritus sacramentals i no tant pel contorn que els ha d'acompanyar?;

—estarà més preocupada per un infant que no rep el baptisme o la confirmació que no pas per deu que, havent-los rebut, no són iniciats en la fe?;

—comptabilitzarà els cristians pel nombre de baptismes administrats o bé pel nombre de membres integrats i actius a diferents nivells i que van vertebrant, de veritat, les comunitats locals?

De l'opció que prengui davant aquestes alternatives dependrà la plasmació pràctica, profunda o superficial, de la nova perspectiva que ofereix, avui, l'enfocament de la teologia sacramental».

Mentrestant, només hi ha dues opcions vàlides, a parer de l'autor: la primera fóra «donar la confirmació en el mateix baptisme», cosa que pastoralment avui no es pot posar en pràctica. Per això «cal anar, hic et nunc, a una segona opció: donar la con-

firmació quan aquesta pugui ser un complement del baptisme acceptat lliurement, quan pugui suposar una veritable personalització de la fe».

L'article acaba rebutant les acusacions que plouen sobre aquesta segona opció, «que no són tan grans com s'intenta de presentar», mentre que les altres opcions que pretenen presentar-se com a immaculades «recolzen en pressupostos també atacables al seu torn».

Ara el lector té a la mà un bon plec de materials. En oferir-los-hi, «Quaderns» està segur de prestar-li un bon servei.

SECTOR PASTORAL DE ST. GERVASI

Al Sector Pastoral de Sant Gervasi ens hem plantejat la confirmació i la primera comunió dintre el complex de la iniciació cristiana. Dir això pot semblar un lloc comú, però jo crec contràriament que és afirmar quelcom de fonamental.

En tota aquesta qüestió, actualment s'ha posat de moda dir que hi ha dues línies, l'una teològica i l'altra pastoral. La primera fonamentaria la seva reflexió i la seva acció purament en la naturalesa i l'estructura de l'ordre sacramental; la segona en les exigències antropològiques de l'iniciat. Crec que aquesta reducció dualista és nefasta i més aviat expressa les acusacions mútues dels qui segueixen una o altra línia sense haver-ne fet una reflexió global i aprofundida, lliure de prejudicis antiteològics o antiantropològics.

Nosaltres hem procurat fonamentar la nostra reflexió i l'acció pastoral simultàniament en una comprensió al més correcta possible de la naturalesa i l'estructura de l'organisme de la iniciació cristiana, i en una comprensió al més lúcida possible de la situació real dels nostres infants.

A partir d'aquest doble pol, no volem buscar solucions «alternatives», en les quals un pol sigui eliminat per l'altre, sinó un «camí dialèctic», en el qual els dos pols s'enriqueixin mútuament. Aquest aspecte, cal tenir-lo molt present pel fet que tota aquesta qüestió no es refereix a quelcom «estàtic», que es realitza de manera «puntual», sinó precisament a quelcom que, per la seva pròpia naturalesa, es refereix a dues realitats dinàmiques i progressives: la «iniciació cristiana» i «l'edat evolutiva».

La iniciació cristiana en l'edat evolutiva: fe i sacrament

La iniciació cristiana és un «procés», no és una «cosa» que es rep. És «l'entrada» en una realitat que ella mateixa és ja també un camí, una vida. No cal desenrotllar el que és sobra-

dament conegut per tothom, solament voldria remarcar que el procés es desenrotlla en dos nivells: el de la fe i el dels sagraments. D'una banda, baptisme-confirmació-eucaristia, com a signes sacramentals de la nostra incorporació a la comunitat que creu, celebra i viu la comunió amb Jesucrist. De l'altra, l'assoliment progressiu i proporcional a cada edat, de la fe que implica la celebració i la vivència d'aquests sagraments.

L'edat evolutiva és també, lògicament, quelcom que s'està fent. Intentar fer una iniciació cristiana durant l'edat evolutiva és, doncs, pels dos cantons, fer quelcom projectat cap a un futur i que evoluciona.

El camí de la «iniciació cristiana» i el camí de la «creixença humana» s'han d'influenciar, doncs, mútuament. Però és necessari plantejar una primera qüestió fonamental que determina la mateixa validesa del plantejament.

La «iniciació cristiana», com a procés d'entrada a la comunitat de fe cristiana que celebra l'eucaristia, exigeix una actitud d'inicial obertura i acolliment de Jesucrist; aquella actitud per la qual l'home demana la fe tot trucant a la porta de l'Església, tal com expressa el ritu del baptisme. Aquesta actitud, l'infant no la pot tenir d'una manera autònoma (com no pot tenir res d'autònom durant la infància). Solament la pot tenir d'una manera «depenent», «ambiental», infantil. D'aquí que ens sembli fonamental dir que la iniciació cristiana solament és vàlida en els que anomenem «infants cristians»: que viuen una experiència de fe cristiana en l'ambient que els protegeix i que normalment, encara que no necessàriament, és la família.

Aquí cal respondre una qüestió prèvia de cabdal importància: ¿pot viure un infant realment la fe cristiana? Com sabem, la qüestió és molt debatuda. Nosaltres pensem que sí, amb la condició de no demanar-li més que una fe «infantil» o sigui: depenent, viscuda amb els grans que sostenen la seva infància. Pretendre en l'infant una fe i una vivència de la fe autònomament personals, és esperar l'impossible. Afirmar que, per això, ja no és fe cristiana, és negar el valor personal de la realitat infantil. L'infant no té certament una personalitat adulta, té una personalitat «infantil». Seria molt útil que algun teòleg intentés fer

una «teologia de l'infant» a partir de les dades que ens donen les ciències antropològiques.

Sovint s'afirma que, si bé l'infant pot viure una fe infantil, no per això pot viure la realitat dels sagraments, ja que aquests demanen una fe plena, adulta. L'infant en l'Església seria per pròpia naturalesa un «catecumen». I així podria viure una certa «iniciació cristiana» a nivell de la fe, però no a nivell sacramental.

Aquesta actitud implica una certa concepció dels sagraments que no és ara moment de discutir, però que determina tota la qüestió. Nosaltres pensem que els sagraments són signes amb què la comunitat cristiana expressa la seva fe en la presència i l'acció de Crist en tots nosaltres. La fe «reconeix» aquesta presència i aquesta acció, però no la «provoca». En aquesta fe de l'Església, s'hi pot participar a diversos nivells. L'infant pot viure «infantilment» la realitat del sagraments.

L'infant podrà ser iniciat degudament a la vida sacramental si viu dintre una comunitat cristiana en la qual es concreta la fe de l'Església. Evidentment tot això demana la realitat d'una Església que celebra autènticament els sagraments.

Aquella concepció dels sagraments que els faria inaccessibles als infants accentua de tal manera la fe com a opció personal i plenament lúcida, que de fet ve a dir que la realitat sacramental solament es comunica a aquell que en té una comprensió plena. D'aquí la necessitat d'una catequesi exhaustiva.

Nosaltres pensem que la realitat del que l'Església creu i celebra en els sagraments és extraordinàriament rica, però que no cal saber-ho tot des del començament. La realitat expressada i realitzada pels sagraments de baptisme-confirmació, el cristià l'anirà comprenent i assumint en el transcurs de tota la vida, si viu en l'Església de manera normal.

D'aquí que en la «iniciació cristiana» dels infants cristians, cal situar la celebració dels sagraments dintre el context més general de la seva entrada a l'Església, que és, de fet, una «creixença en l'Església»: és l'experiència d'anar ocupant el seu lloc en la comunitat, a mesura que creix, de manera semblant a com ho fa en tot.

La nostra pràctica: visió general

En la nostra situació actual l'infant cristià és batejat al cap de pocs mesos de vida, i introduït així a la vida sacramental de l'Església. Dintre l'ambient familiar rep les primeríssimes influències cristianes. Al nostre Sector, invitem els pares a unes conferències que versen sobre com iniciar els infants petits als rudiments de la fe, i a les actituds cristianes més fonamentals i elementals, i els oferim unes petites publicacions anomenades «Catequesi per a petitons».

A partir dels 7 anys, organitzem els *Centres de Catequesi per a infants*, pensats com a «agrupacions de famílies cristianes que es preocupen comunitàriament de la catequesi de llurs fills». Les famílies que formen el Centre es reuneixen diverses vegades per crear un cert ambient de comunitat de fe que sostingui la tasca catequètica. Per altre cantó, es procura que les celebracions eucarístiques de les esglésies del Sector siguin al més vives i actives possible, i acollidores dels infants que hi assisteixen.

El infants de cada Centre es reuneixen cada setmana, en grups d'edat homogènia, amb un catequista adult, per fer la catequesi. Aquest treball se centra fonamentalment en la reflexió i l'aprofundiment de tot el que implica el fet de celebrar l'eucaristia i de viure amb coherència amb aquesta celebració. Dintre d'aquest gran tema general que constitueix com el moll de l'os de tota la catequesi, es treballa el contingut doctrinal de la fe, el sentit dels signes que l'expressen i celebren, la realitat que ens fa viure, i les exigències de comportament que genera.

Aquesta catequesi infantil dura 6 anys (dels 7 als 12 anys). Els dos primers, els dediquem a fer que l'infant es reconegui membre d'aquesta comunitat de què forma part, i es reconegui ocupant de fet el seu lloc en la celebració, o sigui participant en la celebració dels sagraments.

El primer curs (7 anys), el dediquem a ajudar l'infant a fer una primera i molt general interpretació del fet de la celebració, les seves implicacions i exigències. És una catequesi que pretén donar-li els elements que necessita per a comprendre el perquè de la seva presència en la celebració eucarística.

El segon curs (8 anys), el dediquem a fer que vagi prenent el seu lloc en aquesta celebració. Sota el gran títol de «La meua entrada a l'Església de Jesús», intentem ajudar l'infant a fer com una conscienciació de la història de la seva fe, des del seu naixement en una família cristiana, passant pel baptisme, la primera infància viscuda totalment sota el guiatge dels pares, els seus primers coneixements de Jesús... I ara, com que ja ha esdevingut conscient d'ell mateix, i ja ha començat a fer-se gran dintre la comunitat, rebrà la confirmació del seu baptisme, i podrà participar plenament en la celebració, combregant, del Cos i la Sang de Crist.

Aquesta confirmació del baptisme li demana una professió de Fe, amb què faci seva (a la manera pròpia d'un infant conscient) la fe en què ha viscut.

Pensem que l'edat de 7-8 anys és bona per a fer aquest pas en el camí de la seva iniciació cristiana, perquè, en el procés de la seva creixença humana, l'infant realitza un pas realment important: el despertar del seu jo conscient. Ara es descobreix com un jo distint dels altres: no és encara el jo autònom, però sí el jo interior i conscient; es descobreix com un «jo» en la família, en l'escola, en la comunitat cristiana. Es descobreix situat en la comunitat i té interès a saber per què i què hi fa.

Per altre cantó, en la seva evolució mental, superada l'època del coneixement immediat i concret, inicia el camí vers la capacitat del coneixement racional. Comença a ser capaç de comprendre i raonar.

La descoberta del seu jo conscient i de la seva interioritat personal el fan també capaç d'iniciar una vivència social, una capacitat de la participació personal en una realitat comuna. S'obre a la vida social.

Si l'infant és capaç d'una vivència real (encara que infantil) de l'eucaristia, per què no li hem de permetre?; quin dret tenim a decidir que no hi ha de participar? Nosaltres pensem que, si pot fer-ho ja amb una real (malgrat que infantil) participació conscient, el nostre deure és ajudar-lo a fi que ho faci bé. Esperem els 8 anys fets perquè aquest despertar del jo conscient hagi assolit una situació més estable.

Això significa, naturalment, que la nostra catequesi no pretén que l'infant compregui tot el que els sagraments comporten, sinó que es limita a aquells elements que ell pot viure i comprendre, o —millor encara— a aquell nivell en què ell pot viure i comprendre els elements essencials del sagrament. En línies generals, se centra en el fet de «l'entrada plena a la comunitat eucarística».

Catequesi de la confirmació i de l'eucaristia

Pel que fa a la confirmació, ens centrem en el seu aspecte d'acabament, de «confirmació del baptisme», en el sentit que baptisme i confirmació són els sagraments que signifiquen i realitzen la nostra incorporació a Jesucrist, sacerdot i profeta. Pel baptisme Jesús ens comunica el seu Esperit, que ens fa, amb ell, fills de Déu Pare, glorificadors de Déu Pare. Per la confirmació Jesús ens comunica el seu Esperit, que ens fa, amb ell, salvadors dels homes, testimonis de l'amor de Déu entre els homes, constructors del seu Regne. La confirmació ens acaba de fer cristians, perquè ens acaba d'incorporar sacramentalment a Jesucrist.

Pertocant a l'eucaristia, fem veure com repetim el Sopar de Jesús, i com, per mitjà del pa i del vi compartits, se'ns dona Ell mateix per aliment. Unint-nos a Jesús, amb ell ens unim al Pare i a tots els cristians i a tots els homes que s'esforcen a estimar com ell.

Ser confirmat i participar de l'eucaristia exigeix de l'infant (com de l'adult) que s'esforci a fer tot això que aquests sagraments signifiquen. Després vindrà tota la catequesi dels quatre cursos següents i tota la de l'adolescència i, en definitiva, tota la vida per anar captant i aprofundint el seu sentit.

La primera comunió no és objecte de cap celebració especial, sinó que és la primera participació plena de l'infant en aquella celebració en què acostuma a prendre part. Aquest punt, el considerem important.

Així doncs, la primera comunió no ha de ser objecte d'una celebració eucarística que es fa perquè l'infant combrega per primera vegada, no és quelcom que es munta perquè els infants combreguen. És la primera vegada que l'infant participa, combregant, de la celebració que la comunitat cristiana fa per Jesucrist. El centre de la festa no és l'infant sinó Crist. No és Crist que «baixa» fins a l'infant, sinó que és l'infant que «puja» fins a Crist, centre de la comunitat. No es reuneix la comunitat perquè l'infant combrega, sinó que l'infant s'uneix a la comunitat reunida a l'entorn de Jesús.

La confirmació a partir dels 12 anys?

Com es veu, en tot aquest plantejament es col·loca la confirmació al lloc que li escau, dintre l'estructura sacramental de la iniciació cristiana. Com és sobradament sabut, aquest punt suscita actualment una irreductible controvèrsia en què aquí no entrarem pas. Solament voldria subratllar uns punts per aclarir la nostra opció.

En primer lloc, pensem que la confirmació perd sentit si es deslliga del conjunt de la iniciació cristiana. Això no afecta tant l'ordre de la celebració (abans o després de l'eucaristia, cosa que depèn sovint de circumstàncies concretes) com l'orientació de la catequesi. Es faci abans o després de l'eucaristia, és sempre «confirmació del baptisme».

Però el problema tal com es planteja no afecta tant aquesta qüestió com una altra: la confirmació, per la seva pròpia naturalesa, ¿no demana una edat superior?

Actualment s'ha posat de moda parlar de dues línies, l'una teològica i l'altra psicològica o pastoral. La primera defensaria la celebració de la confirmació durant la infància purament per a conservar l'esquema de l'ordre de la iniciació cristiana, sense tenir en compte el grau de maduresa dels infants. L'altra esperaria haver arribat a una major maduresa per celebrar-la, donat

que aquest sacrament implica ratificar personalment i solemnement la professió de fe baptismal.

Podria semblar que la nostra opció pastoral se situa en la línia teològica, sense tenir en compte la situació psicològica dels infants. Però això no és cert. Els motius en què la fonamentem són simultàniament teològics i pedagògics.

Són sobradament conegudes les argumentacions de la línia teològica; no cal, doncs, repetir-les.

Voldria solament remarcar que la línia que s'anomena psicològica té també, secretament, una opció teològica no gaire correcta: afirma, ni que sigui implícitament, que la confirmació és el sacrament de la maduresa, de la creixença, de la confirmació de la fe.

I això no és cert. No hi ha cap sacrament per a sacralitzar cap nivell de fe. El creixement de la fe es culmina, s'expressa amb noves «professions de fe». La celebració de qualsevol sacrament implica una «professió de fe» corresponent i proporcional a l'edat en què es rep, però cap sacrament no té per objectiu culminar, sacramentalitzar un nivell de maduresa humana. Els motius que determinen l'edat de celebració d'un sacrament sempre han de ser motius psicològics i antropològics; mai teològics.

És per això que la nostra opció no es fonamenta en motius teològics, sinó psicològics. La confirmació certament implica una professió de fe, una represa personal de la «professió de fe baptismal». Ara bé, un acte d'aquest tipus, demana estar en una situació psicològicament serena, en què es posseeixin en pau unes conviccions. Aquesta situació es té en la infància d'una manera infantil (dependent), o en l'edat adulta de manera autònoma.

En canvi, la pre-adolescència i l'adolescència són precisament una edat en què psicològicament no és gens ni mica aconsellable sol·licitar dels nois i les noies cap mena de professió solemne i pública de res que es pretengui que tingui durada en la vida de l'home.

Durant aquesta època conflictiva, de lluita i de dubte, de recerca, el que cal és viure com es pugui la fe de la infància, o bé preparar camins vers una fe adulta. No és hora, psicològicament

parlant, de fer professions de fe solemnes i públiques. I menys si impliquen un lligam tan explícit amb la institució eclesial que es fan davant del bisbe.

Això és més important de tenir-ho en compte, com més problematitzat és l'ambient en què viuen els nois. I tal és el nostre.

Els nois i les noies viuen de fet la seva fe cristiana en relació amb l'Església dintre de comunitats juvenils, però rebutgen de fer actes espectaculars de compromís públic en matèria de fe, no per no tenir-la, sinó per no posseir-la tranquil·lament. La seva experiència és més aviat que no la posseeixen o que la posseeixen poc.

Es podria pensar, tal vegada, celebrar la Confirmació al final de la infància, als 12 o 13 anys? Crec que així es provocaria un altre perill, al meu entendre també seriós. Perquè l'adolescència, almenys en l'actualitat, és, entre nosaltres, etapa de crisi per a la vida de fe, que comporta moments especialment tenebrosos i, no poques vegades, experiències de trencament, d'abandó de la fe.

Als 15-17 anys no és el mateix viure una crisi d'abandó d'una fe professada públicament i solemnement als 12-13 anys o als 8-9. En el primer cas, la ferida psicològica és molt més greu perquè la crisi es refereix a una professió pública i solemne recent, de la qual es té memòria i consciència lúcida. En el segon cas, en canvi, la crisi de fe és viscuda, fàcilment, com un element més de la crisi global de l'adolescència, en què periclita el món de la infància, sense implicar elements culpabilitzadors com si es tractés d'una franca «apostasia». Cal, doncs, evitar aquest perill i abstenir-se d'embarcar els nois i les noies en una opció que, realment, podrien fer ara però que dintre de poc té moltes possibilitats de convertir-se'ls en una dificultat important.

La creixença en la fe, l'han d'anar fent els nois i les noies amb professions de fe normals, funcionals, vives, al si de les seves comunitats juvenils, dintre el seu ambient i en companyia més o menys llunyana dels grans.

Mirades les coses des de tots aquests punts de vista «psicològics», veiem com el millor, antropològicament, i metodològica-

ment, és celebrar la confirmació com un acte de la vida de l'infant cristià, respectant tot el seu sentit teològic de confirmació del baptisme, culminació de la iniciació cristiana, pas d'entrada plena a la comunitat que celebra l'eucaristia. Evidentment la catequesi no ha de pretendre altra cosa que ajudar l'infant a viure, a la mesura de la seva capacitat, la realitat teològica de la seva iniciació eclesial. Ja ho hem indicat abans.

Aquest plantejament es refereix a l'*infant cristià*, que seguirà una *catequesi constant i progressiva*, per la qual anirà entrant en tot el sentit i les exigències del baptisme-confirmació.

El que certament complica tota aquesta qüestió és la gran dificultat de fer celebracions de la confirmació que expressin més clarament tot el sentit pastoral que li és propi. Com sabem, això és degut al tipus de presència i relació que l'actual organització de l'Església dóna al bisbe. Però això és tota una altra qüestió, que també es dóna en la confirmació dels grans, i potser encara més.

Pensem que tots els arguments que puguin aconsellar el retard de la confirmació són vàlids amb dues condicions: que retardin tot el conjunt de la iniciació, i que el retardin fins que s'hagi superat l'adolescència. Però així condemnem arbitràriament els infants a no viure la realitat sacramental, quan, si se'ls ajuda degudament, en són capaços. Per altre cantó, amb aquesta praxi accentuaríem molt, cert, l'aspecte d'opció personal lúcida i responsable que demana de nosaltres el do de Déu; però oblidaríem perillosament —al meu entendre catastròficament— que abans de tot i per damunt de tot, es tracta d'un do gratuït, que se'ns dóna per pura gràcia, abans que siguem capaços de cap opció lúcida o responsable. Certament la fe és opció, però opció a «reconèixer» que Déu ens ha estimat primer. Si algú és capaç d'aquest «reconeixement», és l'infant. Tot ell és un ésser que es reconeix depenent, estimat, sostingut, fruit d'un amor gratuït; fill! En definitiva, aquesta experiència infantil és la que hem de reconquerir els adults per fer-nos dignes del Regne: «Us asseguro que, si no canvieu i no us feu com els infants, no entrareu pas al Regne del cel» (Mt. 18,3).

Una cosa totalment diferent seria el cas dels adolescents que

de fet iniciessin el seu contacte amb l'Església en l'adolescència. Per ells la fe no es plantejaria en relació amb una experiència infantil i tot canviaria de sentit. Però no és aquesta la nostra situació.

Necessitat d'una pastoral coherent

La principal dificultat a què hem de fer front és la resistència de les famílies a ser actives en la tasca de l'educació de la fe dels fills.

Certament cada vegada hi ha més famílies que s'hi lliuren amb serietat; però el pes mort dels qui es resisteixen a ser actius és molt gran. Aquesta resistència té diverses causes, de les quals cal ser conscients.

En primer lloc, la desídia normal dels qui toleren una fe convencional, per bé que, en el millor dels casos, no posin entrebancs a la tasca catequètica dels Centres.

Aquesta resistència és causada també per la perplexitat que provoca en molts el fet que la tasca que realitzem no sigui plenament assumida per molts responsables de l'Església: en gran part sembla encara com una mania d'uns quants, estimada i valorada, però com un luxe de més a més. L'important, l'essencial, allò que es defensa amb les ungles és l'escola. Els pares dels nostres barris, als quals la mandra fa desitjar que els facin la feina i que estan acostumats a solucionar-ho tot «pagant», es pregunten constantment per què no es cuida l'escola de tot això «com abans», per què no ho fan els capellans o les monges, o les «dames catequistes», que després criticaran. Pregunten per què cal complicar-se tant la vida. I aquesta tendència normal a la facilitat no troba el contrapès d'una Església decidida i enèrgica en els seus plantejaments.

Per altre cantó, en general les celebracions dominicals no es desenrotllen ni molt menys en la línia en que pretén caminar la catequesi que intentem fer. Això dificulta molt tot el que

hem dit referent a la primera comunió i la iniciació cristiana dels infants en general.

Nosaltres pensem que ens cal accentuar l'animació i les exigències en relació amb els pares, malgrat que això provoqui una disminució numèrica. Així com promocionar la creació de llocs de celebracions dominicals que realment connectin amb tot el que intentem fer.

Frederic Bassó

SANTA COLOMA DE GRAMENET,

BARRI DE SINGUERLÍN

Parlaré de la parròquia de Sant Miquel i no de tot Santa Coloma, perquè no hi ha una pràctica totalment unificada. Molta reflexió comuna, moltes circulars i molts articles en comú; però, a l'hora de realitzar les coses, cal adaptar-les segons les possibilitats de cada parròquia.

La de Sant Miquel és al barri de Singuerlín. Uns vint mil habitants: nou-vinguts de totes les parts d'Espanya; obrers de la SEAT, de Pegaso, de la construcció, d'autobusos, de transports, taxistes, etc.

La parròquia va ser fundada l'any 1965 per divisió de la principal de Santa Coloma.

El procés que hem seguit ha estat —i continua essent— llarg i lent. Sap greu sentir a dir que a Santa Coloma canviem les coses de cop i volta. No és veritat. En canvi, és veritat que s'intenta pensar les coses en equip: preparar-les abans i revisar-les després. I escoltar el parer dels laics: pares i mares de família, que estimen l'església, que escolten i auscullen les converses espontànies dels seus veïns i companys de treball a la fàbrica, als autobusos, a les botigues, etc.

Any 1966

Començaré la descripció del procés amb el resum de la reflexió feta l'agost del 66. La parròquia de Sant Miquel tenia un any i havia organitzat les primeres comunions per primera vegada. El rector, quan va anar-hi, portava nou anys de vicari a l'esquena.

Després de la primera comunió. Resum del despullament i la discussió de l'enquesta contestada per les parròquies de Santa Coloma. Conclusions:

1. Entre les parròquies que han respost l'enquesta s'ha arribat al nombre de 2.183 infants de primera comunió. Podem suposar, amb fonament, que aquests infants han portat la «participació» d'unes cinquanta mil persones a la «festa de la primera comunió». És un fet social i, de moment, en certa manera, irreversible. En tot el conjunt, és quasi impossible destriar els valors purament religiosos i, encara més, els evangèlics (si n'hi ha).

Nosaltres, com a pastors, volem esforçar-nos a valorar tot el seu contingut cristià.

2. Constatem que no és del tot vàlid afirmar que la primera comunió és una bona ocasió per arribar als infants i a les famílies. La situació actual ens porta els nens a ramades, en la majoria de casos, i no hi ha forma ni temps material per personalitzar els contactes (entre catequista i nen, sacerdot i nen, sacerdot i pares).

3. De moment, pensem acceptar el fet tal com es produeix. No sembla prudent exigir més que un mínim d'edat (7 anys) i de coneixements catequètics elementalíssims. Algunes exigències de tipus humà no veiem que puguin arreglar les condicions poc evangèliques del fet massiu.

4. En la majoria de llocs, quasi tota la catequesi i l'organització depèn de les escoles (llevat de la missa de primera comunió). Es fa imprescindible seguir aquest costum.

Però hi notem unes condicions perjudicials. Els mestres no poden fer més que assegurar una repetició memorística i, en la major part dels casos, no poden explicar ni el sentit religiós de la història sagrada, ni assegurar el clima de pregària. Hem notat, fins i tot, que el sentit de culpa és explicat casuísticament, sense tocar la consciència.

5. Els pares ajuden els nens a preparar-se amb il·lusió màxima, que té una ombra religiosa, però sense relació amb una fe viscuda. Hem vist que pràcticament cap nen no és acompanyat a la missa dominical. I que el dia de la festa no arriba a combrar un nombre sensible de pares.

6. Amb tot el context descrit, no es veu que aquesta primera comunió massiva sigui millorable pastoralment. I sobretot,

les comunitats cristianes actuals no poden oferir uns mitjans prou adequats per a tots els nens que vindran cada any.

Però no creiem que s'hagi de suspendre la primera comunió. Voldriem millorar la catequesi, sobretot en els llocs on sigui possible trobar prou catequistes.

7. Sembla possible començar una nova forma de fer la primera comunió. Cada parròquia mirarà d'introduir-la gradualment, en les següents direccions:

a) sensibilitzar tots els que vénen a missa sobre la seva responsabilitat de cara a la formació dels nens. Demanar que ajudin a separar la primera comunió de la festa mundana. Això es faria en començar el curs escolar i catequètic;

b) començar algun curs de catequesi seguint la pedagogia activa, en la línia de les mares catequistes (o persones adultes; no noietes). Alguna parròquia començarà aquesta catequesi l'Advent. Com a màxim es començarà després de les festes de Nadal;

c) on sigui possible, facilitar de fer la primera comunió a les misses dominicals normals. S'evitarà qualsevol senyal de preferència i es farà de manera que sigui digna d'una família que porta el fill a rebre el sagrament de l'eucaristia;

d) procurar que els col·legis separin la primera comunió de la festa religiosa del col·legi: podria fer-se un altre dia. No volem admetre cap almoina del col·legi per organitzar la festa i informarem els pares que no estan obligats a pagar-nos res: que el que els demanen al col·legi és per als mestres;

e) preparar, per als mestres, un mínim molt mínim de fórmules que podran fer aprendre a tots els pàrvuls. S'hauria de fer veure que la classe de catecisme no hauria de tenir el context d'una assignatura més;

f) fer el possible per fer la catequesi autèntica fora de l'escola; almenys una mica. I interessar-hi els pares molt aviat (demanant-los que facin la inscripció o convidant-los a una reunió de pares) i fer que ells assegurin l'assistència dels seus fills durant un temps que arribi a ser sensiblement «una mica costós». Sembla important separar aquesta catequesi de l'horari escolar i de la fila que surt de l'escola;

g) parlar llargament d'aquesta qüestió amb els mestres practicants, a fi que ens ajudin a fer-ne veure els valors evangèlics

On sigui possible s'hauria d'intentar fer unes reunions amb els mestres per preparar la classe de religió;

h) preparar una catequesi per als nens que ja han fet la primera comunió i intentar que segueixin un segon curs amb mares catequistes.

Aquest document té onze anys. En aquell moment, la parròquia de St. Miquel s'identificà plenament amb el seu contingut i es va afermar en l'esforç per començar aquella «nova forma» de què es parla al punt 7. Puc concretar algunes coses.

1. *Sensibilització.* La primera tasca era informar, fer pensar, desfer rutines, explicar el sentit autèntic de la comunió, donar idees, anar a les fonts, posar Jesucrist al centre.

Ho fariem mitjançant trobades al despatx, reunions, predicació normal al temple, contactes amb l'escola, fullets explicatius, que molts no llegirien però que servirien per centrar les converses al despatx, a les reunions, a les escoles, amb els mestres, etc.

2. *Relacions amb l'escola.* Ho vam trobar com el document diu. Era una situació ambigua. No tots els mestres eren cristians, forçosament, ni entenien la necessitat de subratllar la llibertat religiosa. Feia tan bonic allò de tots els nens de la classe juntets!

Per un costat, alguns mestres trobaven carregós haver d'assegurar ells la formació catequètica de tots els nens de primera comunió. Per altra banda, era una festa del col·legi i fàcilment podia fer-se servir de lluïment i com una bona propaganda.

Calia fer entendre que la comunió era un afer cristià i que corresponia als cristians. Calia que ningú —que cap nen— no se sentís marginat dels companys pel fet de no fer la festa de la primera comunió. Calia que ningú no se sentís pressionat a fer la primera comunió sense intenció cristiana, només perquè els altres la feien.

Però era delicat. S'havia d'anar amb peus de plom, de mica en mica, sense ferir susceptibilitats.

3. *Mares catequistes*. De seguida vam tenir unes vint mares catequistes a la nostra parròquia. Una monja, amb molt bona voluntat, dedicava mitja jornada diària a reclutar mares catequistes; preparar-les amb papers, llibres, reunions, cursets; organitzar els grups de nens per a cada catequista; reunir els pares i connectar-los amb les catequistes, etc.

4. *Res de diners*. Ha estat sempre una prèvia de tota la nostra actuació. Tot això es fa *por amor al arte*, perquè ho estimem, hi creiem i rebentàriem si no ho féssim. Ens guanyem la vida (les poquíssimes necessitats que tenim) amb treball a part. Però vivim i comuniquem la fe per convicció, sense cap interès crematístic.

5. *Els muntatges*. Vam trigar molt a suprimir muntatges. Encara més: durant tres anys vam organitzar una renovació de les promeses baptismals, amb una solemne celebració a part, amb lliurament de la Bíblia i el ciri, amb promeses i signe d'amistat. Com una vetlla de catecúmens, on els nens actuaven de valent. Però en faltaven molts. I de pares, invitats insistentment, a penes si en venien.

La primera comunió es celebrava com de costum: en grans grups, per escoles, amb vestits llargs, etc.

6. *Tracte amb els pares*. Aprofitàvem totes les ocasions per parlar amb els pares; també dels vestits: de la distracció que causaven als nens, del mal que feien als qui no en podien portar, etc.

El noranta per cent de pares es mostraven d'acord a suprimir els vestits extraordinaris. Però només ho farien si ho fessin tots: no volien que els seus nens fossin menys que els altres.

Any 1967

En començar l'any, el mes de gener, vam fer arribar a tots els pares, a través dels col·legis i de la parròquia, un escrit sobre les primeres comunions. S'hi parla, encara, del col·legi i dels

mestres; es demana, encara, el «volant de baptisme» del nen que ha de fer la comunió; es remarca la importància del paper de la família en la iniciació cristiana dels fills; i, sobretot, es mira d'aclarir bé les coses: què és i què no és la primera comunió.

Ve el mes de maig i celebrem normalment les comunions. En acabat, ens reunim altra vegada per fer la nostra revisió. La circular que en surt va, ara, adreçada als practicants per tal que hi pensin i ens ajudin a veure millor les coses i a ser més autèntics. Es tracta que les nostres parròquies de Santa Coloma no facin les coses ni «perquè sempre s'han fet així» ni «perquè els capellans, ara, les volen així». Sinó que, amb el bon criteri i la col·laboració de tots, s'esforcin per adaptar els principis de la nostra fe amb les realitats de cada dia que ens sacsegen a tots.

La circular que transcrivim a continuació (traduïda del castellà) és datada el 21 de maig de 1967. Deixem de banda el que afecta, directament, a la celebració de la festa de Corpus.

Als fidels que assisteixen a la missa dominical.

Els sacerdots de Santa Coloma de Gramenet hem cregut que us devíem una explicació sobre dos punts que, en aquest moment, interessen les nostres comunitats cristianes: les primeres comunions i la pròxima festa de Corpus. Us demanem que mireu de comprendre bé el que us volem dir i que no deixeu de manifestar-nos, amb tota franquesa, les vostres opinions.

Aquest any han fet la comunió un total de 1.410 nens (50 més que l'any passat), que es distribueixen de la següent manera: parròquia de Sta. Coloma, 325; Sta. Rosa, 365; St. Jaume, 97; St. Josep Oriol, 118; St. Joan Baptista, 235; St. Miquel, 170.

L'esforç que hem esmerçat, entre tots, per preparar els que havien de combregar ha estat força considerable. Hem d'agrair la visita dels pares, que van venir quan els ho vam demanar, la col·laboració de 55 catequistes, que van oferir-se amb il·lusió, la labor dels col·legis que han seguit les nostres indicacions.

En molts casos, és cert, la preparació espiritual dels nens a estat superior a la d'altres ocasions. Però no sabríem ocultar la nostra preocupació per un mal de rel: en la primera comunió

dels seus fills, la immensa majoria de famílies no hi busca altra cosa que una festa bonica amb una certa emoció religiosa. El que els preocupa no és, precisament, desvetllar la fe del nen amb el seu exemple i la seva paraula i ajudar la seva perseverança després de la primera comunió. El nombre reduït de nens que continuen venint a missa correspon al nombre reduït de pares que van combregar amb ells. És prou sabut: en aquesta edat, el nen depèn gairebé totalment de la família.

En aquesta situació, ¿podem continuar admetent a la primera comunió aquesta gran majoria de nens, els pares dels quals no es preocupen ni es preocuparan de la seva fe? Creiem, sincerament, que no fer alguna cosa per arreglar aquesta situació fóra conformar-nos, una vegada més, a viure enganyats amb un cristianisme de nombre i de façana.

Quins passos poden donar-se per tal que la primera comunió vagi essent el que ha de ser i que la demanin només aquells pares que volen educar de debò els seus fills en la fe catòlica? Ajudeu-nos tots a trobar solucions prudents i eficaces. És clar que no es tracta d'un problema exclusiu de Santa Coloma. Però nosaltres podem aportar idees i experiències al conjunt de l'Església, guiada pels seus pastors.

Començat el nou curs, el mes de novembre adreçàvem una nova circular als practicants. Era el fruit de les nostres reflexions i de les consultes fetes. Hi anunciàvem algunes reformes per a les comunions de l'any 1968. Vet aquí el seu contingut: joia i dolor de l'església en les primeres comunions; ens cal assegurar la llibertat religiosa dels pares, en la mesura possible, i urgir la responsabilitat dels qui, lliurement, es decideixin a fer-la; senzillesa i autenticitat; és cosa de la parròquia, només; els pares són els primers responsables de la fe dels seus fills; els vestits seran els normals, «de carrer», sense adorns.

Acabàvem dient-los: hem escoltat el parer dels mestres, de pares de família i d'altres persones de la població. Ho hem comunicat als nostres superiors. Ara us ho comuniquem, primer, a vosaltres, els practicants. Ajudeu-nos per tal que la gent ho compregui bé i ho aculli.

Any 1968

El mes de gener vam fer arribar una circular a tots els pares interessats en la primera comunió dels seus fills. L'encapçalament era general: «Parròquies de Santa Coloma de Gramenet». La traduïm íntegra.

Als pares de nens en edat de fer la primera comunió.

L'any passat, parlant amb els pares dels nens que havien de fer la primera comunió, molts es lamentaven que aquest acte religiós els portés tanta complicació de vestits, convits, regals, etc. Estàvem d'acord que tot hauria de ser més senzill i que així hi guanyaria la devoció dels nens i dels seus acompanyants. Però vèiem també que només ho podríem aconseguir si donàvem unes normes iguals per a totes les parròquies, almenys totes les de Santa Coloma de Gramenet. Hem pensat aquestes normes; les hem consultat a moltes persones i ara les posem en coneixement de vostès, amb l'esperança que les rebran amb la mateixa bona voluntat que nosaltres hi hem posat.

1. La primera comunió no es farà per col·legis. Els pares que vulguin, lliurement, que el seu fill faci la primera comunió l'apuntaran directament a la seva parròquia. Els senyors directors i els senyors mestres dels col·legis saben prou bé que, amb això, no menystenim la desinteressada col·laboració que sempre ens han prestat i que els seguim demanant.

2. La preparació dels nens serà atesa més de prop per la parròquia. S'hauran d'apuntar al despatx de la seva parròquia abans del 31 de gener. Quan s'apuntin, es dirà als pares el que hauran de procurar que aprenguin els seus fills i quins dies hauran d'anar a catecisme, l'ensenyament del qual serà a càrrec de persones del mateix barri, dirigides pel sacerdot.

Donades les nostres circumstàncies, considerem que l'edat mínima perquè un nen pugui preparar-se de manera convenient per a la primera comunió ha d'establir-se en 7 anys complerts el 1967.

3. Per rebre la primera comunió els nens portaran vestits de carrer, normals i senzills, sense adorns especials.

Sovint els vestits de primera comunió ocasionen diferències i vanitats, o, almenys, fan que els nens no estiguin naturals, sino cohibits, incòmodes i distrets. Tot això és impropï d'un acte on s'han de sentir tan agermanats, atents i amb gust a la casa de Déu. Per aquestes raons hem decidit que vagin vestits de manera corrent, com els diumenges, sense res d'extraordinari.

Aquestes normes són les que ens correspon de donar a nosaltres per tal de celebrar millor les primeres comunions. Hi ha altres coses, sobre les quals només podem aconsellar: que vostès mirin d'evitar tot el que perjudiqui l'ambient senzill i religiós que ha d'envoltar la comunió, ja sigui amb regals, convits i altres despeses desproporcionades.

Tot esperant la visita de vostès a la parròquia que els correspon, abans del 31 de gener, els dies i hores que els anotem, si és que el seu fill ha de fer la primera comunió aquest any, els saludem atentament.

Les parròquies de Santa Coloma de Gramenet.

Hem de dir que la gent acceptà bé, massivament, aquesta comunicació. La veritat és que ja s'ho esperava i ho desitjava.

Un negociant de vestits es va enfadar molt i deia que li havíem fet perdre moltes mils pessetes. Cal dir que ja ho havíem anunciat el mes de novembre passat. Potser es molestà algun col·legi; però no devia ser gaire, perquè no arribaren les protestes; a més, els col·legis més importants són de monges i ens van ajudar molt.

Vam distribuir més fulls. Vam convocar els pares a conferències. Sempre insistíem en la importància de la seva participació. En un dels escrits, dèiem: «De paraula o per escrit poden presentar qualsevol suggeriment o indicació que considerin necessari.»

Vam començar la catequesi: tant les mares catequistes com els pares de les criatures tenien un esquema dels punts doctrinals que calia ensenyar. Quan ja s'havia fet la primera comunió, la catequesi continuava: en dèiem «curs de perseverança».

D'aquesta manera van fer-se les comunions els anys 68, 69 i 70.

Però el temps no passava debades. Les mares catequistes reflexionaven sobre la seva tasca: dificultats, experiències, fracassos...

Any 1970

Acabades les comunions, les mares catequistes van fer una assemblea general de reflexió: som al final de maig. En donem el qüestionari i el programa de la trobada.

Qüestionari per a reflexionar a nivell de parròquies. Caldrà fer una reunió prèvia i que una representant de cada parròquia anoti les dades necessàries per a comunicar-les després en assemblea. Primer es presentarà el balanç general: nens, catequistes, etc. Després caldrà respondre les següents preguntes:

1. Quins valors has descobert en la tasca de catequista? Una més gran exigència per a tu mateixa, una més gran relació amb les persones del barri i els pares dels nens, el desenrotllament de la fe dels infants, etc.

2. Quins contravalors o aspectes negatius has trobat? Indiferència dels pares, manca de continuïtat dels nens, etc.

3. Com et sembla que caldria orientar la preparació de la primera comunió l'any vinent? Reduir-la?, orientar-se cap a una catequesi normal?, exigir alguna cosa més als pares?, etc.

Ordre del dia de l'assemblea general.

1. Resposta, per barris, al qüestionari anterior, que cal haver treballat.

2. Xerrada sobre: «La funció de la catequesi en el creixement de la fe». Hi seguirà un col·loqui.

3. Reunió per grups per reflexionar sobre alguns punts de l'evangeli relacionats amb el tema exposat a la xerrada.

4. Conclusió i pregària, a l'església.

5. En acabat, els que puguin podran allargar la convivència, informalment, al pati.

Els resultats d'aquesta assemblea eren aplastants: tot l'aprofundiment que nosaltres intentàvem no interessava la gent. Interessava de debò la festa, la tradició, el lluïment... Després de la primera comunió, amb prou feines si tornava ningú.

Va passar l'estiu i, el setembre, férem, com cada any, les «Jornades de Pastoral». Aquest cop, el plat fort va ser la sacramentalització: tres dies, tres punts:

1. Fets-experiència: Amb la col·laboració dels laics, recollírem moltes dades.

2. Reflexió teològica, amb l'ajut d'un teòleg i la participació del bisbe Ramon Torrella.

3. Aplicació pràctica: «que la reforma —dèiem— sigui evangelitzadora i no exasperant».

Em sembla convenient transcriure el resum que vam elaborar aleshores sobre les Jornades.

La sacramentalització.

Després de presentar experiències relatives a la gran quantitat de famílies que demanen els sagraments de bateig, comunió i casament, vam fer una reflexió teològica sobre la realitat cristiana dels sagraments i sobre les exigències que comporta una distribució, també cristiana. I vam arribar a marcar la següent línia d'actuació.

Constatem que moltíssimes famílies ens demanen els sagraments mogudes sobretot per una sèrie de condicionaments socials que es podrien resumir en aquests tres: tenir els papers en ordre per tal de cobrir-se per a totes les eventualitats cívico-legals; celebrar una bona festa familiar, amb invitats i tot; salvar el respecte humà: el què diran els veïns i coneguts.

Tot això va acompanyat força vegades d'un cert fons religiós, més o menys palpable, de temor i de pertinença als costums de la nostra església; costums acceptats, aprovats i, moltes vegades, estimulats i tot pels seus responsables de molts anys ençà.

En aquesta situació, és tan fort l'aspecte purament folklòric, i salta tant a simple vista, que la distribució dels sagraments tal com l'anem fent d'ençà que som capellans ens fa mal, ens re-

volta i considerem que ja no pot anar, perquè és totalment absurda i constitueix, a més, un greu desprestigi per a la nostra fe.

Però creiem, també, que donada la nostra impossibilitat de mesurar el grau de fe, i donat que la mateixa església nostra fou força responsable de tot aquest folklore, nosaltres no podem foragitar directament la seva demanda, sinó que hem d'exigir-nos, nosaltres mateixos, un respecte envers aquestes famílies.

Ara bé, per tal de no allargar més les pressions dels condicionaments socials de què hem parlat, ens comprometem a fer un gran esforç per esporgar tot el que pugui substituir, de manera fraudulenta, l'únic mòbil necessari, que és la fe. Ens comprometem, doncs, a posar l'accent de la nostra actuació en la formació d'unes comunitats cristianes compromeses, vives i missioneres; a no repintar la pastoral de cristiandat, a no aprofitar-nos de la sacramentalització com a mitjà missioner normal; a desfer, tant com puguem, tota barreja cívico-legal amb el fet religiós; i a treballar per personalitzar tots aquests actes, de forma que, amb el nostre ajut, les persones s'hi sentin més responsables i conscients.

A la nostra parròquia de Sant Miquel havíem iniciat, l'any 1969, la formació de petits grups o petites comunitats cristianes. Calia insistir-hi i treballar-hi de valent: que fossin vives i missioneres. Havíem de dedicar-hi, capellans i laics, el màxim d'esforç, de temps i d'atenció. Calia que compreguéssim la urgència d'aquesta tasca: era tan fàcil dedicar-nos a repintar i fer més bonica la pastoral de cristiandat! Però ja no hi havia cristiandat: no podíem entretenir-nos, doncs, amb fantasmes. La descristianització essent un fet, la tasca a fer era, doncs, missionera.

Anys 1971 i 1972

El mes de gener de l'any següent sortia un fullet d'orientacions per als pares, com a resultat concret de les jornades del mes de setembre pel que feia a les primeres comunions.

Els saludàvem, exposàvem què és la comunió, mostràvem el contrast entre el que la comunió és i el que la realitat en fa, parlàvem de llibertat i respecte a la consciència dels pares, de la manera de preparar els infants i dèiem que, en endavant, se n'encarregarien els mateixos pares i que les comunions es farien un dia qualsevol de l'any. En conclusió, dèiem, volem treballar decididament per una església sincera.

Això ens portà a suprimir la catequesi de primera comunió. Però, en canvi, continuàvem la tasca de formació cristiana dels infants, amb mares catequistes, per als nens més grans que ja haguessin fet la comunió.

La festa de la primera comunió, no podíem suprimir-la del tot. Però tampoc no volíem col·laborar a la permanència de la pura rutina. Fins i tot ens comprometíem a ajudar els pares perquè sapiguessin preparar millor els seus fills: els donàriem un fullet amb els principals punts de catequesi i —sobretot— estàvem disposats a formar grups de pares interessats. No constituí cap sorpresa per a nosaltres comprovar que aquests eren molt pocs.

Els anys 1971 i 1972 seguírem aquesta línia.

A la tardor del 72 fem les Jornades de Pastoral, amb la participació de les religioses i els laics que volen intervenir-hi. Tor-na a sortir el tema de l'admissió als sagraments. Tots els reunits aproven les línies vigents i hi fan algunes remarques: cal ajudar més els pares a preparar els seus fills; cal evitar que la primera comunió esdevingui una festa de nens; cal no fer misses de primera comunió: els nens han de combregar en les misses normals de la parròquia; cal no fer la comunió només els mesos de maig i juny, sinó tot l'any.

Situació actual

1. *Vénen els pares al despatx*, ens avisen que el seu nen ha de fer la primera comunió i *tots junts busquem un dia*: millor

que no sigui els mesos de maig i juny. La primera comunió és un acte comunitari: tots el celebrem; per això es fa a les misses normals de la comunitat i només dos o tres nens a cada missa, si no volem que hi hagi una mena d'invasió del temple. Així els parlem.

Alguns ho entenen bé i aprofiten el dia del sant o de l'aniversari, les festes de Nadal, Pasqua, etc.

2. *Reunim un dia els pares*: els felicitem per tenir un nano tan eixerit; els expliquem què és la comunió instituïda per Jesucrist, per què es fa a les misses de la comunitat, durant tot l'any i amb vestits de carrer; també per què són ells els que han de preparar el seu fill i com: d'una manera remota, mediata i immediata; els diem que, aquells pares que vulguin preparar-se millor, que ens ho diguin i farem uns petits grups per trobar-nos cada setmana. No s'hi apunta mai ningú.

3. *El dia abans de la comunió*, els nens vénen a parlar amb el capellà. A la missa, es fa una pregària explícita per ells i combreguen amb les dues espècies.

4. *Als pares que s'hi han interessat* se'ls parla de la comunitat cristiana i dels grups de reflexió. I se'ls convoca a una trobada posterior.

5. *Els pares que no s'hi conformen tenen altres sortides*:

— van a fer la primera comunió en un altre poble, com si es tractés d'un casament. Nosaltres no els posem cap pega; però tampoc no volem fer-los cap paper d'autorització ni cap certificat d'estudis, perquè no ens considerem dominadors de tots els nens del nostre territori ni controladors de la seva formació;

— s'organitzen festes de primera comunió en algun col·legi; n'hi ha algun que fins i tot organitza catecisme de primera comunió i cobra mil pessetes per nen. Després lloga un capellà de fora i organitza la gran festa. No són gaires. En una població de 170.000 habitants hi pot haver de tot. Ve a ser com un Palmar de Troya en petit.

Balanç final

Em sembla que serà bo acabar amb la transcripció del que deia el nostre full parroquial del dia 4 de maig de 1975.

A totes les parròquies de Santa Coloma han començat les primeres comunions. Com cada any, és un fenomen massiu: la fan pràcticament tots els nens que en tenen edat. (Val a dir, però, que cada vegada són més els que no la fan).

Voleu dir que no es tracta, ja, d'un esdeveniment inevitable?

A les nostres parròquies es fa un esforç, més o menys intens, per ajudar a l'aclariment de la gent: que ningú no s'hi senti obligat, que puguin mig comprendre el sentit de la comunió.

Si hom no viu en comunió amb l'Església ni busca la comunió amb Jesús, quina mena de comunió celebra amb la primera comunió del seu fill?

Massa sabem, però, que, arran d'aquestes celebracions tan equívokes, poca eficàcia pot arribar a tenir el nostre treball d'aclariment.

Es, doncs, urgent que siguin el bisbe i tota la diòcesi els qui afrontin el problema i que nosaltres, en la nostra vida global, anem aclarint amb un testimoniatge vàlid què és creure, avui, en Jesucrist i en la seva Església.

Salvador Cabré

UNA PARRÒQUIA

DEL BARRI DE VERDUM

Als nostres barris joves, de majoria immigrada, hi ha moltes criatures. Aquest any se n'han apuntat a la Parròquia per a la primera comunió unes dues-centes cinquanta (a part les que *es fan en el manicomi perquè deixen fer-la amb el vestit llarg*, és a dir a la capella de l'antic manicomi de Sant Andreu). El planteig comú del sector davant aquest fet massiu és de no inflar-lo massa amb llargues catequesis preparatòries; entre d'altres raons perquè desborda les nostres possibilitats de catequistes, locals, organització, etc. Pensem que pròpiament la catequesi comença el curs següent per als qui la demanin sense ser-hi determinats per la pressió social de la primera comunió.

Per tant, els nostres objectius han estat els següents: *assegurar una atenció mínima catequètica* a tots els pares i infants, procurant que sigui evangelitzadora; i *oferir alguna possibilitat de millor iniciació cristiana* als qui lliurement la vulguin.

L'atenció mínima a tothom

1. Inscripció

Es fa durant els mesos de gener i febrer. Atén una catequista d'edat «madura». En apuntar-se ja es decideix el dia de la primera comunió i d'acord amb aquesta data es donen escrites les altres en què han de venir els pares i els infants.

2. Reunions de pares

1a. reunió. Se'ls parla del sentit de la primera comunió i de la manera com entre tots la preparem. També se'ls donen algunes indicacions perquè puguin ajudar els fills a «passar» el llibre del Secretariat interdiocesà. S'insisteix que no l'han d'aprendre de memòria, sinó que el llibre és una pauta per a conèixer i estimar Jesús.

2a. *reunió*. Es fa un diàleg sobre «Què es el principal de l'ésser cristià», de cara a centrar la fe en la persona de Jesús no com una creença, sinó com un compromís amb Ell, en la seva lluita, al costat dels pobres, pel Regne de Déu. Després els pares es reuneixen per grups amb el catequista que s'ocuparà dels seus fills. Es tracta de conèixer-se i que els pares puguin explicar com els va la preparació dels infants i se'ls pugui ajudar una mica.

3a. *reunió*. Quan falta poc per la primera comunió, s'explica als pares el nou enfocament de la penitència i de l'eucaristia, perquè, almenys, no contradiguin el que nosaltres ensenyarem als infants. També es reuneixen per grups i el catequista els explica el camí dels seus fills en la catequesi.

3. *Sessions de catequesi per als infants*

Se'n fan quatre en petits grups i una de massiva. *Quatre sessions* d'una hora en petits grups (els mateixos grups de la comunió) els diumenges al matí. La catequista «repassa» les coses més importants a través de preguntes sobre els temes i sobre els dibuixos que els nois han fet al llibre. Més que l'ensenyament (tan reduït a quatre sessions) el que busquem és que se sentin acollits per persones que volen ser cristianes i no pas encarats a exàmens i cerimònies. I una *sessió col·lectiva* per Setmana Santa, en què se'ls explica amb diapositives la Passió, Mort i Resurrecció.

4. *Celebració de la Penitència*

Es fa el dia abans de la primera comunió. Comentem l'evangelí del fill pròdig i donem l'absolució després de fer una confessió individual, durant la qual més que el record de les faltes passades mirem de fer-los veure que han de canviar amb l'ajuda del perdó de Jesús.

De moment, optem per la confessió individual perquè els en quedi, als nois, no una imatge de tortura sinó d'un gest que revela que Déu els estima personalment i els anima a ser millors. Així també es referma la línia d'acolliment personal que volem donar a la primera comunió.

Sempre hi ha algunes mares i de vegades algun pare que també es confessen en aquesta ocasió. Creiem que donar una ab-

solució col·lectiva perquè pugui combregar qui vulgui seria confondre encara més les coses, facilitar més sagraments amb poc sentit.

Al final de la celebració de la Penitència fem algunes indicacions pràctiques per a la missa de l'endemà.

5. *Celebració de l'Eucaristia*

Com que la nostra església és un barracó on caben només unes 120 persones assegudes i a les comunions hi ve tota la parentela, hem de multiplicar les misses de Comunió. Des del diumenge de Pasqua fins al d'abans de Sant Joan tenim dos torns per festa; una de les misses és especial d'aquest temps, l'altra és l'habitual dels infants.

Procurem sintonitzar amb l'ànim de festa amb què vénen i fem una celebració breu, accentuant més el gest que la paraula: una sola lectura, promeses baptismals, presentació del pa i el vi, la pau amb bes als pares, benedicció final encoratjant a continuar lluitant pels fills, etc. La dificultat està en gran part de l'acompanyament que no sempre arriba a «entrar» en la celebració i li resta qualitat, juntament amb el rebombori de molta quitxalla. Convé no posar-s'hi gaire nerviós.

Oferir possibilitats d'una millor iniciació cristiana

Els catequistes, l'any passat, van remarcar que els infants «anaven molt mal preparats a la Comunió», que quatre sessions era molt poc, ja que la immensa majoria dels pares no els havien pogut ajudar gaire. Però veiem que si no hi ha interès per part dels pares no arreglarem gran cosa augmentant només les sessions perquè «sàpiguen més». Vam quedar, doncs, que aquest any faríem un curset per a les mares que volguessin preparar-se millor per ajudar els seus fills.

Hem fet aquest curset en dos torns, en dies i horaris diferents, amb deu sessions cada un. Hi han passat 38 dones, la meitat de les quals han tingut una assistència regular.

Hem partit de les «llicons» del llibre que havien de passar amb els seus fills, i hem parlat de les qüestions que els interessaven, per tal de donar un enfocament bàsic a una pila de coses: Jesús, Déu, l'Església, els evangelis, l'oració, l'educació dels fills, etc. Tinguem en compte que una quarta part de les assistents eren analfabetes i que les altres només es defensaven una mica. La seva cultura és a base de coses concretes, d'experiències viscudes generalment des de la seva situació d'explotats. Per exemple, l'andalusa que no sap llegir ni escriure, ni ha fet la comunió i que explica que sempre havia pensat que el Déu dels pobres era ben dolent, diferent del dels rics. Hi ha hagut dones que han hagut d'esforçar-se bastant per poder assistir al curs (n'hi havia una que havia de córrer en sortir de la casa de fer feines a Sant Gervasi per arribar a punt). La majoria s'hi han trobat bé, i sembla que han comprès una mica més què és ser cristià.

Balanç

Tot plegat és molt ambigu, i pateix del problema de fons que ens preocupa a tots, però que ens supera; quin sentit té tota aquesta vida sacramental quan no hi ha el primer sagrament, la comunitat cristiana? Fins que globalment l'Església no adopti posicions coherents i valentes, nosaltres optem per no deixar decebuda i confosa tanta gent senzilla que acudeix a les nostres parròquies. Per això, no ens prenem l'ocasió de la primera comunió com el moment del gran esforç catequètic, però tampoc no deixem de posar-hi una atenció evangelitzadora d'acolliment, d'acord amb les possibilitats que tenim.

Això respecte a la línia de fons. Els aspectes concrets no tenen tanta importància. De moment, per la nostra pràctica, funcionen.

Pere Adell i Xavier Morlans

BAIX LLOBREGAT

Ja fa algun temps que a la comarca del Baix Llobregat mirem de coordinar el treball pastoral amb adolescents i joves. La catequesi de Confirmació és un dels instruments d'aquest treball conjunt. El punt de partença és l'experiència iniciada anys enrera a Molins de Rei. Després de valorar-la i de fer-hi uns petits retocs, ens decidim a obrir-la a la comarca a tall experimental. L'estiu del 76 revisem a fons l'experiència i els materials que havíem fet servir i els publiquem. Tot i que l'esquema és el mateix, gairebé tots els temes han estat retocats i enriquits i alguns d'ells han estat totalment renovats.

Característiques globals de la catequesi

1. La catequesi de Confirmació és *una experiència comarcal*. Ultrapassa els límits de la parròquia o del grup de poble. Això, ho considerem un valor remarcable. Als responsables, treballar en equip ens esperona, ens ajuda a ser crítics, estimula la nostra creativitat i, al mateix temps, ens dona un recolzament. Als nois i les noies, el fet de saber-se vinculats a un moviment comarcal i de relacionar-se amb altres grups els dona solidesa. Diria que, quan els esforços se sumen, els avantatges i els resultats es multipliquen.

2. La catequesi de Confirmació és *una etapa d'un procés*. Després de l'etapa de confirmació, els nois podran —si ho volen— continuar el procés de maduració i de creixement de la seva fe. No és el darrer instrument que se'ls ofereix: més enllà de la confirmació hi ha les trobades comarcals de joves que anomenem «aplec» i el moviment comarcal de grups de joves amb el mètode de Revisió de Vida. No és el colofó d'una catequesi infantil, sinó la iniciació d'un procés catequètic i d'expe-

riència de fe per a joves. Diria que això és decisiu: psicològicament, des de l'òptica de l'adolescent, canvia molt sentir-se en la darrera etapa d'una cosa que «és de nens» o en la primera etapa, en la iniciació, d'un moviment de joves. Hi ha tota la diferència entre quelcom que s'esllangueix i quelcom que s'obre al futur.

3. La catequesi de Confirmació és una *catequesi d'adolescents*. Més en concret: una catequesi per a nois i noies de 14-15 anys o —dit d'una altra manera— per a nois que hagin superat l'ensenyament bàsic. Ens adonem que això els marca: passen d'un ambient infantil a un ambient juvenil. Passen a conviure amb nois més grans; el seu món de relacions varia. Socialment ja no són «els nens de bàsica» sinó «els nois de BUP». És un moment important i mereix una atenció especial. Aquesta és la raó principal que ens mou a començar just en aquest moment el treball amb el jovent.

4. La catequesi de Confirmació *parteix de la vida i intenta que, en el cor de la vida, s'hi doni una experiència de fe*. No oblidem que el procés camina cap a la creació de grups de Revisió de Vida i això qualifica i marca les etapes d'iniciació. D'altra banda, donada la riquesa anàrquica del seu món interior, l'apassionament i la inestabilitat amb què viuen les coses i la diversitat d'impactes que els mouen, tot allò que no «toqui» la seva vida els sona a «música celestial». Per això, intentem que el programa catequètic reculli la problemàtica típica de l'adolescent. Més encara: sabem que cal estar molt atents a la seva vida per no deixar mai de respondre als interrogants i a les situacions que es poden presentar en qualsevol moment (una tançada d'obriers a la parròquia, una vaga comarcal, un fet que ha passat a l'institut...) i que es converteixen en el seu principal centre d'interès, encara que això suposi deixar de banda el programa previst.

No cal dir que «partir de la vida» no vol dir limitar-se a «remenar una mica l'olla» de la seva problemàtica sense il·luminar-la. Tan poc educador i tan ineficaç seria plantejar preguntes sense donar elements de resposta com donar respostes fetes i «caigudes del nostre cel d'adults» que no responguessin

a les seves preguntes o bé, i això ve a ser el mateix, que ells no les sentissin com a respostes a les seves preguntes.

5. La catequesi de Confirmació fa servir una *metodologia variada*. S'intenta aprofitar al màxim tota la gamma de recursos pedagògics —diapositives, textos, qüestionaris, taules rodones, foto-llenguatge...— que contribueixin a donar varietat a les trobades. Fer que cada trobada sigui una novetat ja que la monotonia aviat els cansa. És un mètode que podríem qualificar així: actiu, inductiu, experiencial i dialogal.

6. La catequesi de Confirmació *vol tenir en compte la pedagogia de la fe*. No cal córrer. Preferim apuntalar quatre parets-mestres que ultimar els darrers detalls de decoració d'una casa on els fonaments ballen. L'opció pel mètode inductiu ens fa valorar molt més les quatre idees que els nois arriben a assimilar i a fer seves, perquè són fruit d'una **descoberta personal**, que no pas la tranquil·litat de consciència que pot donar el fet de dir de cop tot el que l'adult porta al pap. La fe, com qualsevol altra cosa, suposa i demana una pedagogia.

7. És una catequesi de *Confirmació*, en el sentit que, en acabar el curs, els nois que lliurement ho vulguin poden celebrar aquest sagrament. Això no impedeix que hi participin nois que ja estan confirmats. De fet, tan sols els darrers temes són una preparació directa i explícita del sagrament; la resta de temes té un caire més global.

Sabem que aquest és un punt discutit i discutible. La nostra postura no pretén tenir una solidesa dogmàtica. Per a nosaltres, el que és decisiu i ineludible és la tasca catequètica en l'etapa de l'adolescència, no el lligam adolescència-confirmació. Aquesta opció té interrogants gens ficticis, però altres opcions no deixen de tenir-los. Potser l'únic que aconsegueix de salvar tots els esculls és l'experiment de laboratori, però aquest no ens acostuma a donar iguals resultats a la intempèrie.

Honradament, considerem que les qüestions de vida o mort en el terreny de la sacramentalització i de la iniciació cristiana es troben en altres indrets: sacramentalització de persones no evangelitzades, pressió social al voltant de la primera comunió, que ens porta a admetre a la culminació del procés d'iniciació cris-

tiana el cent per cent d'infants de vuit anys dels nostres ambients descristianitzats, iniciació sacramental a una vida cristiana que, paradoxalment, es viu al marge de tota referència comunitària, etc. El que passa és que aquests braus tenen «banyes» i fa por de ficar-s'hi al davant.

És la realitat mateixa la que està desgavellada, i per això l'argument que «s'altera l'ordre normal dels sacraments de la iniciació» no ens pesa prou.

Una altra objecció possible mantindria que, «donada la inestabilitat de l'adolescent, situar la confirmació en aquest moment podria crear en el noi un sentit de culpabilitat si abandonava un compromís que recentment ha contret». L'objecció és important. Però, per això mateix, mirem de donar al pas que fan els nois la importància que té, però no més de la que té. Sobretot descarregant-lo de tot sentit d'ultimitat i de dramatisme. Se li dona el to de manifestació o *expressió* del que ells ara viuen més que de *promesa* vinculant del que han de viure. El caire de compromís solemne que dona a l'acte la presència del bisbe, em sembla que ens impressiona més a nosaltres que a ells. I d'altra banda, crec que el noi avui —i això no sé si és bo o dolent— quan deixa la fe o la pràctica religiosa ho fa d'una manera sorprenentment desculpabilitzada.

El procés de maduració i d'afirmació de la seva fe resta i ha de restar obert. El que és important és acompanyar-lo en aquest procés.

Organització pràctica de la catequesi

D'entrada hi ha un plaç llarg d'inscripció. Es demana que els nois vinguin personalment a inscriure's, tractant d'evitar que puguin ser inscrits pels pares al marge o en contra de la seva voluntat. El moment de la inscripció representa un primer contacte amb ells, que s'aprofita per conèixer els ambients en què es mouen i els motius i les expectatives que els han portat a venir

a la catequesi. Acabat el plaç, se'ls convoca a una trobada inicial de presentació. S'organitzen els grups i es decideix, plegats, dia i hora de les trobades.

El ritme de trobades és setmanal, al llarg d'un curs sencer. Ara bé, cada mes, una de les trobades és més de tipus informal: segons les necessitats del grup s'aprofita per aprofundir un tema que ha quedat incomplet, per parlar de qualsevol cosa que s'hagi pogut suscitar en la vida del grup, per tenir una trobada més espontània o bé, senzillament, per deixar de tant en tant una setmana lliure.

La vida del grup és seguida normalment per un prevere o una religiosa i també per uns catequistes (uns joves o un matrimoni jove). La presència i la tasca d'aquests catequistes és important. Acompanyant els nois en el seu treball són d'alguna manera per a ells un punt de referència i un testimoni, al seu abast, de persones creients i militants. Ens adonem que, quan es té l'encert d'encomanar aquest servei a persones amb grapa i amb capacitat de sintonia amb el noi i la noia adolescents, el seu paper en el grup és insubstituïble. Ells seran els seus padrins de Confirmació.

Hi ha també, al marge de les trobades ordinàries, unes activitats esporàdiques, normalment d'àmbit comarcal: sortides, cine-fòrums, convivències. Aquestes activitats són molt útils pedagògicament per a cohesionar el petit grup, per a desbloquejar el noi davant dels companys de grup que possiblement no coneixia abans de començar la catequesi i crear un clima d'espontaneïtat entre els nois i els catequistes. La trobada amb els altres grups de la comarca els dona un recolzament i una sensació de Moviment que va més enllà del petit grup, els posa en contacte amb altres nois que fan el seu mateix procés i ofereix possibilitats impossibles de realitzar a nivell de grup petit.

La celebració de la Confirmació és una festa important de cara als nois. Mirem que la preparin acuradament i que hi prenguin una part ben activa. S'intenta donar expressivitat a la litúrgia i que sigui una celebració d'estil jove. Intentem evitar la celebració única per a tota la comarca —que seria massa massificada— i també les celebracions atomitzades de cada grup

a cada parròquia o a cada poble, que estarien en desacord amb el caire comarcal que s'ha donat a la preparació.

Presentació global del contingut de la catequesi

La catequesi està estructurada al voltant de quatre blocs de temes. Presentem-los breument:

El primer bloc gira entorn del descobriment d'un mateix i de la crida personal a posar en joc els propis valors en ordre a anar descobrint i donant un sentit a la pròpia vida. Se'ls ajuda, també, a descobrir que el moment personal que estan vivint forma part d'un procés de creixement i de maduració com a persones.

Cadascun d'aquests temes es clou amb la lectura comentada d'un fragment de l'evangeli relacionat amb el tema que s'ha reflexionat i una breu estona de pregària.

El primer bloc de temes culmina amb una sortida d'un dia sencer que s'aprofita de cara a la convivència entre els nois. El muntatge àudio-visual dels «Timbalers» —que es passa i es comenta a la sortida— ofereix elements molt suggestius per a recapitular i recordar molts dels grans temes d'aquest primer bloc. També a la sortida celebrem junts l'eucaristia.

El segon bloc té com a denominador comú la consideració de les relacions amb els altres en els diferents nivells en què es mou l'adolescent: la família, els amics, la colla, les relacions entre nois i noies i la societat en un sentit global. El diàleg entorn d'uns qüestionaris que ajudin a posar a flor de pell la problemàtica real que els nois viuen en aquests diferents nivells és el mètode més comunament emprat en aquest segon bloc. D'algun manera, les trobades, les volem situar en l'esperit de la Revisió de Vida: trobar en les situacions on viuen unes crides a actuar, saber-hi fer allà al mig una experiència de fe i retornar-hi amb una visió i una actitud renovellades.

Aquest segon bloc té la seva recapitulació en una sessió de cine-fòrum, a base d'una pel·lícula sobre algun dels temes que s'han aprofundit en les trobades.

El tercer bloc de temes està centrat en la figura de Jesucrist i en l'Església com a comunitat dels seus seguidors. El caire inductiu que té la catequesi considerada com a conjunt es reproduceix, a petita escala, en cadascun dels temes. En presentar la figura de Jesucrist s'intenta refer, d'alguna manera, el camí dels apòstols: «aquest home és el Fill de Déu». Donat que els nois sovint tenen de Jesús una imatge bastant estereotipada i bastant buida de contingut, intentem deturar-nos a analitzar amb calma els trets del seu evangeli i les actituds que Jesús pren davant la vida i els homes. Intentem, en una paraula, que coneguïn la profunda humanitat d'aquest home del qual els cristians afirmem que és el Fill de Déu.

El tema de l'Església es veu a dos nivells: d'una banda cerquem l'experiència dels primers cristians i la imatge de l'Església que apareix al Nou Testament, i d'altra banda es presenta, també, en una taula rodona com, ara i ací, hi ha grups de cristians que intenten connectar amb l'experiència de Jesucrist vivint en Església. Aquest testimoni viu i concret d'uns cristians de diferents grups o comunitats és molt important de cara als nois.

El bloc acaba amb un muntatge àudio-visual sobre Taizé, que serveix per a cloure, en certa forma, aquesta reflexió sobre Jesús i la seva Església.

Més o menys per aquesta època, té lloc la convivència llarga (2 o 3 dies sencers) dels grups de Confirmació de la Comarca. Tota ella té un to festiu: cada grup col·labora en la preparació d'alguna de les activitats de la convivència, ja sigui la celebració de l'eucaristia, la vetllada del vespre o qualsevol altra cosa. Es mira que hi regni en tot moment un clima amical i engrescador que ajudi a estrènyer els lligams entre els nois dels diversos pobles. El record de la convivència dels anys passats és un record dolç. Podem dir que, per als nois, és una fita important.

I entrem en la darrera etapa. El darrer bloc s'orienta a la preparació directa del sagrament de la Confirmació. L'Esperit com a do de Déu als homes, que va treballant el cor dels homes i la història de la humanitat. El sagrament de la Confirmació, celebració del do de Déu.

Cloenda

Aquesta és, en síntesi, la nostra experiència. Com tot deu tenir els seus encerts, les seves limitacions i els seus errors. La motivació que ens ha dut a crear aquest instrument i a fer-lo servir amb entusiasme no és altra que el desig que els adolescents i els joves arribin a descobrir Jesucrist, que puguin ser interpel·lats per la seva paraula i que puguin deixar-se prendre per la seva força salvadora i alliberadora.

És indubtable que el treball amb adolescents és sovint difícil, però em sembla que honradament no hi podem renunciar.

Eliseu Bordonau i Ibern

SANT VICENÇ DE CASTELLET

Des de l'any 1968 no hi havia hagut confirmacions a la parròquia de Sant Vicenç de Castellet. L'any 1973, el responsable de la parròquia, mossèn Salvador Bardulet, publicava un fulletó: —«Per una participació més activa en l'Església i en la societat»— en què explicava l'orientació pastoral de la parròquia. S'hi prenia una nova línia respecte al sagrament de la confirmació:

«Els qui han nascut de nou pel Baptisme reben, amb el Sagrament de la Confirmació, el do del mateix Esperit Sant, que els enriqueix amb una força especial; s'integren més perfectament a l'Església i es comprometen a ser més activament presents en el món i en la mateixa Església, com a persones adultes en la fe.

»Per anar aconseguint que sigui així de debò, només s'administrarà el Sagrament de la Confirmació a partir dels 14 anys i després d'una preparació llarga.»

D'acord amb aquesta línia, l'octubre de 1974 es confirmaren tres nois i vuit noies. La idea inicial era que cada any un grup d'adolescents o joves es preparés per a la Confirmació. Així es féu el curs 1974-75. Però foren molt pocs els qui arribaren al final i no hi hagué confirmacions l'octubre de 1975.

El curs 1975-1976

L'octubre de 1975 el qui signa aquestes ratlles va assumir la responsabilitat de la parròquia de Sant Vicenç. D'acord amb el pla que hi havia establert, s'obrí, doncs, la inscripció per preparar-se el sagrament de la Confirmació: s'adreçava a tots els nois i les noies, tant si eren de famílies de tradició cristiana com de famílies que vivien al marge de l'Església. Es demana-

va que haguessin complert els 14 anys abans de començar la preparació. (L'octubre de 1976 es demanà ja com a condició haver-ne complerts 15.)

L'objectiu cap on ens encaminàvem, des del primer dia, era un catecumenat de joves. Els pares demanaven el baptisme per al fill que acaba de néixer; i, quan té vuit anys, que se'l prepari per a fer la comunió. A aquestes peticions i a la tasca que han realitzat els pares i la comunitat envers els infants cal que segueixi una altra etapa que protagonitzin, directament, els nois mateixos.

Ho dibuixàvem, en la crida, amb aquestes paraules: «Els adolescents i els joves han d'expressar ells mateixos, lliurement i personalment, el seu desig de continuar en el creixement de la fe cristiana. El camí normal per a seguir endavant és reunir-se amb un cristià adult de la comunitat —pot ser el sacerdot, o bé un laic—, que els ajudi per tal que ells, d'una manera lliure, personal i en grup, progressin i madurin en la seva adhesió a Jesucrist, esdevinguin membres conscients i actius de la comunitat cristiana i es comprometin, al seu nivell, com a seguidors i testimonis de Jesucrist envers els altres germans en la fe i enmig de la societat humana».

El pla

1. *La inscripció.* El mes d'octubre, a través del full parroquial, es convida tots els adolescents i els joves que vulguin preparar-se al sagrament de la confirmació: tant els qui són de tradició cristiana com els qui viuen al marge del Cristianisme, però que estan interessats a plantejar-se la qüestió religiosa. Ells mateixos fan la inscripció, personalment.

2. *Els grups.* Atès el nombre d'inscrits, es van formar dos grups. Es tingué present l'afinitat entre nois i noies i les hores possibles per fer les reunions.

3. *Les reunions setmanals.* Van començar el mes de no-

vembre de 1975. El sagrament tingué lloc el mes de desembre de l'any següent. Mentrestant, cada setmana hi havia una reunió d'hora i mitja, llevat les vacances d'estiu.

4. *Primera etapa del temari: preparació general.* A les primeres reunions es parlà sobre què esperaven els nois d'aquestes reunions, i què en volien. També es remarcà que el fet de participar-hi no volia pas dir que s'haguessin de confirmar: després d'haver reflexionat junts el temps que semblés oportú, cadascú hauria de prendre la decisió de si es confirmava o no.

A les altres reunions es preguntà: qui és Jesucrist per tu?; ¿és realment algú important en la teva vida?; com ho vius i com ho expresses? Es procurà, també, aclarir la diferència entre fe i religió i explicar el sentit de la Revelació.

Més endavant, es prengué com a pauta de diàleg i de descobriment la introducció i el primer capítol de *Cet homme Jésus*.¹

Seguiren altres temes: situacions personals i fets actuals. També parlàrem, arribat el temps, de les celebracions cristianes de Nadal i Pasqua.

Les vacances d'estiu interromperen el treball.

5. *Segona etapa del temari: preparació al sagrament de la confirmació.* L'octubre reprenqué el treball: es tractava ja de la preparació immediata i d'una iniciació al Sagrament de la Confirmació. Tant per a aquells que, més endavant, potser es confirmarien com per als qui ho deixarien per més tard.

Se seguí una línia de catequesi bíblica. Després de la presentació de què és un signe (l'única manera que l'home té de comunicar-se) i del que és un sagrament i, concretament, del sagrament del Baptisme, passàrem a presentar Jesucrist: mogut per l'Esperit, promet i comunica l'Esperit (la Pentecosta). També els apòstols comuniquen el do de l'Esperit. Finalment es parlà de l'acció de l'Esperit en la comunitat i en cada creient.

Més endavant es tractà de sagrament de la Confirmació com

1. IMBERDIS, *Cet homme Jésus*, obra traduïda al català per Joan Busquets, i distribuïda pels secretariats diocesans de catequesi.

a signe de fe i compromís personal: «Els qui han renascut pel Baptisme reben el do inefable, el mateix Esperit Sant, que els enriqueix amb una força especial i, signats amb el caràcter del mateix sagrament, es vinculen més perfectament a l'Església i s'obliguen amb un compromís més gran a difondre i a defensar, de paraula i d'obra, la seva fe, com autèntics testimonis del Crist.» Són paraules de la Constitució «Divinae consortium naturae».

S'acabà explicant com es confereix, concretament, el sagrament i què signifiquen cada un dels ritus amb què s'administra actualment la Confirmació.

Aquesta preparació immediata durà des del mes d'octubre fins al 19 de desembre, data en què els nois foren confirmats.

6. *Preparació de la comunitat a la celebració del sagrament.* Per a tots els pares i els padrins, els nois que s'havien de confirmar i els cristians de la parròquia en general es féu una conferència sobre «L'Esperit en la vida de la comunitat cristiana».

Al rerafons, tres idees claus

1. El qui es confirma ha d'escollir lliurement la recepció d'aquest sagrament. Per això, acabada la preparació, vingué el moment de prendre la decisió, a fi que els que s'havien de confirmar fossin conscients del compromís que contreien. D'aquesta manera s'expressava millor el que significa rebre el sagrament de la Confirmació.

2. El sagrament de la Confirmació no és cap terme o fi d'etapa, com si, un cop rebut, ja estigués tot acabat. Sinó que suposa una iniciació anterior i exigeix una continuïtat. El sagrament comporta viure la vida humana amb un sentit més profund, donat per Jesucrist: per això cal una fidelitat constant i renovada en l'ensenyament i la instrucció cristiana, en la celebració de la fe i en la seva expressió en la vida quotidiana.

3. Ser confirmat inclou una consciència més viva i un com-

promís envers la comunitat: els qui reben el sagrament «es vinculen més perfectament a l'Església». Per això se suggerí de prendre algun compromís concret envers la comunitat en les seves diverses activitats.

Un assaig de valoració

Aquesta experiència ha permès de fer unes constatacions a nivell general i altres a nivell concret dels mateixos joves, que ells van expressar per escrit.

1. *A nivell de la comunitat o dels adults* podem fer aquestes constatacions:

— la parròquia, o els adults, resta indiferent davant el fet que uns adolescents o joves es confirmin;

— els adults no han copsat què significa ni què suposa el sagrament de la Confirmació;

— la seva participació es limita a assistir a l'eucaristia que presideix el bisbe i en la qual confereix la Confirmació als nois;

— al moment actual, el sagrament de la Confirmació no té un lloc ni una importància en la vida dels fidels i de la parròquia. Malauradament l'estructura eclesial no és sacramental, sinó burocràtica. Un dels adolescents escrivia: «La Confirmació és un acte religiós que serveix per poder-se casar.» Crec que no cal comentar aquesta afirmació.

2. *A nivell dels adolescents i joves, en començar la catequesi es constata:*

— que vénen lliurement: així ho expressen de paraula a la primera reunió;

— que desitgen saber què és el sagrament de la Confirmació;

— que per a ells el valor de la confirmació i el desig de confirmar-se s'expliquen perquè és un sagrament i perquè els seus pares foren confirmats i ara volen que els seus fills també ho siguin.

3. *Després de la Confirmació, a nivell d'idees*, alguns dels

confirmats han expressat aquesta opinió: se'ls ha ajudat a descobrir moltes coses que ignoraven; han trobat positius els textos que durant l'any han servit com a pauta de les reunions; la preparació immediata els ha fet descobrir què és un sagrament, què expressa i quines conseqüències comporta: tot això els ha estat una novetat.

4. *A nivell de fets, es constata que:*

— alguns prengueren el compromís de preparar una missa de joves, que es va començar aquest mes de febrer passat;

— d'altres s'han integrat en un grup d'adolescents de la seva edat;

— alguns continuen amb el compromís de servei que ja havien pres abans de confirmar-se;

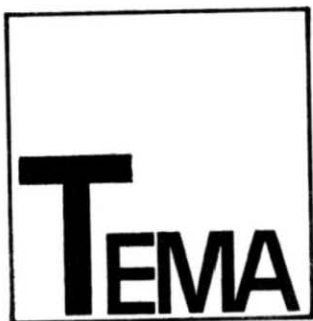
— la majoria continua en contacte amb la parròquia; col·laboren i tenen una actitud de servei;

— per a altres el sagrament de la Confirmació ha estat un fi d'etapa: no crec que hagi significat res en la seva vida.

Sóc conscient que aquesta valoració és molt breu i esquemàtica. Però he intentat reflectir el que ha estat en realitat.

El mes de gener d'enguany s'ha iniciat una altra experiència del mateix tipus amb nois i noies de més de quinze anys.

Ramon Tuneu i Vila

UNA APORTACIÓ A LA PASTORAL DE LA CONFIRMACIÓ

Aportació que neix de la reflexió teològica —«Dos-cents anys de Confirmació a Catalunya» és el títol de la tesina de Salvador Bardulet, que recensionem en aquest mateix número de «Quaderns»— i de l'experiència pastoral continuada. Teologia i pastoral estableixen en aquest treball un diàleg fecund, a l'hora de valorar les opcions concretes entorn de la catequesi i l'edat de la celebració del sagrament de la Confirmació. És un servei valuós perquè il·lumina la nostra praxi pastoral.

Bases teològiques

1. *Una nova perspectiva*

«L'Església és en Jesucrist com un sagrament, o senyal i instrument de la unió íntima amb Déu i de la unitat de tot el llinatge humà.»¹ Aquesta i altres expressions que contenen l'afirmació bàsica de l'Església com el sagrament les trobem escrites als principals documents del Vaticà II.

Schillebeeckx, després de fer-ne un recull, escriu: «Tothom pot veure ben clarament que aquestes afirmacions escampades pels diversos documents conciliars tocant al misteri de l'Església, són molt importants i, sobretot, que gràcies a llur contingut incisiu estimularan la reflexió teològica i també la vida cristiana de les generacions esdevenidores.»²

Sens dubte que la predicció anterior es va complint. La revalorització d'aquest punt de partença en la qüestió sacramental de l'Església ens està portant a refer un camí que, lluny de portar-nos a obstacles insalvables o a qüestionar els mateixos actes sacramentals, ens porta a vorejar els obstacles i a afirmar que l'Església o és sacramental o no és Església. Un grup de persones aplegades a l'entorn de Jesús, o serà simplement un grup d'admiradors de Jesús de Natzaret (un Jesús no netament històric sinó —vulguin o no— filtrat per la vivència d'una comunitat cristiana que el creu vivent) o serà l'Església, Crist-en-l'Església, sagrament, petjada visible del Pas del Déu invisible; la qual Església, a través d'un ric conjunt de signes, va introduint la persona dins la realitat humanament inabastable.

2. *Millor que canals independents, torrentera; millor que aetes aïllats, cercles concèntrics*

El Senyor sempre passa. I el seu Pas es fa visible a través de tots i cadascun d'aquest ric conjunt de signes. Una riuada d'esdeveniments que fan present l'Esdeveniment. Qui sap si seria

1. L.G. 1.

2. E. SCHILLEBEECKX, *L'Església enviada* Barcelona 1971, p. 37.

millor substituir el tradicional gràfic catequètic dels set canals independents per una impetuosa torrentera que adés resta amagada al si de la terra, adés es fa visible, i així contínuament en tot el seu camí; però que, amagada o visible, constantment vivifica, purifica i sadolla: «l'aigua que li donaré esdevindrà en ell una font d'aigua que rajarà fins a la vida eterna».³

Durant un temps molt llarg han estat presentats els sagraments com a actes a complir i rebre per tot bon cristià que es volgués guanyar la salvació eterna: un sagrament és necessari, l'altre no ho és; aquest s'ha de rebre tantes vegades a la vida com a mínim; és pecat no rebre tal sagrament; és pecat rebre tal altre per segona vegada, etc. Aïllament, desconnexió, manca del contorn que ha d'acompanyar el ritu, de l'expressivitat d'un procés real, constant i progressiu, manca de la dimensió comunitària, etc., tot plegat ha portat i porta encara en molts casos a un apreci i sublimació del signe material o del ritu per si mateix. I, si aquest no ajuda com cal a fer el pas cap a la realitat invisible, neix el to màgic i gairebé supersticiós dels sagraments.

En canvi, «la presència visible i eficaç de la gràcia del Crist en l'Església i en el món ens fa pensar en els cercles concèntrics que produeix una pedra tirada a l'aigua: a partir d'un sol punt les onades s'estenen en totes direccions. L'Església constitueix el punt central de la presència visible del Crist a la terra, i d'aquest punt parteixen tots els altres moviments ulteriors: Sagrament, Paraula, conducta cristiana acordada amb la gràcia... tot són realitats, cada una a la seva manera, mundanes i visibles, de les quals el Senyor se serveix diversament per a orientar l'existència dels homes cap a ell en Jesús el Crist».⁴

3. *El pes dels esquemes tradicionals*

Que la mentalitat sorgida de la concepció sacramental clàssica plana en amplis sectors del nostre cristianisme és fàcilment

3. Jo. 4,14.

4. E. SCHILLEBEECKX, *Jesucrist, sagrament entre Déu i l'home*, Barcelona 1965, p. 181.

comprovable; i ja hi haurà ocasió per a tornar-hi a insistir. Però és que, fins i tot els qui acceptem, i ens hi adherim amb entusiasme, la nova perspectiva sacramental, no ens hi movem amb agilitat ni acabem de copsar-ne l'abast, tot i que boirosament l'albirem. Deixeu-m'ho dir ja d'entrada per si, més endavant, a l'hora de les concrecions, hi ha qui em vol acusar de caure allà d'on he volgut sortir. I és que el procés d'individualització i d'utilitarisme personal dels sagraments ha estat tan llarg i tan profundament arrelat que és difícil alliberar-se'n totalment.⁵ Si tan ingènuament em dono per la pell, per tot el que pugui venir després, és perquè tampoc no acabo de trobar qui hagi sortit del tot d'aquests esquemes tradicionals, principalment quan es tracta d'arribar a conclusions pràctiques.

4. *Què diu la teologia actual sobre la confirmació?*

El present treball intenta ser una aportació a la pastoral de la confirmació. No és per casualitat, sinó ben a gratient, que han sorgit aquests apartats introductoris. Si cap sagrament no pot ser tractat aïlladament dels altres, ni de la comunitat que el celebra, tampoc la confirmació. I menys la confirmació, per les seves característiques especials i per la seva problemàtica concreta.

Molt sovint, algunes opcions pastorals són acusades de no coherents per no recolzar en una teologia vàlida. És impossible fer ara una síntesi completa de la teologia actual en aquesta qüestió. Caldrà limitar-se a donar uns tocs simplement.

Es tracta, aquí, de veure a quina conclusió arriba la teologia actual sobre l'existència d'un gest sacramental i significatiu de la donació de l'Esperit. No parlem de la presència de l'Esperit en la vida de Jesús, en la creació i activitat de l'Església, en cada creient; presència i acció totalment evidents. La pregunta és aquesta: la donació de l'Esperit, queda unida a un gest sacramental específic?

5. Cfr. P. TENA, *El sello del don del Espíritu Santo* a «Phase» núm. 69 (1972), p. 210.

5. *Uns textos tradicionalment adduïts i un silenci històric*

La tradició catòlica havia proposat uns textos del N. T. com a base de l'existència, al començament, d'allò que avui en diem el sagrament de la confirmació: Ac 8,14-17; 19,1-7; He 6,1-3.

Molts autors, avui, posen en dubte que aquests textos marquin una distinció entre el ritu del baptisme i un altre que dona o confereix l'Esperit Sant.⁶

Sobre la possibilitat de l'existència d'un altre gest que, donat simultàniament o immediatament després del bany de l'aigua, accentués el do de l'Esperit, convé tenir en compte les aportacions de Pere Tena. Sense que l'autor, però, vulgui d'entrada relacionar-lo amb el que en diem sagrament de la confirmació.⁷

La tradició de tot el segle II no diu res d'un gest específic, d'un sagrament determinat que doni l'Esperit Sant. Sembla, doncs, que, fins al segle III, hi ha una unitat total en el ritu d'iniciació, ritu que agafa el bany de l'aigua i la comunicació de l'Esperit.

6. *Cap a la distinció i separació dels ritus*

Dins el segle III comencen a destriar-se uns ritus post-baptismals, que segueixen guardant no obstant una unitat en la celebració general de la iniciació. L'Església de Roma és la primera on trobem un destriament més accentuat, tota vegada que hi situa una segona unció post-baptismal.

A partir del segle III es camina ja cap una clara distinció i separació entre els ritus baptismals i els post-baptismals. «La multiplicació de les conversions, el creixement del nombre de baptismes, la mortalitat infantil porten l'Església a un dilema:

— o delegar el poder ordinari dels bisbes als sacerdots, que fins llavors batejaven amb el bisbe, inclòs el ritu que segella el baptisme, corrent el risc d'expressar menys clarament la unitat visible de la comunitat eclesial;

6. A. HAMMAN, *El bautismo y la confirmación*, Barcelona 1970, pp. 258-259; H. KÜNG, *La confirmación como culminación del bautismo* a «Concilium» (novembre 1974) p. 102.

7. P. TENA, lloc citat, pp. 204-205; El gran sacramento de la iniciación cristiana. El sacramento del Espíritu (Madrid 1976) pp. 23-46.

— o reservar la consumació (unció o imposició de mans) al bisbe, cap de l'Església local, corrent el risc de trencar la unitat sacramental.

La primera solució fou adoptada per l'Orient i per Espanya; la segona per Roma».⁸

A partir d'aquí es va creant una teologia pròpia de la confirmació. Una teologia, però, purament justificativa. Ha anat a cercar a les fonts neotestamentàries o a la primeríssima tradició les distincions entre baptisme i confirmació, no fent res més que voler justificar, a partir d'aquestes fonts, un fet posterior, fruit d'un desenvolupament de la pràctica eclesial.

7. *Mosaic d'aportacions teològiques*

El dia 21 d'agost de 1971 era promulgat el nou Ritual de la confirmació, revisat segons els principis de la Constitució sobre Litúrgia del Concili Vaticà II i encapçalat amb la Constitució Apostòlica «*Divinae Consortium Naturae*», signada per Pau VI el dia 15 del mateix mes i any.

La promulgació, però, del Ritual, que ja és utilitzat obligatòriament des del primer de gener de 1973, no tanca pas la problemàtica de la confirmació; al contrari, aquesta mateixa promulgació ha estat una avinentesa favorable a les revistes especialitzades per a ressuscitar el tema, tractar novament els problemes que envolten aquest sagrament i veure com, tant pel que fa referència a la teologia com a la pastoral, les aportacions i experiències que es fan, ben distanciades unes de les altres, no aconsegueixen sinó palesar que continuem en un moment d'incertesa.⁹

8. A. HAMMAN, lloc citat, pp. 259-260.

9. Borobio aporta una síntesi de les últimes investigacions dels teòlegs, afegint-hi més enllà la pròpia. Crec útil constatar-les per a qui pugui interessar. D. BOROBIO, *Confirmar hoy*, Bilbao 1974, pp. 82-83; 121-123.

Bases per a la pastoral

1. *Un planteig vàlid i coherent*

Tots estem d'acord que no podem, avui, agafar la confirmació, posar-la sobre la taula d'operacions i tractar-la «com una cosa que s'ha de fer». Fóra tornar al tracte autònom i aïllat que no podem acceptar en cap sacrament.

Cal emmarcar-la dins el procés que seguirà, fruit de la resposta pràctica a la pregunta que fa molt encertadament el professor Tena: «Com es fa un cristià?».¹⁰ Em sembla que és un punt vàlid d'arrencada.

2. *Uns principis irrenunciables*

La comunitat cristiana, que va vetllant i acompanyant el procés d'aquell que es va fent (ell mateix) i el va fent (la comunitat = sacrament de Jesús) cristià, a l'hora de plantejar-se la celebració del sacrament de la confirmació ha de tenir en compte aquests principis:

— que la confirmació quedi integrada dins el procés i el dinamisme de la iniciació cristiana, amb relació directa al baptisme i a l'eucaristia;

— que aparegui clarament que la confirmació, com a gest sacramental de la iniciació, aconsegueix que el cristià s'incorpori més plenament al misteri pasqual de Crist, s'identifiqui més amb Jesucrist, i això a través de i en l'Església;

— que la confirmació, malgrat la seva referència directa i original a l'Esperit, pressuposa una comunitat cristiana (el confirmand també n'és membre) que ha nascut, viu i espera en i per l'Esperit.

3. *Un contorn comunitari*

Hem quedat que la iniciació cristiana és un procés. Un procés a través del qual la persona es va fent cristiana. Un procés

10. P. TENA, lloc citat, *El gran sacramento de la iniciación cristiana*, p. 23.

on els esdeveniments forts i on els seus signes privilegiats han de tenir palpablement tres dimensions: la dimensió cristològica: signe de l'acció salvadora de Crist, acció gratuïta i eficaç; la dimensió comunitària: signe de la fe de l'Església; la dimensió personal: signe de la fe de qui rep el sagrament.

Això no serà possible sense un contorn en el qual s'assegurin:

- una comunitat cristiana amb un mínim de connexió vivencial (no podem acceptar la simple connexió burocràtica) i capaç d'endegar i de seguir el procés d'iniciació;

- una preparació catequètica entesa com cal, és a dir, amb predomini de la vivència de fe dintre i fora de la comunitat. Imprescindible per a facilitar la lliure resposta a l'acció gratuïta de Déu i per a assumir els compromisos i comportaments que es deriven d'aquesta acceptació. Catequesi que ha de ser assegurada per la mateixa comunitat;

- uns mitjans que assegurin la continuïtat del procés d'iniciació i, quan sigui el moment, la integració definitiva a la comunitat. Integració mínima, però real;

- una celebració del sagrament, que, gràcies a tot aquest contorn, sigui de veritat expressió de l'acció de Crist, expressió de la fe vivencial de la comunitat i expressió de la decisió lliure d'aquell que rep el sagrament.

Sense aquest contorn, s'asseguraran els ritus sacramentals, s'hauran repartit sagraments, però no hi haurà hagut ni procés, ni iniciació, ni integració.

L'alternativa pastoral

Després dels apartats anteriors, ja només caldria procedir a exposar les opcions pastorals concretes i donar per acabada la meua aportació.

M'ha semblat d'intercalar, abans de les opcions pastorals, un llarg parèntesi que voldria ser com un cop d'ull a la nostra pastoral d'avui, que participa d'una realitat d'Església d'ahir, i alhora

el plantejament d'uns interrogants de cara a l'Església del demà. Crec que això pot ser una conseqüència coherent de tot el que s'ha exposat anteriorment i pot suposar una millor comprensió d'allò que seguirà.

1. *Hem heretat unes comunitats cristianes, fruit d'una època* (no es tracta de repartir culpes; simplement de constatar uns fets):

- amb una dosi important de passivitat i d'endormiscament;
- amb una fe recolzada únicament en llurs antecessors;
- amb una fe de color màximament individualista;
- amb un fort accent cultualista;
- amb una visió dels sagraments com a «actes a complir», fidels a la teoria «val més rebre un sagrament que no pas no rebre'l» (així, sense concretar res més, prescindint de la situació de fe personal de l'interessat o dels seus immediats responsables);

- on les millors energies pastorals s'han abocat a la iniciació cristiana dels infants, els quals han rebut, arreu, els tres sagraments de la iniciació, fins i tot, en la majoria de casos, seguint l'ordre corresponent;

- i han arrossegat tota la problemàtica de la sacramentalització: el repartiment indiscriminat de sagraments; la qual cosa, encara per a molts, no és cap problema, ans al contrari.

Aquesta llista, que no pretén pas ser exhaustiva, retrata no pas únicament una mentalitat passada. Aquesta mentalitat permaneceix ara en molts sectors de cristians i en animadors de pastoral.

2. *Però aquesta mentalitat pastoral conviu amb una altra.* La que intenta, ja fa temps, redescobrir, desvetllar i posar en marxa unes noves intuïcions:

- cal situar el culte al seu lloc; cal anar cap a unes comunitats cristianes misioneres i evangelitzadores;

- cal crear veritables comunitats adultes de fe: on es pugui créixer en la fe, raonar-la, viure-la, celebrar-la;

- els sagraments no poden ser repartits a manta i indiscri-

minadament, recolzant-se només en la seva condició de signes de la gratuïtat de la salvació. Han de ser signes alhora de la fe de la comunitat i de la fe personal de qui els rep;

— no es pot fer un planteig catequètic seriós d'infants ni d'adolescents sense una comunitat cristiana adulta i dinàmica.

3. *I aquí seguim, entre un tarannà i un altre.* Convivint més o menys pacíficament. I intentant tots —suposem-ho— la tan desitjada síntesi pràctica. Perquè no s'ha pas aconseguit, ni molt menys, aquesta síntesi pràctica entre una pastoral culturalista i una pastoral d'evangelització, entre una pastoral sacramentalitzadora i una pastoral missionera, entre una pastoral angelista i una pastoral d'encarnació.

Quina alternativa pastoral prendrà l'Església futura?:

— dedicarà més energies a la iniciació d'infants que no pas a la re-iniciació dels adults?;

— viurà més atrafegada pel repartiment de ritus sacramentals i no tant pel contorn que els ha d'acompanyar?;

— estarà més preocupada per un infant que no rep el baptisme i la confirmació que no pas per deu que, havent-los rebut, no són iniciats en la fe?;

— comptabilitzarà els cristians pel nombre de baptismes administrats o pel nombre de membres integrats i actius a diferents nivells i que van vertebrant, de veritat, les comunitats locals?

De l'opció que prengui davant aquesta alternativa, en dependrà la plasmació pràctica —profunda o superficial— de la nova perspectiva que ofereix avui l'enfocament de la teologia sacramental.

Dues opcions pastorals

Ja podem tornar a la confirmació fent un esforç últim de concreció pràctica. Mirant que aquesta concreció no traeixi els principis teològics exposats anteriorment ni l'alternativa pastoral que

vol omplir les greus llacunes que una nova realitat ha deixat més al descobert.

Donat el clima de recerca teològica dins el qual es mou el sagrament de la confirmació no és d'estranyar que en participi també la pastoral amb un mosaic d'opcions.¹¹

Com que es tracta d'una aportació personal, exposo les dues opcions que considero vàlides.

1. *Donar la confirmació en el mateix baptisme.*

Si la postura actualment majoritària de la teologia va prenent peu, aquesta sembla l'opció més vàlida, més coherent, més raonable. Opció vàlida tant en el cas més corrent del baptisme dels nounats, com en cas, que ja es comença a experimentar, de baptisme d'infants precedit d'un procés d'iniciació encarat principalment als pares. I també en el cas, més rar, del baptisme d'adults: el vigent i recent Ritual de la «Iniciació cristiana d'adults» deixa aquesta opció com a normal.

Si, resoltes les qüestions pendents, queda generalitzada aquesta opció es pot preveure que, a la pràctica, la confirmació serà —barrejant expressions actuals i clàssiques— un sagrament a extingir per manca de contingut salvífic. I establerta pràcticament aquesta opció, tindriem que pastoral i teologia anirien totalment d'acord.

El que passa és que, pastoralment, avui, aquesta opció no es pot posar en pràctica donat que el prevere no pot administrar ordinàriament aquest sagrament. La separació dels dos sagraments, doncs, d'imposa. A partir d'aquí i seguint aquestes pautes, la praxi, sigui quina sigui (interval més curt o més llarg, ordre rigorosament cronològic o no), quedarà sempre tocada per aquest error de base. Tanmateix, cal anar, *hic et nunc*, a una segona opció.

2. *Donar la confirmació quan aquesta pugui ser un complement del baptisme acceptat lliurement, quan pugui suposar una veritable personalització de la fe.*

11. Borobio en recull quatre. Lloc citat, pp. 148-164.

Si tot això és fet dins un procés real d'iniciació cristiana, la confirmació queda lligada totalment al baptisme (malgrat que l'interval de temps que separa els dos ritus sigui llarg); perquè una cosa és haver rebut el baptisme (en sentit estàtic) i l'altra és ser, a més, un batejat (en sentit dinàmic) que va seguint un procés d'iniciació. Alhora, la confirmació quedarà relacionada amb l'eucaristia com a punt culminant de la iniciació i com a signe màxim d'integració a la comunitat (tot i que s'hagi tingut ja una primera experiència de l'eucaristia, costum introduït en l'Església —convé recordar-ho— no pas per raons netament teològiques).

Considero molt positiva, en aquesta segona opció, la presència del bisbe com a cap de l'Església diocesana.

Capítol de faltes

Aquesta segona opció pastoral rep una colla d'acusacions. Cal fer-se'n ressò; primerament per dir que ja en som conscients; segonament per intentar mostrar que aquestes faltes potser no són tan greus com s'intenta de presentar; i, encara, tercerament, perquè les conclusions que ens són ofertes com a lliures de tota falta, recolzen en pressupòsits també acusables al seu torn.

1. *S'instrumentalitza el sacrament de la confirmació: es vol aprofitar per muntar una pastoral o catequesi de joventut.*

La cosa no va per aquest cantó. La pastoral cada dia és més conscient que no pot valer-se de cap trucatge: «Si veniu, us donarem...». Si fem evangelització, si fem catequesi és per a oferir i presentar a qui vulgui el missatge de Jesús net i clar. I aquests són uns camins normals que tota comunitat cristiana ha de tenir en marxa. Ara bé, allò que també es fa és: davant d'un grup de cristians que es troben en procés d'iniciació i que creuen (ells i la comunitat) que ha arribat el moment de completar lliurement el seu baptisme a través del gest de la confirmació, posar en marxa de forma immediata una catequesi adequada.

¿Creieu sincerament que això és instrumentalitzar un sacrament? I les crides generals i multitudinàries a confirmar «perquè ja n'hi ha molts que tenen nou anys i toca», com les haurem de qualificar?

2. *Es considera pràcticament la confirmació com a únic sacrament de la iniciació: damunt d'aquest sacrament s'aboquen les frustracions pastorals d'una iniciació cristiana infantil.*

De frustracions pastorals, res de res. Si bé la pastoral actual no pot conformar-se amb un *statu quo* caracteritzat per una eterna iniciació infantil i encara indiscriminada, deixant intocable un baptisme d'infants (que mereix tots els respectes per la seva tradició secular) i una participació eucarística infantil (que ja no en mereix tants), no vol dir això que quedi frustrada per administrar com cal aquests sacraments als infants. Ni tampoc, fet com cal el procés d'iniciació, no queda la confirmació com a únic sacrament, ja que les referències al primer i al tercer són constants.

3. *Es torna pràcticament a la confirmació com al sacrament dels militants, dels escollits, bo i establint diferents categories dins la comunitat cristiana.*

¿És que aquestes categories no existeixen actualment, malgrat que tots hagin rebut els tres sacraments i per l'ordre corresponent? ¿És que el que interessa és tenir persones ritualment iniciades amb un mínim de procés «preparatori» i amb un nul procés posterior? I no es tracta de confirmar uns escollits; es tracta senzillament de confirmar aquells que lliurement estan ja actualitzant el seu baptisme i el volen corroborar i culminar.

4. *Es vol posar la confirmació en una edat caracteritzada per les rauxes i la inestabilitat psicològica.*

No crec que s'hagi de marcar una edat. Ni parlar del sacrament de l'adolescència, ni de la joventut. Estem parlant d'un procés (perdoneu la reiteració); un procés que comporta un seguiment de persones i unes etapes. És clar que, si em deixeu triar, prefereixo la rauxa juvenil, indiscutiblement generosa i de-

cidida, a la il·lusió infantil recolzada totalment en els pares i en la comunitat.

5. *Perilla el sentit de la gratuïtat de la salvació. S'accentua massa la preparació personal.*

Crec, amb tota sinceritat, que això ja és passar-se. Qualsevol que doni un cop d'ull a la pastoral de les nostres parròquies s'adonarà fàcilment que el sentit de la gratuïtat de la salvació es troba totalment assegurat, si és que depèn de la distribució de sagraments. De puritanisme ratllant a l'heretgia, en aquesta qüestió, n'estem molt lluny. Perquè estem molt lluny encara d'una mínima accentuació de la decisió personal i del clima comunitari, en què ha de quedar embolcallat tot gest sacramental.

Quan a la pràctica encara no se n'ha sortit, alerta, doncs, a aquest retorn a l'accentuació de la gratuïtat de la salvació, que es nota en certs sectors litúrgics, en perjudici dels altres accents també necessaris. Entenc que la gratuïtat de la salvació ens permet justificar el costum secular del baptisme d'infants. I continuar-lo. Però no ens permet d'institucionalitzar-lo com a única opció definitiva. La iniciació cristiana més normal i lògica serà la d'adults. No partir d'aquest principi ens portarà per sempre més a fer una iniciació cristiana «adaptada». I que consti que no em sento pas contrari al baptisme d'infants fet com cal; em mereix molt respecte. Però, per més corrent que sigui, caldrà considerar-lo, en principi, com a excepció.

Per altra banda, ¿és que l'únic camí que tenim per a copsar la gratuïtat del do de Déu, per a mostrar que Déu ens ha estimat des de sempre i a tots, és l'administració dels sagraments de la iniciació a qui no és capaç de comprendre'ls? ¿És que un dels aspectes essencials, al qual també hom s'ha d'adherir ben lliurement i que ha d'acceptar amb tota decisió, no és precisament la resposta al Déu que ha tingut la iniciativa de cridar-nos i que ens ha estimat primer i des de sempre?

Salvador Bardulet i Palau

L'ECONOMIA DE L'ESGLÉSIA:

PRESENT I FUTUR

Aquest article és un estudi seriós, avalat pels coneixements tècnics i l'experiència sòlida de l'autor en el camp de l'economia de l'església. Fou llegit a les «Jornades de reflexió sobre les diòcesis catalanes», organitzades per diverses entitats els dies 16 i 17 d'abril.

Història, estructura econòmica, situació actuals dels béns de l'Església a casa nostra i propostes concretes de cara al futur són els diversos elements d'aquesta anàlisi acurada, que facilita l'organització racional dels recursos humans per tal de potenciar la missió pastoral de l'Església d'una manera evangèlica.

El caire de la trobada explica l'estil col·loquial i bonhomíus que l'autor dóna, sovint, a les seves reflexions i a les seves propostes.

L'economia de l'Església. Mireu, moltes vegades em fa l'efecte que és l'economia d'una família vinguda a menys.

Els segles transcorreguts i les successives generacions l'han carregada amb el bo i millor que tenien, tot fent-se la competència perquè no li faltés res, més encara, perquè posseís tot allò superflu, luxós, gairebé diria inútil.

Hom queda corprès quan contempla les catedrals, els temples i els tresors que ens han pervingut, malgrat les depredacions públiques i privades, la usura del temps i les dificultats d'atendre degudament llur conservació; i això a Espanya, a Portugal, a Itàlia —les riqueses dels temples romans i dels museus vaticans, per exemple—, a França i, no menys sinó més, a Amèrica del Sud. Fa poc he pogut veure-ho al Perú. És que per a Déu, per als sants i per a la Santa Mare Església tot era poc, i tot era bo per a fer comprendre als fidels extasiats la grandesa imponderable de la religió i dels seus misteris.

Penseu, però, que això no ha estat un fenomen exclusiu del

catolicisme, sinó que les grans religions mundials procediren de semblant manera en llur homenatge a les divinitats i en llur preocupació per a inculcar a l'home la supremacia del diví, i de tot el que s'hi relaciona: temples i piràmides a Egipte, construccions i estàtues colossals a l'Índia, a Tailàndia i al Japó, novament piràmides a Mèxic, etc.

Arreu, el culte a la divinitat havia de ser grandios, fins a anorrear l'home, fins a fer-lo caure de genolls en actitud d'adoració humil.

Però els temps han canviat, i avui de tot això que hem rebut dels nostres avantpassats poca cosa és útil, i, més aviat, diria, quasi tot resulta contraproductiu per a les finalitats que els inspiraren.

I compte que no vull blasmar globalment aquella manera de fer ni aquella riquesa, a què tan afeccionats van ser els nostres pares, perquè a més, segurament, a la seva època, tenia unes justificacions lloables i unes finalitats religioses i pastorals certes, i anava unida a una generositat parella envers els germans necessitats, de la qual també ens han arribat testimonis prou coneguts.

N'hi havia per a tot i per a tothom i encara en sobrava. Ara és molt diferent. I sobretot és diferent el judici que els nostres contemporanis fan d'aquests fets i el contratestimoniatge que ofereixen, que em sembla que és la qüestió que més ens ha de preocupar.

Perquè els temples estan més buits i la classe de litúrgia que escau realitzar-hi no exigeix tot sovint les característiques arquitectòniques que tenen, perquè els vasos i els ornaments sagrats de l'antigor només serveixen per a mostrar-los en un museu, ja que la major part no s'utilitzen mai ni per al culte ni per a la lloança. I perquè tot plegat ens porta menys cap a Déu, que no cap a la història, la cultura, i l'art humans.

A més, l'Església actual ja no pot sostenir aquesta riquesa que més aviat li és un destorb per a atendre les seves veritables necessitats econòmiques. Aquestes són, o han d'ésser, el sosteniment dels ministres i de l'estructura eclesial, la realització del culte, l'evangelització i la caritat, amb la necessària adaptació a

la concepció actual de la tasca eclesial, ben diferent de la que ens ha pervingut de la història, si volem en qüestions accessòries en si, però importants des del punt de vista financer en què ara ens colloquem.

Em penso que no fa falta que m'entretengui a fer notar que algunes preocupacions amb molta càrrega històrica ja no són actuals: que els ministres del culte hagin de ser forçosament i totalment alliberats a ple temps, que la religió hagi d'entrar pels ulls a força de riquesa exterior (aquest tema ja ha estat insinuat), que molta de la caritat exercida abans per l'Església hagi estat superada o hagi passat avui a altres mans. A més, quelcom de tot això sortirà més endavant, i la resta, la sabeu prou bé sense que faci falta que hi insisteixi.

Començaré fent una mica d'història i d'explicació tècnica de l'economia eclesial per tal de fonamentar i aclarir la situació econòmica actual de l'Església, en particular al nostre país, i permetre extrapolar la seva evolució futura.

Història de l'economia de l'Església ¹

L'Església va néixer pobre, però aviat fou rica. Uns quants pescadors i un sol publicà eren poca cosa per a muntar una empresa econòmica viable. Aviat, però, els fidels, tot sovint pobres també, van facilitar-li entre tots els mitjans econòmics pels primers temps. Perquè l'Església, per molt espiritual que fos la seva missió, requeria homes dedicats a l'expansió de l'evangeli, i aviat llocs de culte i d'enterrament, coses totes elles que exigien un finançament. Certament que sant Pau treballava per no ser carregós als cristians, però també va deixar escrit que «el qui serveix l'altar té dret a viure de l'altar».

D'altra banda, els cristians van comprendre ben aviat que la riquesa espiritual que l'Església els procurava era d'un valor in-

1. Aquest apartat consisteix en un resum de la lliçó presentada a la Setmana Social de Madrid l'any 1959.

calculable, que no podia ser pagada amb res. Per això, li donaven tot el que podien i encara creien que era poc.

Així van començar, d'una manera econòmicament poc tècnica, posant en comú el que tenien, però aviat es va veure que no anava bé. Sant Pau va haver de demanar almoina pels pobres de Jerusalem que practicaven aquest comunisme ingenu, i alguns feren el viu tractant d'enganyar l'Esperit Sant, com Ananies i Safira. Sembla, doncs, que aquest règim econòmic va durar poc; per altra part, havia estat voluntari i no s'havia estès per tot arreu.

El que sí sabem és que la situació econòmica va capgirar-se totalment quan l'imperi va reconèixer l'Església i la va considerar un puntal important de l'ordre polític existent. Des de llavors va vessar la riquesa pública a les mans d'aquella i, darrera dels emperadors, l'aristocràcia del diner de l'època va fer el mateix.

Deixem de banda si tot aquest moviment va ser tan pur com podia ser-ho al començament, que moltes vegades no ho fou, i constatem només que des de llavors l'Església no va patir estretors econòmiques, mirant-ho en relació amb la riquesa de cada època històrica i de cada país, i que de fet la seva potència econòmica va créixer desmesuradament fins a arribar a la situació abans descrita, en què no faltava de res i més aviat sobrava de tot.

Avançant el temps, però, es produeix un moment d'inflexió en la corba del creixement: la reforma protestant fou en aquest aspecte un cop molt fort als països on prosperà. Les riqueses sobrants —i en alguns casos no sobrants— de l'Església i, sobre-tot, dels monestirs varen anar a parar a mans dels nobles convertits a la nova doctrina, i amb això es va assegurar en gran manera el triomf d'aquella. Una nova ensopegada, als països que havien restat catòlics, foren la Il·lustració i la Revolució Francesa i llurs conseqüències en forma de desamortització dels béns eclesiàstics i de separació entre l'Església i l'Estat.

Fonts de finançament

L'estructura econòmica actual de l'Església, deixalles en gran part d'aquest passat, d'aquella família vinguda a menys, la podem esquematitzar així:

1. *Obres d'arquitectura religiosa*, moltes vegades monumentals, i *objectes preciosos de culte*, molt sovint no utilitzats ja. Tot plegat d'un valor incalculable, pràcticament no vendibles i, per tant, no susceptibles de generar uns ingressos de capital; tampoc no produeixen rendes monetàries, si no són les petites quantitats que es poden recaptar com a entrades de museus i altres de semblants. En canvi, són d'un manteniment molt car, que ha de sortir d'altres fonts financeres, per la qual cosa, en general, no es conserven degudament. Algunes vegades, com a peces del patrimoni artístic del país, reben ajudes de l'Estat o de les corporacions públiques, que, en general, són insuficients a casa nostra.

2. *Altres béns, sobretot immobles*, no destinats directament al culte, com són cases rectorals i residències del clergat secular, locals d'associacions d'apostolat o de caritat, centres d'ensenyament i de salut (hospitals, asils, etc.), principalment propietat dels ordes religiosos. En conjunt, aquest grup de béns difereix de l'anterior perquè, en principi, poden ser venuts i perquè produeixen una certa renda, en pocs casos important i en alguns clarament negativa, si estan destinats a obres de beneficència gratuïta. També es pot estimar que els llocs de residència produeixen indirectament una renda, ja que estalvien als seus ocupants de pagar lloguer en un altre lloc.

Dues remarques a fer:

a) Que a les grans ciutats —per exemple a l'àrea metropolitana de Barcelona— aquests béns són qualificats urbanísticament com a immobles d'equipament, cosa que dificulta la seva venda si no és per a finalitats anàlogues a les actuals i, per tant, difícilment permeten d'obtenir-ne capitals dineraris per invertir-los en forma econòmicament més profitosa.

b) Que les cases rectorals, les residències i els collegis avui estan moltes vegades desocupats o mig desocupats per raons que

tots coneixem, i, per tant, són des del punt de vista econòmic una mala inversió. Es pot preveure que aquesta tendència s'agreugi en el futur si no se'ls troba un altre destí.

3. *Capitals rendibles*, restes de l'antic patrimoni eclesiàstic o adquirits més recentment per almoines o donatius de particulars o d'algunes institucions.

Els béns d'adquisició pretèrita solen ser immobles urbans, però sobretot rústics i també a casa nostra censos, tots els quals en general van escapar-se de les diverses desamortitzacions. Gairebé sempre són explotats amb poca tècnica i, per tant, produeixen rendes baixes. Moltes vegades tampoc no és fàcil fer-ne diners.

La part d'aquests béns adquirida més recentment acostuma a estar invertida en valors mobiliaris, però no pas sempre en els més profitosos i rendibles. Hi ha hagut —ara ja menys— molta inclinació a comprar valors de l'estat o obligacions, tots els quals han sofert i estan sofrint l'erosió implacable de la inflació; per això els capitals s'han devaluat i les rendes són proporcionalment míseres.

Quelcom s'ha fet i es fa per salvar les restes d'aquest naufragi financer, però en general no es pot esperar que arribi a constituir un patrimoni important amb una renda considerable, deixant a part consideracions religioses sobre la conveniència per a l'Església d'un finançament de caire marcadament capitalista.

Dintre d'aquest grup de béns, cal situar-hi una gran part de la dotació dels beneficis eclesiàstics i de les fundacions pies. En tractar-se de béns vinculats a una finalitat específica i subjectes a una regulació jurídica peculiar, són més difícils moltes vegades els canvis d'inversió cap a formes més profitoses i per això han sofert encara més les conseqüències nefastes de la inflació.

En conjunt els béns eclesiàstics examinats fins ara no presenten un caire financer gaire brillant, però sobretot em sembla difícil fundar sobre aquests tres grups patrimonials massa esperances de cara a l'esdevenidor. Si bé el seu valor patrimonial és, moltes vegades, importantíssim, la utilitat que n'obté l'Església per a la realització dels seus fins institucionals és molt poca. Enlluernen, i fins i tot fan mal als ulls dels qui els con-

templen, però no permeten a la família eclesial desenvolupar-se des d'un punt de vista econòmic mitjanament bé.

4. Passem als ingressos que podríem denominar *impostos eclesiàstics*, és a dir tota classe d'ingressos obtinguts dels fidels d'una forma més o menys coercitiva. Aquest grup és molt ampli, ja que va des de la coerció religiosa fins a l'obligatorietat jurídica civil.

Històricament arrenca de la institució dels delmes i primícies, ja en la legislació deuteronomica, fins als moderns impostos estatals per subvenir les necessitats del culte i del clergat. Els divideixo en quatre grups: ingressos recaptats per la força moral de l'Església; subvencions del poder civil provinents del presupost estatal; impostos específicament eclesiàstics recaptats per l'Estat per lliurar-los a les esglésies, i pagaments per serveis eclesiàstics.

Deixo de banda, en canvi, el sosteniment de les esglésies per l'Estat, propi d'aquelles religions pròpiament estatals en les quals existeix una confusió total entre religió i Estat, essent la religió un servei més de l'Estat. Això és propi de les civilitzacions orientals antigues i fins i tot del món grec i del romà i existeix encara, si bé atenuat, en certes confessions cristianes procedents de la reforma, com a Anglaterra, i a algunes esglésies ortodoxes, sobretot a les conegudes com autocèfales. Però no es pot aplicar en cap moment a l'Església catòlica ni a la majoria de les esglésies protestants, malgrat que en la història d'aquella no falten èpoques de forta confusió amb el poder de l'Estat. Precisament la distinció entre poder religiós i poder civil és una troballa del cristianisme.

El primer grup, com deia, procedeix de la legislació mosaica amb l'establiment de l'obligació moral, sancionada religiosament, de destinar a Jahvè els primogènits dels animals i una part de les collites. Aquesta obligació va tornar a posar-se en vigor, de l'Edat Mitjana fins al final de l'antic règim, als pobles d'Europa, però avui no és més que un record històric.

El segon grup, és a dir les subvencions del poder civil a l'Església, és més modern, ja que en molts llocs, sobretot a Espanya, segueix a l'abolició dels delmes i les primícies. Sobretot es con-

sidera com una compensació per l'apoderament dels béns immobles de l'Església com a conseqüència de la legislació desamortitzadora. De fet constitueix els clergues, en certa forma, funcionaris públics i introdueix una confusió entre l'Església i l'Estat que, si bé, a aquella, li permet de subsistir —només subsistir—, la lliga poc o molt a l'Estat i més concretament al règim polític i fins i tot al govern de torn. Les conseqüències d'aquest sistema financer són prou conegudes com per no haver d'esmerçar temps a comentar-les. Només vull fer notar que, encara que fos suficient en si mateix, avui dia és rebutjat unànimement pels ciutadans, fins i tot a Espanya, i difícilment es pot pensar en la seva continuïtat.

El tercer grup difereix essencialment de l'anterior. Es dona quan l'Església accepta que l'Estat estableixi un impost finalista especialment destinat al manteniment dels serveis religiosos i de les persones a ells consagrades. En aquest cas l'Estat actua com a mer recaptador d'uns diners que percep directament l'Església i presta a aquesta la força coercitiva del poder públic. En parlaré amb detall més endavant.

El darrer grup constitueix una romanalla de temps passats: està constituït fonamentalment pels anomenats drets d'estola i peu d'altar, pels estipendis de misses i els aranzels dels tribunals eclesiàstics. Tot plegat té poca importància econòmica, si no es trobés en el context d'una economia tan miserable com la de l'Església actual, sona moltes vegades a simonia i per això és mal rebut pels fidels; està desapareixent, almenys a casa nostra.

5. Una altra font de finançament de l'Església és el *treball dels clergues i dels religiosos*. Podríem dir, sense excessiva preocupació tècnica, que és una forma d'autofinançament, ja que consisteix en el fet que siguin els mateixos components de l'estament clerical i religiós els qui atenguin les seves necessitats per poder dedicar-se a llur missió religiosa sense intervenció ni ajuda aliena.

Dins d'aquest capítol s'ha de distingir una forma de treball més freqüent entre els religiosos que, molt sovint, constitueix la finalitat de llurs instituts i que es considera, per això, una for-

ma d'apostolat religiós. Sabem, però, que aquests conceptes avui dia són discutits, i ni els col·legis ni els hospitals que encara regeixen semblen ara un treball típic d'Església com es creia abans, tant perquè van essent considerats com a funció més pròpia dels poders públics, com perquè han deixat de ser obra gratuïta de beneficència, com tantes vegades volien els fundadors. A més, i malgrat no ser ja gratuïts, llur sosteniment econòmic és cada vegada més difícil: en lloc de ser una font de finançament s'han convertit moltes vegades en una càrrega.

Una altra forma de treball és la que consisteix en l'exercici pels clergues i religiosos d'una ocupació o professió civil, com a simple sistema de guanyar-se la vida, bé que ni forçosament ni sempre aliena a llur preocupació religiosa. Malgrat la seva modernitat, podria correspondre a allò que remarcava sant Pau dirigint-se als Tessalonicencs: «Treballant nit i dia, per no ser una càrrega a cap de vosaltres, és com us vam predicar l'evangel·li de Déu.»

La font d'ingressos produïda pel treball civil difícilment pot subvenir totes les necessitats eclesials ni tan sols les de les persones eclesiàtiques, perquè no és possible estendre-la a tots els servidors de l'altar, ja que la necessitat d'alguns alliberats —com diríem en termes actuals— és evident. Potser no fa falta, en canvi, que ho siguin tots, com ha estat la pràctica corrent fins fa poc. Però també cal pensar en alliberats a mig temps: no tot el treball d'Església pot realitzar-se de 7 a 9 del vespre, com vulgarment es diu.

Encara hi ha una altra font d'autofinançament en relació amb el sosteniment dels clergues i dels religiosos. Les percepcions miserables, molt per sota dels tipus de retribució corrents, que molts d'ells reben i que els obliguen a un tipus de vida inferior a l'exigible a una persona, d'acord amb el nivell mitjà de la societat en què viu. Constitueix una forma de disminuir els costos i, per tant, comporta la necessitat de comptar amb altres fonts d'ingressos.

Això es dona encara entre religiosos i religioses i entre clergues, sobretot rurals, i té més importància del que podria semblar. Si es fa per esperit d'austeritat i d'una forma lliure, i no

és excessiu, pot ser una virtut. Però si aquestes manques perjudiquen el treball apostòlic és tot el contrari. Per això, en general, aquest sistema és totalment rebutjable i no s'ha de comptar entre els mètodes de finançament eclesial, sinó fer tot el possible perquè desaparegui ben aviat.

6. La darrera font de finançament de l'Església consisteix en l'ajuda espontània dels fidels. La trobem en la més antiga tradició cristiana, a l'època apostòlica, juntament amb el treball civil. Ha continuat sempre al llarg dels segles, però ha anat esdevenint més i més insuficient, a causa de la baixa del fervor primitiu i del creixement de les necessitats més o menys religioses de l'Església.

Quan dic ajuda espontània vull referir-me a no coactiva, però no excloc una certa sistematització o organització. En aquest sentit, dins de les esglésies cristianes és molt típica la relació entre almoïna i culte, un record de la qual el tenim en el que queda de l'ofertori de la missa. També la bacina, la caixeta d'almoïnes i la quota estable periòdica.

Situació econòmica actual

De totes aquestes fonts d'ingressos, les que integren l'economia de l'Església en els moments actuals, en particular a Catalunya, pel que jo en puc saber, són les aportacions de l'Estat espanyol, el producte de les propietats mobiliàries i immobiliàries —d'aquestes només les que produeixen rendes, ja que una gran part, ben a l'inrevés, són una càrrega econòmica— i les almoïnes dels fidels. Poca importància tenen, i a més amb tendència a disminuir, les percepcions específiques per serveis religiosos o eclesiàstics. Tampoc no suposa ara un volum econòmic important el producte del treball dels clergues i religiosos, no solament institucional sinó també pròpiament civil, si bé aquest darrer tendeix a augmentar.

Algunes observacions respecte a aquestes fonts de finançament:

- a) La situació precària de l'ajuda pressupostària de l'Estat

espanyol a l'Església. Essent una concessió del franquisme, després del pla de suprimir-la a l'època de la república, no sembla fàcil el seu manteniment, ni tan sols si exclouem l'eventualitat d'un règim polític futur anticlerical o perseguidor. I cal pensar que, malgrat la seva migradesa objectiva, aquesta ajuda és molt important per a l'Església, sobretot a les parts més desenvolupades d'Espanya i fins i tot de Catalunya.

b) Els rendiments de la propietat eclesiàstica no resulten pas massa satisfactoris, per les raons que ja hem dit: resta desballestada d'un antic patrimoni, explotació deficient, reconversió econòmica difícil, reserves morals motivades per la seva naturalesa capitalista. Certament que en algunes diòcesis, aplicant-hi una tècnica financera adequada, poden encara rendir bastant durant alguns anys, però en canvi no poden arribar a ser el mitjà total de finançament ni donar una seguretat absoluta.

c) El producte del treball institucional dels ordes religiosos, com tots veiem, va de baixa i és de preveure que encara hi anirà més d'ara endavant, mentre el treball civil creixerà; però no sempre aquest fet haurà de considerar-se convenient del tot per al desenvolupament de la missió de l'Església.

d) Respecte a les aportacions voluntàries dels fidels crec que de moment són una ajuda insuficient, si faltessin les altres, per raó del mal costum existent de creure que no és necessària, perquè, com diu la gent, l'Església ja paga els capellans.

En resum, crec que la situació econòmica de l'Església a Catalunya en aquests moments no és pas satisfactòria i que les seves deficiències i falles perjudiquen l'acció religiosa i evangelitzadora, si bé, diria jo, no d'una manera substancial, ja que hi ha altres raons i causes més importants i que no són de caire econòmic.

Perspectives immediates

Però sobretot em preocupa de cara al futur. Certament que les famílies que han estat riques i poderoses, si no fan ximpleries, conserven durant molt temps recursos més o menys esta-

bles, dels quals poden viure uns quants anys. Però no sempre. Cal fer en un moment donat un replantejament de soca i arrel de les bases econòmiques si no es vol acabar en un desastre, almenys de tipus financer.

I jo diria que aquest moment ja ha arribat per a l'Església de casa nostra.

Hem de replantejar, en primer lloc, quines són les necessitats reals que ha d'atendre l'Església en els moments actuals i en un proper esdevenidor.

L'evolució política mundial, tendint cap a un eixamplament de les competències públiques, que comprèn una sèrie de funcions que en altres temps ha realitzat l'Església, des de l'assistència als marginats de tot ordre (per altra part en sensible regressió) fins a l'ensenyament, i això tant en els països socialistes com en els de democràcia liberal, condueix a l'abandó paulatí però inexorable, per part de l'Església dels corresponents serveis.

El canvi de la sensibilitat popular, encoratjat per les directrius del concili Vaticà II, respecte a la inutilitat de les manifestacions de poder i de riquesa, com a sistema de respectabilitat i d'atractiu per a la religió, permet de prescindir d'una colla de muntatges econòmics molt costosos i obliga a liquidar, de la forma més econòmica possible, les restes de tot aquest patrimoni.

Per contra, l'Església ha de dotar econòmicament una sèrie de serveis, fins ara mal atesos o atesos insuficientment, que toquen directament a la seva missió evangelitzadora, com són la catequesi i l'apostolat seglar. Serveis en si mateixos poc rendibles i que d'ara endavant han de ser exercits molt professionalment.

Necessita també rendes per al manteniment dels ministres i de les altres persones que han d'atendre més directament el culte i els sagraments. Encara que es pot pensar, i certament s'hi ha de pensar, en els rendiments del treball personal d'aquestes persones, no cal oblidar que sempre farà falta comptar amb un nombre d'alliberats a ple i a mig temps. També cal comptar amb un aparell burocràtic, al més reduït possible, amb gent que estudiï i investigui sobre la teologia i la pastoral i amb altres que estiguin preparant-se per ocupar els llocs de servei eclesial.

Sense oblidar tampoc el problema, que és a les portes i que cada dia serà més anguniós, del manteniment dels vells i dels inútils, pel qual no tenen encara les nostres esglésies un sistema vàlid d'assegurances socials. Per tant, almenys durant uns anys i amb una exigència creixent, caldrà preocupar-se d'obtenir els ingressos necessaris per a llur manteniment. Aquest problema és molt important de cara als sacerdots i religiosos grans que encara treballen; la inseguretat de llur futur pot suposar una greu repercussió en el seu treball actual.

Finalment cal pensar en els costos de manteniment dels llocs de culte, habitacles i llocs de reunió, i de les residències i oficines, ja que tot plegat, juntament amb llur conservació i reparació, i amb la necessitat de cercar-ne de nous per atendre noves necessitats o millorar la prestació de les actuals, suposa un capital important.

Sobre això, i recordant quelcom que ja he dit, vull fer esment de la situació en què es troba una gran part de la propietat immobiliària actual de l'Església. Hi ha béns obsolets, tant pel seu estat ruïnós o quasi ruïnós com per la inadequació a les necessitats actuals i cal planejar llur reconversió o endegament, les fases per a realitzar-ho i el cost. En aquest punt s'hauria de pensar que les corporacions públiques es fessin càrrec de la conservació de tot el patrimoni eclesiàstic de tipus monumental o històric, ja que constitueix un patrimoni del poble. Per això l'Església hauria de retornar gratuïtament al poble tots aquests béns i les corporacions haurien de posar al servei de l'Església tots els que necessita per al compliment dels seus fins. Així es féu a França al principi de segle amb la majoria de les catedrals i parròquies, si bé la iniciativa no fou malauradament de l'Església sinó del govern que les hi arrabassà.

Amb això l'Església es treuria de sobre una gran càrrega econòmica i es desfaria d'un patrimoni que ara constitueix quasi sempre un contratestimoniatge evident. I quedarien encara els problemes dels altres llocs de culte i de tots els que he enumerat abans, subjectes a la planificació econòmica que he recomanat.

¿D'on hauran de sortir els cabals per a atendre totes aques-

tes necessitats, tot i comptar amb uns certs estalvis sobre els pressupostos actuals, en molts casos més aparents que no reals?

Idealment —un ideal del qual estem segurament llunyans— de les aportacions dels fidels. En darrer terme així ha estat sempre, però amb unes peculiaritats importants. Que les aportacions no han procedit de tots els fidels en forma proporcional a llurs possibilitats, llevat de l'època més primitiva. Perquè el fidel emperador, rei, noble o potentat ha aportat molt més, però sobretot s'ha fet pagar la seva aportació d'una manera o altra i tot sovint amb una ingerència intolerable en els assumptes eclesiàstics. Perquè l'acumulació primitiva de capital, que diria Marx, ha proporcionat a l'Església unes plus-vàlues no guanyades que li han permès realitzar grans construccions i grans obres de caritat i d'apostolat, però també li han atorgat un poder que no ha estat beneficiós per a la seva missió evangelitzadora.

Quan parlo d'aportacions dels fidels vull referir-me a la col·laboració contemporània de tots els cristians proporcionalment a llurs possibilitats econòmiques, prestada com una retribució global i general pels serveis que reben de l'existència i el funcionament de l'Església. Penso, a més, que aquesta aportació hauria de ser suficient per al manteniment dia a dia de l'estructura eclesial, amb una elemental previsió de necessitats immediates, com l'atenció dels vells i malalts de la institució, i l'amortització dels béns necessaris, però no més. L'Església hauria de rebutjar, si fos el cas, qualsevol temptació, fins i tot la més fonamentada, d'acumular capital per al futur, i s'hauria d'acontentar de viure en mans de la providència amb esperit evangèlic.

Mentre aquest ideal no es pugui atènyer, l'Església, a més de fer tot el possible per arribar-hi, educant els seus fills en aquesta òptica, fent-los veure els avantatges espirituals i fins materials que n'obtindrien, ha de buscar situacions intermèdies que estiguin dins del camí que porta a aquella meta.

És molt fàcil, però també molt exposat, fer d'arbitrista en aquesta matèria. Com que crec que els organitzadors d'aquest acte m'ho exigeixen, m'hi llanço amb tota humilitat i totes les reserves que són del cas. I una vegada més vull limitar-me a

Catalunya i a la nostra Església catòlica i tractar-ho com a tècnic o potser només afeccionat a la disciplina econòmica, ja que si m'estengués més em trobaria encara més perdut.

Llavors la cosa, almenys sobre el paper, em sembla senzilla. I com que pràcticament ja es dedueix de tot el que he dit fins ara, em limitaré a una recapitulació final.

Reduir com es pugui i a mesura que es pugui les despeses corresponents a tasques i compromisos impropis de la nostra concepció actual de l'Església o que s'hi han tornat pel canvi de les circumstàncies polítiques i socials. En aquest punt caldria també estimular fins on fos convenient el treball civil dels homes de l'Església, que seria un testimoni de pobresa i una subjecció a la condició comuna dels altres ciutadans.

Aprofitar les restes del patrimoni eclesiàstic, potenciar-lo econòmicament i utilitzar-lo per a salvar el gual fins a obtenir el volum d'ingressos necessari d'altres fonts, tot pensant que aquella no és la font de finançament que demana d'ideal evangèlic.

Educar els cristians sobre la necessitat de cobrir les necessitats de l'Església en justa retribució dels serveis impagables que esperen rebre'n.

Una part important d'aquesta educació ha de consistir a fer arribar a tothom en forma transparent la situació econòmica de la seva església i del conjunt de les esglésies per a estimular llur obligació de comunicar cristianament els béns de cadascú. Les pròpies institucions eclesials han de començar aquesta comunicació de béns entre elles mateixes. S'ha d'arribar en aquest sentit a suprimir les compartimentacions quasi estanques entre parròquies i diòcesis, i poder ben aviat presentar pressupostos i balanços consolidats a nivell de cada diòcesi i del conjunt de les diòcesis del país.

Finalment i davant l'amenaça de reducció o supressió de l'ajuda de l'Estat espanyol —supressió ben desitjable, per bé que l'ajuda sigui encara necessària—, podria pensar-se, com a solució intermèdia, en l'establiment d'un impost públic finalista d'ajuda a les esglésies.

Aquest impost hauria de tenir les següents característiques essencials:

Impost general (és a dir que gravi indistintament tots els ciutadans), per a destinar-lo en cada cas a l'església a la qual declarin pertànyer. La part dels qui declarin no pertànyer a cap església, l'administraria el poder públic i el destinaria a finalitats d'assistència benèfica o d'ensenyament.

Aquest impost podria consistir en un percentatge d'alguns dels impostos ja existents, com per exemple, l'impost sobre el treball personal, que afecta una gran part dels ciutadans i té un rendiment important. Convindria que no calgués augmentar-lo; això em sembla possible, perquè la hisenda pública s'estalviaria l'actual pressupost de culte i clerecia i segurament algunes de les consignacions actuals a la beneficència pública.

La recaptació corresponent a l'Església catòlica, obtinguda dels qui habitin al territori de cada diòcesi, es lliuraria directament al bisbat, que hauria de crear un organisme, constituït per clergues i laics, que s'encarregués de la seva distribució entre les necessitats de tots els serveis de la diòcesi.

Un sistema semblant existeix almenys a Alemanya i a Suïssa i, si bé no és considerat pels ciutadans d'allà com a perfecte, potser de llur experiència podríem deduir-ne maneres de millorar-lo. Per altra part, ni a les diòcesis d'Espanya ni a les de Catalunya no resultaria sorprenent, acostumats com ja estem a l'actual pressupost de culte i clerecia i, sobretot, perquè la major part de les objeccions que li fem actualment quedarien resoltes pel nou sistema. Sistema que, malgrat no ser definitiu sinó intermedi, en aquest moment fóra enormement superior a l'actual ajuda estatal i molt necessari per a mantenir econòmicament l'aparell eclesial mentre esperem tenir les fonts de finançament ideal per a la nostra Església. D'aquesta Església tan terrenal i, per tant, tan necessitada de recursos humans per a realitzar la missió sobrenatural que li confià Jesucrist.

Josep M. Vilaseca i Marcet

LA LLUITA DE SOBREMUNT

Un poble no es resigna a morir, sacrificat per l'anomenat «progrés». Oi més quan els pagesos se n'han d'anar avorrits, no solament per la manca d'ajut estatal sinó també per l'evolució produïda pels cacics de torn, encauats en despatxos luxosos.

La lluita de Sobremunt és l'esforç col·lectiu d'un poble que ha dit prou a l'explotació i a l'amenaça, i que s'ha organitzat coratjosament entorn d'una Cooperativa i d'un Grup Sindical. Els pagesos han entès que «units poden vèncer la força dels poderosos».

La terra, el poble

A Sobremunt, s'hi arriba, venint de la Plana de Vic, per una carretera que, volta rera volta, s'enfila a l'altiplà ondulat a cavall de dos vessants que és el Lluçanès.

El paisatge —boscosc fosc, prats verds, conreus ocre o daurats— és bonic perquè les pluges hi abunden. Però l'horta n'és quasi absent, perquè a mil metres el clima és dur.

Al final de la carretera que mor allí hom troba un rètol de fusta gravada fet per la mateixa gent del poble amb aquests termes: Sant Martí de Sobremunt. El poble però no es veu enlloc. Sols una església amb la seva rectoria i unes quantes cases escampades pel mig dels conreus. Tot plegat 96 habitants de població disseminada.

És el típic llogarret que com tants d'altres hauria d'anar-se extingint implacablement empès per l'anomenat «progés» del capitalisme.

Majoria de masovers

Però la gent no se'n va de Sobremunt, o se'n va menys que la d'altres llocs. Mica amunt, mica avall, manté la mateixa població que fa un centenar d'anys. I no és perquè aquí les condicions de vida siguin gaire millors: la majoria són masovers.

Tot i que els vells contractes de masoveria —a parts, a terços de collita— van passant a la història i transformant-se en lloguers (sovint força favorables), el nus de la qüestió continua essent el mateix: els masovers no són amos de la casa en què viuen ni amos de la terra que treballen. Potser per això la gent no se'n va de Sobremunt. Car si ho fan —ho saben— serà amb una mà al davant i una altra al darrera.

Pagès desconfiat

«Pagès» vol dir desconfiat per naturalesa. Desconfiat dels qui no són de la terra, és clar. I de motius no en falten. Dels de

fora sempre n'han rebut la garrotada. De sempre, quan els cavalls del senyor apareixien pel camí, els pagesos sabien que els venien a cobrar el delme. I si no eren els cavalls del senyor eren els cavalls dels enemics del senyor que s'acostaven amb el foc i la sang. Després també en vingueren d'altres de fora i era per a endur-se lleves de braços joves per anar a no sé quantes guerres necessàries.

Avui ja no fan tanta por la gent de fora —els temps canvien i hom s'acostuma a tot— però els de fora encara són els de fora.

Al pagès, la gent de corbata sempre li ha fet més por que una pedregada.

«Saps la història de la Cooperativa de X? Doncs al principi rutllava bé. Però va anar creixent i el seu funcionament es va anar complicant. I va caler gent que entengués de números. No són pagesos és clar. Ells els diuen: "Vosaltres el que heu de fer és portar-nos la llet i no us preocupeu de res més." Però els números es veu que no rutllen. Hi ha raons. I és que no cal saber-ne massa, de lletres, per veure quan t'estafen. Allà dins els pagesos ja no són ningú... però toca callar, que és el que sempre fem».

El pagès sap també el suplici d'anar a les oficines, el cau de la gent de corbata. Però, ai Déu, quan no hi ha més remei s'hi va! Allí el pagès se sent sempre com vaca en sembrat aliè. I desembolica el castellà que va aprendre al servei. Sap que generalment serà tractat amablement i que sortirà de l'oficina amb la certesa que el seu afer es resoldrà ben segur (menys si es tracta de pagar) abans dels dos a tres segles propers.

I un dia Sobremunt va topar amb les oficines.

La primera cooperativa

Un dia, a Sobremunt, els van obrir els ulls: «No arriben crèdits perquè està estudiat que d'aquí a vint anys aquesta comarca ha de quedar deserta. Cap ni una de les vostres explotacions

no té prou dimensió ni qualitat per a ser rendible. Els crèdits són per als millors.»

Ara a Sobremunt sabien que només hi havia una mà disposada a ajudar-los sempre: la que hi havia al final de llur propi braç. Calia unir-se una vegada per totes i calia moure's.

De primer hi havia el problema de les noies. No hi havia gaire feina al poble per a elles. I havien d'anar —a peu— a fàbriques d'altres pobles o a fregar torres de senyors.

I així va néixer la Cooperativa Elèctrica de Sobremunt, un talleret on es munten bobines de televisió i que dona feina a una quinzena de persones. En aquesta qüestió els coneixements d'electricitat d'en Jaume van ser decisius. En Jaume, abans de ser rector de Sobremunt, era vicari de Sant Quirze, on fou muntador d'antenes de televisió a l'època que tothom se'n posava.

Aquesta primera cooperativa va tirar endavant i funciona encara. Però va caler fer-ho tot amb cura i ben legal, car no faltaren amables i somrients amenaces.

El molí de pinso

Després es va pensar en un projecte més ambiciós. Ells, després d'un any de cuidar l'ordi, entregaven el gra a un preu rebutat perquè fos molgut. I aquest gra, ja molt i barrejat amb soia i amb uns altres productes misteriosos però imprescindibles per al bestiar, els era tornat a vendre a un preu força més elevat. La qüestió era fàcil: ¿És tan complicat fer-se un mateix aquest car, misteriós i transcendental procés? Van consultar amb qui hi entenia. No, no era difícil. Van fer un estudi que els deia que amb la instal·lació d'un petit molí que fes 40.000 quilos de pinso al mes (suficients per al consum interior del poble), en resultaven netes molts milers de pessetes l'any després de pagar soies, químiques, màquines i sous. En dos anys s'amortitzava la inversió del molí.

Però, si fer pinso és una cosa a l'abast de qualsevol, deixar que et deixin fer pinso ja és un terròs de més difícil moldre.

El trust dels pinsos

La cosa comença a Xicago, on cada matí es reuneix un grup de senyors d'una espècie de Màfia i que són els qui temporada a temporada marquen per a tot el món el preu de la soia. I la soia és un producte necessari per als pinsos. I des de Xicago s'estén una àmplia i ben muntada xarxa que arriba a tot arreu, inclòs Sant Martí de Sobremunt. Tot Europa va tremolar fa uns mesos quan un dia els senyors de la soia es van empenyar. Fou llavors que a Sobremunt es van enterar que eren a Europa.

En aquest país cinc o sis peixos grossos acaparen el negoci del pinso. Davant aquesta xarxa fins els organismes estatals es troben febles. I, si no, que ho preguntin al servei nacional del blat.

Sobremunt ha anat aprenent moltes coses al llarg d'aquests dos anys. Ha après, per exemple, que, quan es vol esgarriar un galliner ben ordenat, els gallets de torn planten cara. «Què seria això si tots els pagesos compressin la soia que arriba a Barcelona o Tarragona i per mitjà del pinso base alimentessin ells mateixos el bestiar? Fins aquí podíem arribar!».

La burocràcia, els boicots

El terreny per al molí fou cedit incondicionalment. L'edifici fou construït pels mateixos pagesos a hores lliures (ah, les hores lliures dels pagesos!). El dia que es començaren els fonaments, es menjà i es begué. Hi participà tot el poble. Aquell dia sota les primeres palades de grava i ciment fou enterrada una botella amb un escrit firmat per tothom, del més gran al més petit. I el paper de dins la botella deia: «Conscients que només units podrem vèncer la força dels poderosos, comencem aquest molí.»

Però calia diners per a la maquinària. I els pagesos no en tenien. Calia un préstec de l'Estat. Per a tenir un préstec de l'Estat calia una persona jurídica adientment constituïda. Per això calia constituir-se en Grup Sindical. El 80 % del poble s'hi va apuntar. Llavors començaren les dificultats. Malgrat la voluntat

del poble i l'aparent col·laboració d'algun organisme estatal (IRY-DA), els papers —l'etern paperam centralista— no acabaven de florir.

De vegades tota la documentació tornava perquè hi faltava o hi sobrava una hac o una coma. La gent de corbata es pensa que tothom és com ells i que els pagesos tenen deu secretaris que no tenen res més a fer que omplir i omplir papers i fer i desfer viatges a Barcelona. Tot l'engranatge és preparat perquè la gent se'n cansi i abandoni abans de començar. Tal com han fet ja altres pobles. En el millor dels casos el que és ben clar és que l'aparell burocràtic és per al control del poble però no per a acollir les iniciatives del poble.

A la fi arribà la legalització del Grup Sindical. No faltaren però les amenaces per part de qui se sent perjudicat per la iniciativa de Sobremunt. I un boicot invisible, però que s'estenia, es féu notar. La mateixa carta certificada, en què se'ls notificava que eren ja a tots els efectes Grup Sindical, es perdé abans d'arribar al poble i no va aparèixer fins un mes i mig després, oberta i en un altre poble. Fou un mes i mig perdut.

Per a demanar el préstec calia presentar un projecte i un plànol fet per una persona competent. No faltà una persona competent que s'oferí a fer-ho desinteressadament. Però una cosa és la teoria i una altra la pràctica. I si en teoria el projecte podia ser presentat per qualsevol persona competent, a la pràctica és diferent. Perquè resulta que si un dels innumbrables personatges de corbata pels qui passaven els papers de Sobremunt allí a Madrid o a Barcelona s'autoconsidera com «l'arquitecte-enginyer oficial per a Projectes-que-han de tenir-crèdit-de l'Estat», llavors resulta que els projectes firmats pels altres també són admesos però dissortadament sempre tenen algun defecte o s'extravien... A la fi, ja fa força mesos, des de Barcelona digueren que els papers eren presentats a Madrid i estaven absolutament bé (això però, penso que mai no se sap) i que el crèdit estava ja formalment concedit. Això succeïa pel juny de 1975.

Tirant al dret

Els mesos passaren, i el crèdit no va arribar. El rector de Sobremunt decidí tirar al dret: marxà a Madrid. A Madrid l'autoritat màxima de crèdits-per-pagesos diu i comprova que cap sol·licitud no havia arribat des de Barcelona. Telefonada del rector des d'aquell mateix despatx a Barcelona. Un «jefe» de Barcelona té visites i no s'hi pot posar. El rector diu des de quin despatx telefona. Silenci, tos... I aviat un «aquesta tarda els papers seran a Madrid». En efecte, aquella tarda, els papers, via aèria, arribaven a Madrid duts per un «jefe» de Barcelona. Tres setmanes després dos terços del crèdit ja eren concedits. Havien passat *dos anys* i el pressupost s'havia quedat curt, però ja es podia tirar endavant.

Encara abans de tornar de Madrid el rector es va presentar davant les més altes esferes del ministeri d'Agricultura: «Digui'm noms, tots els noms —digué l'alt funcionari—; presentin una denúncia formal i llavors els podré ajudar. Ho vull tant com vostès.» «Ells són molt forts —digué el rector— i amb la legalitat dels forts ens poden ensorrar. Vostè d'aquí a un temps potser ja no serà aquí. Però ells continuaran. Nosaltres volem viure.» I el rector se'n tornà al seu poble.

El 9 de desembre de 1976 tot el poble es reuní en una festa: xampany i dos porcs foren endrapats aquell dia. Aquell dia el molí s'engegava. I la gent recordava amb emoció allò que varen firmar: «Conscients que només units podrem vèncer la força dels poderosos...»

Ara comença la veritable lluita

Els peixos grossos, veient que no poden impedir el funcionament del molí, han d'intentar ensorrar-lo comercialment. Intentaran dividir els pagesos del poble. De moment ja han rebaixat el preu del pinso una o dues peles, i sobre això fan un descompte del 5 %, i diuen: «No ho pagui ara, ja ho trobarem.» I el pagès, com més endeutat més lligat. Però els de Sobremunt

han obert els ulls. Estan tan «espantats» que després del molí ja pensen en la granja de porcs. El projecte i el pressupost tiren endavant. El crèdit —aquesta vegada via entitat d'estalvi— és cosa feta. Tan sembla que la cosa va de veres que ja han rebut la primera amenaça: «Us fotrem microbis als porcs i se us moriran tots.» Els pagesos, prudents, no han volgut dir-me de qui havia sortit l'amenaça, però una llambregada els passa pels ulls quan els ho pregunto, una llambregada molt dura.

Sobremunt és un símbol

Però a Sobremunt volen aconseguir-ho, i més i tot: ja es parla d'altres projectes i, si hi haguessin diners, pensarien —perquè no— a muntar una petita empresa de derivats de la llet. Saben el preu que cobren per la llet que donen i saben també el preu a què és venuda a ciutat després que li han espremut tot el millor.

Els pobles veïns al principi somreien. Els pagesos —ja ho sabem— són desconfiats. Però han anat seguint el llarg tràmit dels papers i la tossuda paciència dels d'aquí dalt que els ha menat a la victòria. Ara ja no se'n riuen tant els pobles del voltant. Cada cop més gent de Sant Quirze, de Sant Boi, de Perafita, de Merlès, de Sora, de Sant Martí del Bas pugen i vénen a informar-se. I ells també comencen a moure's.

Si Sobremunt guanya la seva guerra, un, dos, bastants pobles del Lluçanès i de la Plana i d'altres llocs s'aixecaran també contra el trust del pinso i els altres monopolis i tots els qui s'engreixen a la seva esquena.

Això també ho saben els altres, els peixos grossos. És per això que els peixos grossos havien promès menjar-se els xics. És ben possible que ho facin.

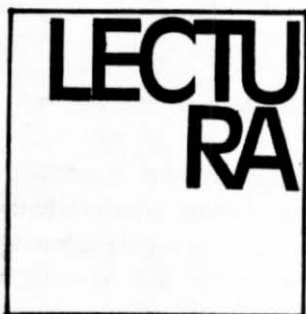
Però els pagesos de Sobremunt també remuguen baixet una altra promesa, que no és una rendició precisament: «Tindran prou bon mal de ventre».

L'Església i els pagesos

Perquè se'n parli, dels pagesos, aquests han de muntar números que siguin televisius i noticiables: Així la vaga dels tractors que ha sotragat tot el país i la resta de l'Estat Espanyol. Tal com acaba de dir el bisbe de Girona, Jaume Camprodon: «Quan el pagès pren una decisió d'aquesta mena deu passar quelcom seriós, perquè l'home del camp, no se'l mou així com així. És un home poc propens a l'idealisme, de natural tendeix a ser conservador. El fet en qüestió s'afegia a una cadena de reivindicacions que s'arrossega d'anys, causades per una situació econòmica i humana precària i crònica.» El bisbe de Girona coneix el camp, perquè hi ha viscut. Com el coneixia aquell papa que, abans de ser papa i de dir-se Joan XXIII, es deia Angelo Roncalli i era pagès.

Però deixem que sigui el mateix bisbe Camprodon el qui posi fi a aquesta llarga crònica de la lluita d'uns pagesos valents, units i esperançats: «El pagès cristià viu aquest món amb criteris cristians. Els fets que han motivat aquesta carta li poden fer descobrir una capacitat de solidaritat en el seu món i una experiència positiva de confiança mútua. Això ha de ser un estímul per a una tasca d'agermanament que, ultra potenciar les reivindicacions justes, farà créixer el sentit social de la persona i li farà arribar a valorar el seu caràcter sagrat.»

Ramon Minoves

DOS SEGLES DE CONFIRMACIÓ

A CATALUNYA

En Salvador Bardulet és prou conegut per als lectors de «Quaderns». Capellà del bisbat de Vic, nascut a Campdevàrol (Ripollès), ha estat sempre al peu del canó, a la base pastoral: vicari a Sant Vicenç de Castellet i a Castellterçol; més tard rector a Sant Vicenç de Castellet i actualment a Manlleu. Des del principi havia treballat a l'Acció Catòlica obrera, JOC i HOAC, a Manresa. Més tard ha col·laborat amb el Secretariat diocesà i amb el Secretariat interdiocesà de Catequesi.

Però aquesta condició de capellà sempre en actiu no li ha impedit de fer la llicència en teologia, a la Facultat de Barcelona, Secció Sant Pacià, ni de coronarla, recentment, amb la presentació i defensa d'una tesina molt interessant: «Dos cents anys de Confirmació a Catalunya». En ella ressegueix puntualment butlletins oficials dels bisbats, catecismes i altres tractats destinats al poble, fins al punt de cobrir una llarga època: 1700-1940. De tot aquest paperam, en presenta un

índex bibliogràfic per bisbats i n'ofereix un florilegi seguint els grans punts doctrinals.

La collita teològica —no estranyarà ningú— no és gaire rica ni gaire original, per molt que la tasca del colliter hagi estat abundosa i ben feta. Si treballs com aquest han d'acceptar la grisor de no fer aportacions doctrinals importants, queden compensats sobradament pel servei que presten a la nostra comunitat. De moment, tenim inventariat tot un camp pastoral de la nostra església catalana. I és de desitjar que la Facultat de Teologia de Barcelona vagi promovent treballs en la línia d'aquest que ens ofereix en Salvador Bardulet. Per aquest camí, si no una teologia autòctona (que tant ens preocupa, de vegades), tindrem un coneixement realista de la nostra església autòctona i dels condicionaments, també autòctons, de la nostra gent. I aneu a saber si es tracta d'una base indispensable per a bastir aquella teologia que volem, arrelada en la nostra circumstància espacial i en la nostra praxi concreta. Perquè, tal com diu l'autor d'aquest estudi, «a l'hora de fer un planteig pastoral que tingui en compte els petits passos (...) que van fent les diferents aportacions teològiques, és quan hom veu la necessitat de conèixer al millor possible el concepte que el poble cristià té, encara avui, del sagrament de la confirmació, fruit d'una teologia unànimement explicada i d'una pastoral unànimement practicada durant molts anys i sem-

pre des d'una mateixa perspectiva». Coneixement autòcton, praxi autòctona i teologia autòctona deuen anar, doncs, mútuament condicionats, i possiblement en aquest ordre.

La tesina que comento s'obre amb dos capítols introductoris que presenten, a manera de marc del cos de l'estudi, una síntesi de la teologia sacramental actual, en general, i de la teologia de la confirmació. I s'acaba amb un breu capítol d'atterratge —«Camins, avui, de praxi pastoral»—, que davalla de la teologia i de l'ahir al nostre avui i al nostre demà. Es tracta, només, d'una breu cloenda, perquè no era aquest l'objecte del treball. Però sí que és el banc de proves on han de desembocar sempre tota erudició històrica i tot estudi teològic, sobretot tractant-se d'una realitat tan pràctica i tan pastoral com són els sagraments. És per això que la redacció de «Quaderns» ha demanat a l'amic Salvador Bardulet (que havia col·laborat assíduament amb nosaltres no fa pas tant de temps) que ens fes, precisament, un plantejament d'aquesta qüestió pastoral per a la secció «Tema» d'aquest número, que s'ocupa de dos sagraments de la iniciació cristiana: eucaristia i confirmació. La seva llarga experiència pastoral, el coneixement de la pràctica pastoral i de l'ensenyament doctrinal vigents a Catalunya durant dos-cents anys llargs i l'atenció que ha prestat als estudis actuals —doctrinals i pastorals— sobre la confirmació el capaciten prou bé.

I no voldria acabar aquest breu comentari sense deixar constància que la lectura dels cent fulls (noranta-vuit, exactament, sense comptar els vint que contenen les cent vuitanta notes de citacions aportades i les cinquanta-quatre indicacions de bibliografia consultada) de l'amic Salvador Bardulet han deixat en mí una impressió que té tot l'aire d'una convicció: a desgrat que la nostra

església no presenta avui cap coherència i que el camp pastoral està molt deixat a la bona de Déu i tots hi anem treballant amb una sabata i una espadenya, el treball que es fa avui entre nosaltres i la reflexió que s'emprèn (i les aportacions d'aquest número de «Quaderns» en donen testimoni) són molt més rics que no ho foren la llarga etapa anterior que cobreix l'estudi que he presentat.

Josep M. Totosaus

TEX TOS i MATERIALS

DECLARACIONS DE

L'ABAT ESCARRÉ A « LE MONDE »

El dia 14 de novembre de 1963, el diari «Le Monde» de París publicava, a primera plana i a tres columnes, unes declaracions de l'abat Aureli Maria Escarré, que van tenir un gran ressò. Representen, indubtablement, el punt més àlgid i més públic —a nivell internacional, aquesta vegada— de les seves intencions a favor de la reconciliació, de Catalunya i de la justícia social, amb plena llibertat d'esperit per criticar el règim franquista, que s'autoqualificava de catòlic amb la complicitat activa de molts bisbes.

El senyor Manuel Fraga Iribarne, aleshores ministre d'Informació i Turisme, va ordenar la inserció d'aquella entrevista a «El Español», periòdic del «Movimiento»: així van poder-hi re-

bre una «cumplida réplica» per part d'un altre abat benedictí, Fray Justo Pérez de Urbel, del «Valle de los Caídos»: tot un símbol de dues posicions antagòniques. Ben aviat van ser traduïdes també en català i impreses en un full clandestí, que circulava de sotamà.

La publicació d'aquesta entrevista va tenir bona part, segurament, en el desenllaç ulterior dels fets. Recordem que el 1961 l'abat Aureli havia deixat el govern del monestir (per motius de salut) i demanat l'elecció d'un coadjutor, que va ser el pare Gabriel M. Brasó. Al principi del 1965 l'abat Aureli sortia exiliat cap a Itàlia i s'instal·lava a Viboldone, prop de Milà. Al final de l'any següent, 1966, tenia lloc l'elecció d'un nou abat coadjutor de Montserrat, el pare Cassià M. Just: l'abat Brasó havia passat a Roma, elegit superior general de la Congregació subiacense. Més tard, i ja més posada la situació interior del monestir, l'abat Aureli renunciava a la titularitat de l'abadia, i el pare Cassià M. Just, coadjutor fins aleshores, passava a ser abat de Montserrat. Finalment, el dia 14 d'octubre de 1968, l'abat Aureli entrava novament a Catalunya, acompanyat per l'abat Cassià M. Just, que l'havia anat a buscar personalment, assabentat de l'evolució del seu estat de salut. I s'extingia, definitivament, el dia 21. La seva capella ardent a Barcelona i les seves exèquies a Barcelona i a Montserrat van constituir la seva glòria pòstuma.

Aquest text ens ajuda a anar assumint la nostra pròpia història. Vell de catorze anys —i quins anys!— no ha perdut, malauradament, la seva actualitat. Els desitjos que s'hi expressen no són, encara, realitat plena.

El marc

Montserrat, 13 de novembre. Al cor de Catalunya s'alça, gairebé verticalment sobre la plana, una muntanya que ha merescut, per les seves formes estranyes, el nom de Montserrat (muntanya serrada). La tradició parla de l'aparició de la Mare de Déu en un dels seus replecs; des d'aleshores la muntanya santa ha

esdevingut un alt lloc on acuden, cada anys, un milió de pelegrins, i el fogar espiritual de la quasi totalitat dels catalans.

La devoció mariana hi és simbolitzada per una estatua romànica, hieràtica i dolça, de rostre sobri —la Verge Bruna— que els fidels catalans, que la tenen per patrona, anomenen familiarment «la moreneta». Vetllant la imatge, sovint entre boires, apareix al flanc de la muntanya un monestir benedictí, que és lloc d'unió de les persones i les tendències més diverses i centre d'irradiació cultural que ultrapassa els límits de Catalunya i fins i tot les fronteres d'Espanya.

No hi ha justícia sense llibertat

L'ànima d'aquesta comunitat benedictina és, avui, el Reverendíssim Pare Abat Dom Aureli M. Escarré: vint anys al servei dels monjos, la reconstrucció d'una comunitat mutilada per la guerra civil (vint-i-sis monjos van ser assassinats en zona republicana), una intensa vida espiritual i una greu malaltia no han aconseguit apagar la flama dels ulls d'aquest abat de cinquanta-dos anys, la veu apassionada del qual no pot dissimular-ne la dolcesa.

Dom Escarré ha estat la primera autoritat de la jerarquia espanyola, tal vegada l'única, que s'ha alçat per denunciar la contradicció que, segons ell, es dona entre la veritat evangèlica i el règim espanyol: «On no hi ha llibertat autèntica no hi ha justícia; i això és el que passa a Espanya», ha dit en una de les seves darreres homilies.

L'abat ens ha rebut paternalment, amb tot l'amor que els fills de sant Benet tenen als hostes, els quals simbolitzen, als seus ulls, el Crist pelegrí.

—Què en pensa, la Vostra Paternitat, del moment actual d'Espanya?

—Espanya es troba encara dividida en dos partits: aquest és el gran problema. Tenim al nostre darrera no pas vint-i-cinc anys de pau, sinó vint-i-cinc anys de victòria. Els vencedors —i

entre ells l'Església, que es va veure obligada a lluitar al seu costat— no han fet res per acabar la divisió entre vencedors i vençuts. I això representa un dels fracassos més lamentables d'un règim que es proclama cristià, però sense que l'Estat obeeixi els principis de base del cristianisme.

La majoria dels seus dirigents (*continua l'abat*) són honestos i catòlics de bona fe; però no veuen prou clarament què vol dir ser cristià quant als principis polítics. No han meditat l'encíclica *Pacem in terris*, que és l'expressió evangèlica i tradicional dels nostres temps: a la seva llum, la primera subversió que existeix a Espanya és la subversió del govern.

El poble ha de poder escollir el seu govern

—*Segons la Vostra Paternitat, per quines raons l'Estat espanyol no és cristià?*

—El poble ha d'escollir el seu govern i canviar-lo si ho desitja: vet aquí la llibertat. Necessita llibertat de premsa i sinceritat en la informació. Perquè, per exemple, què va passar amb la «carta dels intel·lectuals»? Per què aquests atacs a la premsa i aquestes instruccions judicials? El Govern no té dret a abusar del seu poder: ha d'ésser un administrador, en nom de Déu, i un servidor del poble. La falta d'informació és contrària a la doctrina de l'Església i això ha de plantejar problemes de consciència als dirigents catòlics d'un Estat que, si no canvia de principis polítics, no pot anomenar-se catòlic.

L'abat de Montserrat fa una petita pausa i continua:

M'he interessat molt i continuo interessant-me, en aquests moments, pels presoners polítics, l'existència dels quals constitueix un dels aspectes més penosos del règim. La seva presència a les presons és troba en relació directa amb aquesta pau que l'Estat no ha aconseguit d'establir. De moment em preocupen d'una manera particular aquells presoners no creients de la presó de Burgos que estan incomunicats perquè no van voler assistir a missa, per fidelitat a la seva consciència...

Montserrat és el centre més important de la cultura catalana i, a l'ensem, el més popular. Com es mira, l'Abat, el Monestir?

La història ha fet de nosaltres el centre espiritual i el santuari nacional de Catalunya. Seguint l'obra del meu predecessor, l'abat Marcet, m'he preocupat perquè els monjos tinguin una cultura sòlida i sobretot perquè posin en pràctica la llei evangèlica. Montserrat, que està separat del món, s'interessa pel món i per la nostra època: nosaltres mantenim, sobre tot, un contacte amb el poble, i potser és per aquesta raó que els nostres criteris i punts de vista són amplis.

•

Nosaltres som espanyols no castellans

Els monjos de Montserrat estan editant una Bíblia crítica monumental en català; l'edició popular de l'encíclica «Pacem in terris» en llengua catalana ha aconseguit, en dos mesos, una venda de cent mil exemplars. La llengua catalana sembla constituir un problema per al govern, que prohibeix els diaris en català. Dom Escarré ens parla d'aquest «problema».

Catalunya és un dels exemples típics a què es pot aplicar l'encíclica pel que fa referència a les minories ètniques. L'Estat ha d'afavorir aquestes minories i la seva vida cultural. Doncs bé, el règim espanyol posa traves al desenrotllament de la cultura catalana. Fent ús del dret de petició, reconegut per la llei, he adreçat, juntament amb cent altres persones, una carta al vicepresident del govern, capità general Muñoz Grandes, demanant-li llibertat plena per a la cultura catalana. Fins avui no hem rebut encara resposta de cap mena.

L'abat ens assenyala:

És un dret que hi tenim, com a catalans. Però ara us parlo no simplement com a català, sinó com a home d'Església. Doncs bé, defensar la llengua no és solament un deure: és una necessitat; perquè quan es perd la llengua també la religió tendeix a perdre's. Així s'ha esdevingut ja en altres llocs...

—*Es diu que els catalans són separatistes...*

—La gran majoria de catalans no som pas separatistes. Catalunya és una nació entre les nacionalitats espanyoles. I —com qualsevol altra minoria— tenim dret a la nostra cultura, a la nostra història, als nostres costums, que tenen la seva personalitat pròpia al si d'Espanya. Nosaltres som espanyols, però no castellans.

El Concili ens situa enfront de la realitat

—*Creu, la vostra Paternitat, que el Concili té influència a Espanya?*

—El Concili està creant un clima nou. I no podem viure en el passat, sinó que ens cal viure en el nostre present. Jo crec molt en la tradició, però no en la rutina. El Concili ens situa enfront de la realitat. Nosaltres, espanyols, poseïm moltes coses bones i moltes de dolentes. Aquestes, cal canviar-les. El poble espanyol s'ha transformat; per què no ens hem de transformar, doncs, nosaltres? El poble espanyol és molt més europeu del que normalment es pensa, sobretot a les regions del nord... Tot i que el règim no faci res per afavorir l'europeisme...!

Dom Escarré es preocupa per l'avenir d'Espanya:

Al principi, l'oposició tenia por d'una altra guerra civil; però ara, després de tants anys i de tanta injustícia, el poble està irritat... En principi ningú no desitja una guerra civil; però a mi em fa por... Tot depèn de les circumstàncies: ni la dreta ni l'Estat no han fet res per evitar una altra guerra. La legislació del govern és correcta, en general, però no fa aplicar la llei. Ha augmentat el nivell de vida, però no el nivell cultural ni el sentit del respecte mutu. La falta de justícia social fa por. Darrerament vaig ser a Andalusia i vaig poder-me'n adonar directament.

L'abat resumeix el seu pensament amb aquestes paraules:

L'avenir depèn de la manera com sigui resolt el problema d'a-

vui, que és un problema social, un problema de democràcia i de llibertat i, per tant, de justícia. I insisteix: En el fons, és un problema de cristianisme: ser o no ser cristians autèntics, tant en sentit individual com col·lectiu, és a dir polític. Col·lectivament, els nostres homes polítics no són pas cristians!

I Dom Escarré acaba:

Jo només sóc un monjo: la meva missió consisteix a predicar la veritat i a pregar Déu perquè es realitzi...

José Antonio Novaïs
(«Le Monde», 14 de novembre de 1963)

Symposium Phase-100

El número 100 de la revista «Phase», del Centre de Pastoral Litúrgica de Barcelona, donarà a conèixer les ponències i aportacions dels grups del Symposium Phase-100, que es va celebrar, la primera setmana de Pasqua, a la nova casa de les Religioses Reparadores, de Barcelona.

El títol del Symposium indica l'enfocament que es va donar a la reflexió: «La litúrgia en el moment actual de l'Església i en un món que canvia».

Érem un centenar de persones

de diversos punts d'Espanya; una quarta part, dels Països Catalans.

El clima va ser com una festa: la joia de la Pasqua, el retrobament de coneguts que viuen lluny, l'ocasió de fer noves coneixences...

Cada dia es començava amb la pregària del matí (hora menor). Abans de dinar, celebràvem l'eucaristia. Abans de la conferència oberta al públic, cantàvem les vespres.

Les sessions de treball eren en

castellà, les celebracions bilingües i, a més, amb alguns cants en llatí. En les celebracions es va optar per una línia de sobria solemnitat, amb un cert relleu d'elements simbòlics.

Punts més rellevants de les ponències

Iñaki Oñatibia, de Vitòria, parlà de «L'evolució litúrgica contemporània». Fou un balanç de l'aplicació ràpida de la Constitució de Litúrgia. Hi ha participació més fructuosa, però no s'ha aprofitat l'entrada en vigor dels nous rituals per a fer una catequització litúrgica. L'actual situació de canvi fa pensar si no caldria una redefinició de la litúrgia.

Juan de Dios Martín Velasco, de la Universitat de Salamanca, va parlar de «La litúrgia davant les vivències socials i culturals de l'home actual». Va descriure el procés cultural que hem seguit: societat industrialitzada, humanisme tècnic, revolucions socials, secularització, noves formes d'incredulitat que no han trobat respostes serioses i adequades. Aquests canvis, a Espanya, han estat més ràpids.

Ara es dona la contracultura, la contestació a l'humanisme tècnic, el redescobriment de la dimensió simbòlica. L'interès per Déu no se situa ja contra l'interès per l'home, sinó que s'ajunten. La litúrgia, malgrat les dificultats amb

què es troba ara davant la cultura, ha de ser creativa des de la nova situació espiritual, i té una tasca pedagògica i d'iniciació. «L'home litúrgic» té una apor-tació a fer a «l'home tècnic».

Pere Tena parlà d'«El lloc de la litúrgia en la nostra situació eclesial». Féu notar l'interès per la cristologia (origen) i per l'escatologia (terme) i el poc interès o la dificultat davant l'eclesiologia, la dimensió sacramental i els valors institucionals. Destacà el paper que han anat prenent els laics en l'Església i en les celebracions. Proposà plantejar l'entitat pròpia de la litúrgia i fer un moviment litúrgic que sigui una assimilació i profundització dels canvis introduïts ràpidament: una mena de «moviola». Assenyala que caldrà atendre una comunitat diversificada.

Les conferències obertes a un públic més ampli es feien cap al tard, a la capella.

Pere Farnés dissertà sobre «La celebració eucarística després del Concili». Va dir que la reforma es recolza en estudis sòlids. Notà que la celebració s'inscriu en la fidelitat a la tradició que arrenca de Jesús («Feu això en memòria meva») i en la comunió eclesial. Valorà l'enfocament que s'ha donat a la lectura de l'Es-critura relacionant-la amb el misteri recordat en cada temps litúrgic, i assenyala alguns perills de desviació que apunten avui dia en les celebracions.

El bisbe Alberto Iniesta parlà de «La celebració i la pastoral dels sagraments després del Con-

cili». Emprant una comparança agrícola es referí a la «sembra» de les llavors contingudes en els nous rituals; a les «influències meteorològiques»: un cert panlurgisme o sacramentalisme, la teologia de la secularitat i de l'alliberament i el nou barroquisme; a l'estat actual del «terreny» i a les tasques immediates. Acabà amb un *piropo* final per a l'equip de «Phase», en català.

Treball per grups i clausura

Els grups d'estudi del matí, dirigits per un sub-ponent, agrupaven la gent per ordre alfabètic. Discutien alguns punts de la ponència. Després es feia una taula rodona, amb diàleg interessant entre els sub-ponents i el qui havia fet la ponència.

Potser fou en els grups, en les posades en comú i en les conferències del vespre on sortiren aspectes més pràctics de la problemàtica en què es mou la litúrgia, que es podria anomenar dialèctica, entre la fidelitat a la Tradició i la mentalitat de l'home modern i on es féu ressò de les paradoxes amb què es troba la vida de l'Església en el món d'avui.

Especial interès suscitaron la relació entre catequesi i litúrgia, i la recuperació d'actes de pregària que no siguin celebració de sacraments; per exemple: la litúrgia de les Hores.

Les ponències varen aportar els

elements més fonamentals que permeten una comprensió de la situació actual de la Litúrgia.

Els grups especialitzats de la tarda reunien les persones per centres d'interès segons el lloc de treball de cadascú: delegats centrals i diocesans, professors, pastoral parroquial i educadors d'adolescents i joves. El darrer dia varen presentar els diversos punts del seu diàleg.

Cal destacar que els professors optaren per arribar a un únic acord concret i operatiu: es va formar l'Associació de Professors de Litúrgia, a nivell de tot Espanya, i es va fixar lloc i data per a la primera reunió.

En la sessió de clausura es va llegir una carta del cardenal Knox, prefecte de la Sagrada Congregació per als Sacraments i el Culte Diví, que, entre altres coses, afirmava que la reforma empresa pel Concili no s'acaba amb la publicació dels llibres i rituals, sinó que exigeix una constant profundització.

El cardenal Jubany va cloure la sessió i va manifestar la seva plena confiança envers els qui treballen en la pastoral litúrgica i el seu aplec pel Centre de Pastoral Litúrgica. Va dir que tant Roma com els bisbes estan en diàleg amb els pioners i experts de la litúrgia i va exhortar a treballar sense por.

Els assistents s'acomiadaren amb la celebració de l'eucaristia, presidida pel mateix cardenal Jubany i amb un breu pisolabis.

F. Xavier Aróztegui

Arran de les secularitzacions

Un cert nombre de fets ha tornat a posar sobre la taula, aquests darrers mesos, el tema de les secularitzacions dels capellans. Podríem reduir-los a tres capítols.

Reunió d'arxiprestos

El dia 4 de març va fer-se a Barcelona una reunió d'arxiprestos. Feia temps que no n'hi havia i la problemàtica del bisbat va saltar amb tota cruesa, si hem de creure l'informe multicopiat que va redactar-se amb aquesta ocasió, els informes d'alguns dels arxiprestos assistents, que han arribat a la nostra redacció, i algun comentari que va sortir als diaris. Val la pena reproduir què diu aquest resum sobre el tema que ens ocupa:

Un primer apartat que hi és directament connectat es titula «la crisi d'identitat dels preveres». Inclou els següents punts només esquemàticament anotats:

- *sensació de no treballar pel futur;*

- *inseguretat ministerial des de molts punts de vista;*

- *el sacerdot pateix per una inadaptabilitat a les noves circumstàncies;*

- *el sacerdot sofreix un complex d'inferioritat davant d'altres professions i estats de vida;*

- *s'afirma la necessitat de més clarificació doctrinal sobre el mi-*

nisteri; també d'una actualització global dels punts més importants de la teologia;

- *s'afirma que molts problemes personals del capellà tenen la seva rel en les deficiències del govern eclesiàstic que no troba sortides efectives als greus problemes pastorals.*

Un altre apartat —«les secularitzacions»— diu textualment:

El fet de les secularitzacions interpel·la profundament la comunitat eclesial (bisbes, preveres i laics). Sobre aquest punt es demana una reflexió serena de tota la diòcesi. No n'hi ha prou amb lamentacions: cal buscar les causes reals, siguin de tipus estructural o de tipus personal.

Després d'aquesta constatació sorgeixen diverses reflexions:

- *valoració del celibat voluntàriament i lliurement assumit com una donació total i gratuïta a la tasca de Jesucrist i de l'Església;*

- *readmissió dels secularitzats que ho desitgin a exercir alguns ministeris;*

- *ens preguntem si no ha arribat ja el moment de parlar del sacerdoti dels casats;*

- *promoció dels ministeris laïcals;*

- *lamentació perquè escandalitza més que un capellà es casi amb una dona que no pas que es «casi» amb el poder, el diner o la comoditat.*

Secularitzacions i comentaris

Aquests darrers mesos s'han produït una sèrie de secularitzacions en cadena, algunes de les quals han tingut ampli ressò en considerables sectors de la comunitat cristiana de Barcelona i més enllà i tot, un xic arreu de Catalunya. No es tracta d'establir classificacions, però és un fet que els que han demanat la secularització representen figures de capellans força diversos: uns han treballat en ambients obrers i animat comunitats populars de nova factura, on han seguit uns camins diferents; altres s'han mogut entre la tradicional classe mitja, que constitueix, encara, la franja més extensa de la nostra església, la que nodreix majoritàriament els nostres ambients educatius i apostòlics, les nostres comunitats parroquials, els nostres cercles de catequesi; també hi ha qui ha treballat, sobretot, fora ciutat, en les nostres característiques viles. Un ventall força complex.

No és estrany que les secularitzacions hagin despertat ressons. I que alguns d'ells s'hagin intentat fer públics.

En Josep Maria Balcells signava un article a «Correspondència» (febrer de 1977) arran de la secularització d'un company. En transcrivim uns paràgrafs:

En N. ha fet un pas. Potser des de fora sembla senzill i fins i tot lleuger. Jo, que el conec força i alhora vaig viure un procés semblant, puc dir que és un pas que es fa molt conscientment, pe-

rò que no es dona sense sofriments. Suposa o comporta un trencament que, tot i haver-lo decidit lliurement, provoca un temps de «desinstal·lació» i d'una mena d'inseguretat de cara al futur més immediat. De mica en mica hom va trobant el nou espai de vida, de treball, de compromís...

La progressiva «sortida» dels capellans no pot ser només un problema per als bisbes, que es van trobant sense «personal» per a mantenir l'estructura eclesial. Jo em permeto d'assenyalar uns aspectes que em semblen més profunds i que obligaran de mica en mica a prendre posicions col·lectives per part dels creients que estiguin interessats per la marxa de l'Església.

Hi ha el problema humà: en una societat conflictiva, consumista i despersonalitzadora, el combat en solitari arriba a ser dur i pot arribar a ser frustrador...

Un segon aspecte que sens dubte s'amaga darrera la resistència per part de l'Església jeràrquica a acceptar el matrimoni dels capellans, són els residus d'una concepció negativa de la sexualitat humana...

Hi ha també un tercer aspecte que en podríem dir polític-ideològic (...) L'Església, a més de ser portadora del missatge evangèlic, tot ell ple de llibertat i de Bona Nova per als oprimits, ha esdevingut, amb més o menys intencionalitat, un poder moral, ideològic, que arriba fins allà on s'interioritzen més profundament les actituds: la consciència (...) El capellà cèlibe, per la seva ma-

teixa dependència vital de l'Església orgànica, ha complert aquesta missió sense adonar-se moltes vegades de la transcendència i l'impacte de les seves paraules (...) La renúncia per part de l'Església a la llei del celibat seria en la pràctica una certa renúncia a aquest control ideològic. Entre altres conseqüències tindria, possiblement, la d'afeblir la dependència per part del sacerdot de l'estructura orgànica de l'Església i el seu lligam amb aquesta estructura.

Finalment s'amaga també en aquesta resistència un aspecte que podríem anomenar teològic, és a dir, quina és la identitat del capellà. Històricament hem de reconèixer que el sacerdot ha estat el *factòtum* en les parròquies, en detriment del laïcat (...) Només en la mesura en què es replantegin a fons la identitat i la funció del sacerdot en el context del que ha de ser la comunitat cristiana es podran obrir nous camins que retornin la imatge més autèntica dels creients...

Tot això que acabo d'insinuar és un crit d'atenció. La secularització dels capellans no és solament un fet personal que critiquem, respectem o aplaudim. Si els bisbes no volen agafar el brau per les banyes i prefereixen silenciar el problema, serà arribada l'hora que el laïcat exigeixi un replantejament a fons d'un problema que toca la mateixa identitat de l'ésser del capellà. Repensar això col·lectivament, fer arribar les conclusions als responsables oficials de l'Església, obrir un am-

pli debat sobre el tema, obligant tots els sectors implicats a participar-hi, ajudaria a crear les condicions favorables a una sortida correcta. Seguint com fins ara, l'Església s'anirà empobrint i envellint (una enquesta recent assenyala que l'edat mitjana dels capellans a Catalunya és a la ratlla dels 60 anys). El panorama no és pas optimista i si s'espera que la solució arribi de dalt, s'haurà de tornar a començar de zero...

L'Albert Manent ens envia aquest breu apunt que no ha pogut veure la llum al periòdic al qual anava inicialment destinat. Es titula: «Un amic ha deixat el ministeri...»:

Durant més de trenta anys de pelegrinatge llòbrec sota el nacional-catolicisme un clergue, a qui ha agradat fer també de clerc, ha nodrit la fe, ha suscitat o apuntalat vocacions, ha donat consells a gratcient, tot fent créixer sempre la condició humana de milers de persones. I no s'hi ha fet ric —potser només ha atresorat bons llibres—, ni tan sols és prou conscient de la seva influència, del seu «poder», de com una paraula seva feia, diríem, jurisprudència.

Tot d'una, dolorosa sorpresa per a uns, irritació no dissimulada per a d'altres, alguna cosa en ell ha fet crisi —antropològica, psicològica— i, per una circumstància concreta, que no gosaria lligar amb la virtut de la prudència, ha de deixar d'exercir el ministeri ple. Les enraonies, els xiuxiueigs, els comentaris són diversos. Uns

l'assenyalen amb el dit perquè implícitament tots, des del nostre petit o gran confort, demanem als capellans una vida heroica, perfecta, sense giragonses. Els benpensants i opulents ja sentencien: «Ho veieu, s'havia d'acabar així.» I els anatemes, les teranyines de suspicàcia ronden el seu nom i la seva persona. Ara ja no es recorden de com ha endegat la vida dels seus fills o ha refet una vocació professional o matrimonial a la deriva. Han oblidat que l'amic i sacerdot, home lliure d'esperit, els exhortava a ésser-ne, que la paraula de Déu a través d'ell assaonava fes vacillants, tarannàs massa crítics o recargolats. El fet, tanmateix, és una ferida per a la comunitat de creients, sobretot per aquella a la qual ell, sempre disponible, servia més. Però, si els benpensants m'irriten, també em desassosseguen els qui, amb seguretat de profetes, carreguen la culpa a l'Església, com una baluerna abstracta, o al bisbe o només a la dura lex. Aquests recursos fàcils emmascaren el problema, que en bona part recau en la comunitat de fidels. ¿Ens interpel·lem prou per l'exigència de les nostres obres, que haurien d'irradiar d'una fe més activa? ¿Trenta-i-tants anys de vida consagrada al Regne s'han d'esborrar per una crisi, per una circumstància que no tenim dret a judicar com si fóssim el mateix Déu? ¿Li hem fet sempre costat? No. Les nostres «heroïcitats» no passen gaire de l'eucaristia dominical, d'una almoïna reticent o massa proclamada, de la lectura d'un lli-

bre. Tot plegat en el nostre actiu de cristians no arriba ni al cinc per cent que tots devem, com a comunitat de cristians, al mossèn que ha de deixar el ministeri, des-ancorat per una crisi no pas de fe, sinó, com he dit abans, de tipus antropològic, psicològic. Si pateix, hem de patir amb ell. Ai dels qui li facin creu i ratlla perquè es consideren impecables, sense saber, potser, que només ho és Jesús, el nostre mestre!

Confesso que, escrivint aquestes ratlles sobre un tema tan íntim i públic alhora, però tan delicat, he patit. Però, pensant en tots els qui som o eren els seus amics, i que invoquem el mateix Salvador, vull acabar amb uns mots de Pascal: «Allò que m'astora més és veure que no tothom està astorat de la seva feblesa.»

Parlen els secularitzats

Alguns capellans secularitzats han fet públiques les seves reflexions.

S'ha tractat, potser, de comunicar la decisió a un cercle determinat —per bé que relativament ampli— d'amics i col·laboradors particularment afectats, cosa que ha aconsellat la forma de carta multicopiada i una mica extensa. Val la pena copiar alguns paràgrafs d'una d'aquestes cartes recents:

El meu matrimoni no respon a cap crisi en relació al ministeri, de manera que el meu desig seria continuar exercint-lo plenament. No obstant, donat que ai-

xò no és possible, demano poder continuar fent-ho en tot allò en què no és indispensable la condició presbiteral...

He dedicat tota la meua joventut (...) al ministeri amb tot entusiasme, i no tinc cap desig de deixar de dedicar-m'hi plenament. El ministeri presbiteral, com a servei a les comunitats cristianes, és el meu lloc de trobada personal amb Jesucrist, la meua vocació, el meu compromís. El vaig abraçar amb joia joventívola i hi voldria continuar. En el seu exercici m'he fet home i vull dedicar-hi tota la meua vida...

Jo em sento íntimament vinculat al compromís de servir la comunitat cristiana, però no a mantenir-me en una condició (la celibatària) que se m'ha fet inintegrable a la meua vida i, per tant, per a mi, nociva. I que, per altra part, no està necessàriament lligada a allò que, per a mi, és essencial. Per a mi el celibat ha estat sempre quelcom volgut secundàriament, en funció d'una altra cosa: el ministeri. Ha estat per a mi una condició legal que he acceptat joiosament (...) No tinc el més mínim ressentiment d'haver lliurat al servei de l'Església el meu vigor joentívol (...) Però les circumstàncies han canviat, i molt. Fa temps que l'ambient es va rarificant a l'entorn del ministeri-celibat fins a esdevenir problema en l'Església (...) És possible, perquè és un fet, tenir vocació al servei presbiteral sense tenir vocació a la virginitat. I això, ¿no sembla demanar la conveniència que els preveres

poguessin viure l'estat de vida que creguessin millor per a ells?

No hi ha cap mena de crisi fonamental a la meua vida: ni sobre el ministeri, que exerceixo amb més il·lusió que mai; ni sobre la fe, que estimo i treballa per aprofundir i difondre més que mai; ni sobre l'Església, que estimo més que mai pel fet de mirar-me-la sense il·lusions adolescents i joventívols.

Ja sé que no és lògic ni possible esperar que l'Església canviï de cop i volta tota la seva legislació vigent (...) El dret té la seva importància, té el seu llenguatge i la seva estructura vigent, que cal utilitzar. No vull exigir res que actualment no se'm pugui donar. Simplement demano l'aplicació estrictament necessària de l'estatut legal vigent...

En altres casos els papers impresos han donat la paraula a alguns capellans secularitzats. Així la revista «Comunitats Populars»: el seu núm. 2 (Barcelona, maig de 1977) porta una entrevista amb en Joan Moran:

La vocació ha estat en mi com una cosa imposada: des de petit m'he sentit com a assenyalat, com a cridat..., em semblava que Déu ho volia així. Era la meua manera de realitzar-me, perquè sentia que si volia ser fidel a Déu no em quedava cap altra opció. Sentia allò que Déu tria els que vol. Ara això em fa la sensació que no passava per la meua personalitat...

La contradicció ha anat creixent cada dia. Abans no l'experimentava ni m'esforçava a descobrir-la.

Formava part del meu ofici de capellà. Em sentia cridat a complir-lo, i ser responsable d'una tasca que considerava important em feia sentir un home necessari. Però aquí (a Santa Coloma) el que ha agafat volum, sobretot, és la vida real. La gent —sobretot els que s'interessen per millorar el barri— no m'han buscat com a capellà sinó com a persona corrent, com un veí més del barri, i per fer coses a favor dels homes, que he anat valorant cada dia més. En canvi, quan venien a buscar-me per fer de capellà, em buscaven per coses que cada vegada em rebotaven més interiorment: no els trobava sentit i se m'apareixien, més aviat, com a actes rutinaris...

Penso que el capellà ha de tendir a desaparèixer com a persona significada en el grup. El sacerdot el tenim tots. No el veig encarnat en una sola persona, sinó col·lectivament, en el grup que viu i celebra comunitàriament la fe. Descobreixo el sentit del sacerdot dins la mateixa vida, com un de tants...

De moment deixo la parròquia. Penso viure com un de tants. Penso casar-me. I, en la mesura que la vida em vagi comproment, penso contribuir a l'edificació de la comunitat. És més, en aquests moments sento la necessitat de celebrar la fe, de comunicar-la i fer-la créixer, d'ajudar a fer-la néixer...

La revista «Primera Plana» (núm. 10, abril de 1977) publicava una entrevista amb Antoni An-

toni Joan: «Habla un cura casado»:

Jo volia ser sacerdot i vaig acceptar el celibat perquè era una condició indispensable. En un moment determinat vaig comprendre que el matrimoni fóra, per a mi, una realització personal i que em duria a una plenitud major. Crec que no vaig errar-me: que puc viure la meua vocació de casat i la meua vocació de sacerdot en el que té de fonamental.

A la pregunta sobre si havia demanat la dispensa, contesta:

No, no. Jo no he sentit ni sentit haver perdut la vocació de capellà. Ser capellà és treballar en la transmissió de la fe, fer néixer la comunitat de creients i acceptar d'animar-la. Penso que podré continuar fent aquesta tasca a la meua comunitat (...) Naturalment, si puc mantenir aquesta postura és perquè aquí a Santa Coloma compto amb altres capellans i amb altres comunitats que m'entenen.

Però, ¿no traeix tal vegada la paraula donada?

La meua paraula continua ferma. Hi faltaria si desertava de la línia d'estimar i donar-me als altres, que és la crida fonamental de l'Evangeli (...) La qüestió del celibat és una qüestió de fidelitat a mi mateix, i repeteixo que mai no he sentit la vocació de cèlibe.

Crec que l'Església d'avui no és capaç d'il·lusionar prou a ningú. És com l'home que entrega la seva vida a una causa política i decideix no casar-se per poder

treballar-hi amb més intensitat. Per això cal sentir que el seu treball és necessari, útil; però malauradament no és això el que s'esdevé a l'Església. D'altra banda, crec que la vocació celibatària és possible, però crec que ha de ser una decisió lliure de cada capellà. Així l'Església s'enriquiria (...) Diria que el celibat es torna insostenible a causa de la crisi. I veig que la veritable víctima de tot això és el poble, que va quedant-se sense sacerdots...

També a Girona

Per acabar, val la pena deixar constància que el setmanari gironí «Presència» dedica cinc pàgines a aquest tema el dia 9 d'abril. Publica, entre altres coses, la resposta de cinc gironins secularitzats a una enquesta de la revista i una resposta col·lectiva, en deu punts, que no segueix les preguntes del qüestionari i que va signada: «col·lectiu d'ex-capellans de Girona». Ens ha semblat que valia la pena de reproduir-ne uns paràgrafs.

Considerem que l'experiència que hem tingut en l'exercici del sacerdoci ha estat positiva. No som, doncs, uns ressentits...

Considerem que la nostra actitud en deixar el ministeri sacerdotal no va ser cap abandó, cap fugida, ni cap pèrdua de vocació. Seguim intentant conservar amb altres formes de vida la nostra actitud de servei als homes i la

nostra fraternitat amb tothom, d'acord amb l'esperit de l'Evangeli. Alguns de nosaltres fins s'avindrien a tornar a exercir certs ministeris amb determinades condicions.

Continuem creient, almenys la majoria, en la necessitat de la presència del Poble de Déu enmig del món, com el llevat que fermenta la massa. Però aquest Poble de Déu no pot estar monopolitzat per un estament clerical...

Creiem que l'autèntica pobresa evangèlica és la de l'home normal que ha de buscar-se i conservar un treball diari per a mantenir-se ell i la seva família, vivint constantment en la inseguretat d'un futur fosc i també en la manca de privilegis i consideracions especials dins la societat.

Creiem que la llei purament eclesiàstica del celibat és antihumana, anticristiana i no té cap fonament evangèlic: Pere, primer cap de l'Església, era un home casat (...) Amb tot, acceptem el celibat com un camí molt especial, escollit lliurement per determinades persones, però sempre amb la possibilitat d'abandonar-lo si les circumstàncies pròpies o alienes així ho demanen. (...) La comparació que a vegades es fa amb el compromís matrimonial és, evidentment, falsa...

Volem fer constar que respectem l'actitud de tots els nostres companys que segueixen en el ministeri sacerdotal. No voldríem que aquestes ratlles fossin un motiu d'inquietud per a ningú quant a la seva opció personal. Senzillament, hem intentat expres-

sar clar i català el que nosaltres opinem sobre els punts que ens ha suggerit l'enquesta, sense pretendre tenir el monopoli de la veritat.

Lamentem no poder donar encara públicament les nostres dades personals completes. Per desgràcia, això ens portaria avui uns riscos que no creiem haver d'afrontar innecessàriament.

* *

Fins aquí el dossier.

¿Serà necessari dir que el fet

d'haver reproduït aquestes ratlles no vol pas dir que «Quaderns» subscrigui totes i cada una de les seves afirmacions?

Ens hi ha menat el desig de no eludir el problema, posat que de fet hi és i ja comença a parlar-se'n obertament. En aquestes circumstàncies, silenciar-lo ens semblava anormal. I no voler-li donar estatut públic pot ser el primer pas per no mirar de cara una qüestió que està demanant de l'Església, com a cos social i estructurat, una resposta que sigui una altra cosa que un simple desconeixement.

Josep M. Totosaus

Lleida: decepcions i esperances

Al nostre bisbat, com gairebé en tots els de casa nostra, hi ha una davallada després de l'eufòria postconciliar. L'estat d'ànim dels clergues és bastant baix. Els laics potser no ho acusen tant, perquè tenen una tasca familiar i professional que omple les seves vides. Però aquells pocs que senten com a seus les ruptures i els traumes eclesials experimenten, també, un estat d'esperit bastant arran de terra en contemplar la panoràmica de l'església diocesana.

Reporto avui dos esdeveniments que són —el primer sobretot, per la seva extensió i la seva durada— una mostra del treball que es va fent i de tota la càrrega de problemes personals i ideològics que dificulten, ben segur, l'acció de l'Esperit de Jesús.

La parròquia de Fraga

La comunitat de Fraga, frontera amb l'Aragó (o, si voleu, de llengua catalana i de divisió provincial aragonesa), arrossega un trauma fa força temps. I, amb ella, tots els cristians que estimem la nostra església diocesana.

Fa uns anys, la comunitat fragatina va emprendre una reflexió seriosa sobre la línia pastoral que calia seguir segons les línies del Concili Vaticà II. Aques-

ta reflexió —catequesi d'adults o curs de teologia— que va arribar a molts grups de manera sistemàtica i progressiva, va acabar-se amb una consulta massiva a tota la població. El conjunt de conclusions va ser formulat en una setmana de pastoral i representa —o hauria de representar— les línies bàsiques de pastoral a seguir per la comunitat parroquial. Un consell pastoral de laics i sacerdots és l'encarregat de vetllar-ne la continuïtat. Tota aquesta orientació ha estat aprovada diverses vegades pel senyor bisbe, Dr. Ramon Malla.

Però una cosa és la lletra escrita i una altra la seva traducció en la vida personal i comunitària.

Les qüestions i els problemes humans en què intervenen moltes persones van agafant, sempre, el color dels diferents grups ideològics. Però Fraga, a més, és un lloc molt apte per ser guanyat per al propi front: sigui eclesiàstic (bisbats de Lleida, Osca, Barbastro), sigui provincial (Osca o Lleida), sigui idiomàtic (català o castellà). Els diferents interessats s'apropen a Fraga pensant en els seus ideals. Suposo que no trigarà a fer-hi acte de presència algun dels grups religiosos pro-sehitistes que hi ha dins mateix de l'Església.

Ja fa temps que els tres sacerdots de Fraga fan objecte de crítiques, enfrontaments, signatures,

lluïtes i intervencions caciquistes que se serveixen d'algun clergue per als seus interessos. En l'actualitat dos dels sacerdots han presentat la seva dimissió de la parròquia, entre ells el responsable.

Així doncs, el senyor bisbe ha de fer un pas, alhora enèrgic i assenyat, que possibiliti la continuïtat de la línia pastoral empresa. Però la solució que hi doni difícilment podrà salvar tots els elements en joc, perquè ja fa anys que s'haurien d'haver enfrontat certs aspectes i avui és humanament impossible una solució plenament satisfactòria.

Parla el senyor bisbe

I què hi diu el senyor bisbe? preguntarà el lector.

Em limito a copiar alguns paràgrafs d'una entrevista que li va fer, fa cosa d'uns tres mesos, la periodista Maria José Arellano, que va ser publicada al periòdic fragatí «La Voz del Bajo-Cinca», i de la qual va fer-se una separata que ha conegut força difusió.

Es bo de saber que, a més de l'església parroquial (on hi ha dos sacerdots), Fraga compta amb una altra església al barri dels afores, de la qual s'encarrega un altre sacerdot.

Avesats a l'antiga idea de rector (és a dir, el qui disposa) i vicaris (els qui obeeixen), no és estrany que es faci difícil, a alguns, entendre el pas a la concep-

ció de tots els sacerdots constituint una sola unitat d'actuació. Això comporta subordinar la pròpia iniciativa personal a la consideració de tots i acomodar-se, en el ministeri, a allò que es de termini conjuntament, o —si no hi ha unanimitat— al que deci deixi la majoria amb l'avinença del responsable principal, que en el cas concret de Fraga és mossèn Valeri, segons consta explícitament.

Aquesta nova concepció respon a les orientacions del Concili Vaticà II (...) I tots hem de tenir el màxim interès a dur-les a la pràctica: ho exigeixen la fidelitat i la fe en l'Església i el millor servei dels fidels, en bé dels quals van ser promulgades.

Es, doncs, evident que el bisbe té el dret i també el deure (...) de reorganitzar els equips, si ho considera convenient, per mantenir una línia pastoral d'acord amb el Concili. I això és encara més clar quan —com s'esdevé a Fraga— la línia pastoral ha estat aprovada explícitament pel bisbe.

A la comunitat fragatina hi ha un Consell Pastoral que està ben informat de la situació. Quina és la seva postura?

Per la mateixa raó de respecte a la responsabilitat del bisbe, el Consell Pastoral, tot el temps del seu funcionament, ha acceptat les decisions que han dimanat de la Jerarquia. I és per a mi una satisfacció expressar, una vegada més, el meu recolzament a la tasca d'assessorament i corresponsabilitat pastoral que ha portat a terme per tal que la parròquia de

Fraga vagi caminant d'acord amb les normes del Concili. D'aquí el recolzament que dono, molt de gust, a la seva tasca.

Essent com és un organisme representatiu de la Parròquia, era, per a mi, un deure escoltar-lo, tal com he fet amb molt de gust. La seva postura actual és la mateixa d'altres ocasions: exposició sincera dels seus punts de vista i acceptació de la decisió que dona el bisbe. La seva màxima il·lusió hauria estat que l'acció pastoral de conjunt, que el bisbe ha promulgat com a necessària en diverses ocasions, i on el treball en equip dels capellans ocupa un lloc preferent, s'hagués pogut dur a terme sense tanta oposició; o, més ben dit, amb una col·laboració cordial de tots els cristians...

La divisió (d'opinions) només pot afavorir els que tenen interessos positivament contraris al creixement de l'Església en la línia marcada pel Concili. És evident que perjudica la comunitat de Fraga, la qual constitueix realment una unitat espiritualment i civilment...

Voldria recordar tot posant-hi l'accent, la idea, clarament expressada pel Concili, que els sacerdots actuen, a les parròquies, en nom del bisbe. Com és lògic, no ho dic amb afany de poder ni per anul·lar la iniciativa dels capellans, que és necessària. Ho recordo perquè no sigui passat per alt un aspecte que posa fora de qualsevol dubte el dret del bisbe a assenyalat unes línies de pastoral, l'obligació de seguir-les els capellans i el deure de col·laboració

sincera per part de tots els fidels. I amb molta més raó quan aquestes línies —com és el cas de Fraga— són fruit d'una reflexió conjunta de tots els estaments del poble de Déu: sacerdots amb el bisbe, religiosos i laics.

Estic segur que les divergències que han sorgit a Fraga obeeixen a diferents maneres de pensar en coses accidentals, divergències que poden i han de ser superades —n'estic segur— de la manera que indiquen la fe i l'obediència. Si no fos així, em caldria pensar en uns intents d'instrumentalització molt lamentables pel que suposen de falta de sentit cristià i de respecte a la comunitat de Fraga, la qual desitja viure la seva fe actualitzada, tal com demana l'Església.

Catequesi de preadolescents

Tots hem sentit a parlar del catecisme de preadolescents que ha presentat la Conferència de l'episcopat espanyol.

Al nostre bisbat ha tingut lloc un curs de dos mesos per estudiar-lo tranquil·lament: hi han pres part una vuitantena de persones a raó de dues hores per setmana. És un bon servei que han ofert l'equip del Secretariat de Catequesi diocesà i la Delegació diocesana d'ensenyament religiós. És així, realment, com cal treballar a nivell catequètic, trencant amb les capelletes de grups i grups i amb l'empobriment que comporten, sobretot quan es trac-

ta de catequistes d'adolescents i preadolescents.

El bisbe Jaume Camprodon, de Girona —encarregat de la catequesi al si de la conferència episcopal catalana—, ens ho recomanava: «Aquest curs, el que hem de fer és estudiar ben bé aquest instrument que l'any vinent ha de sortir adaptat plenament a la llengua i al tarannà nostres». Tal era l'objectiu a què anava destinat el curset de Lleida.

Si de cas —penso— caldria fer-hi una crítica: quelcom hi ha entelat els vidres per on havíem de veure amb claredat la funció de la catequesi en l'Església.

M'explicaré. La carta de convocatòria del curset anava dirigida, indiscriminadament, a comunitats i a directors d'escoles. I la raó és aquesta: perquè els destinataris del curset eren, també indiscriminadament, els professors de religió de segona etapa d'Ensenyament General Bàsic i els catequistes de preadolescents de les comunitats cristianes. Això vol dir que la línia que segueix el Secretariat diocesà de Catequesi barreja escola i catequesi, en comptes d'aclarir els camps.

Penso que aquesta línia —defensada per força organismes d'església— costarà llàgrimes dintre d'uns anys. Penso que aquesta postura que defensa l'ús de l'escola com a plataforma catequètica és un mal pas que dona l'església, o, millor dit, certs grups eclesials.

Vindrà dia, en el procés secularitzador (i ja l'estem entrellucant), que voldrem defensar una assignatura a l'escola per presentar-hi la faceta religiosa de la humanitat i que ni això ens serà acceptat (en més de quatre casos) per culpa d'haver abusat de la plataforma escolar per fer-hi catequesi i altres proselitismes.

Finalment, i per acabar aquesta crònica, voldria posar de manifest un altre aspecte criticable del curset. Ha estat, una vegada més, una mostra del sentit colonitzador que presideix l'orientació pastoral de molts organismes del bisbat: l'atenció que ha prestat a la terra, al país, a la llengua catalana ha estat nulla.

Però, com que es tracta d'un problema sobradament conegut, no cal parlar-ne més.

Xavier Batiste

L'empobriment de les nostres comarques

Hi ha fets que marquen la lamentable, però objectiva, anèmia social de les nostres comarques. Un empobriment que ja no para ningú. El Consell de Pastoral, en la seva cinquena reunió, remarcava recentment el panorama alarmant de les nostres terres, el seu empobriment constant en persones i béns i, consegüentment, la dificultat d'un dinamisme pastoral creador i expansiu. El Consell del Presbiteri, tractant la temàtica dels ministeris a la nostra diòcesi, s'adonava de la realitat sociològica d'unes comarques amb poca gent i pocs preveres. Una setantena de preveres, més aviat joves, han abandonat el bisbat els deu darrers anys: alguns s'han traslladat a Barcelona, 32 s'han secularitzat. Aquesta és la situació que han constatat els dos organismes pastorals més importants de la diòcesi. Algunes parròquies han perdut tots els seus habitants, la majoria han disminuït en xifres alarmants i, aviat, fins i tot perdran el nom. Efectivament, s'acaben de publicar unes normes sobre la concentració d'arxius parroquials. Els llibres d'actes en la majoria de comarques s'han concentrat en el cap i centre arxiprestal on s'han establert un o dos arxius. Els rectors no aixecaran acta de les celebracions sacramentals, solament trametran

unes dades al cap de comarca, on s'omplirà una fitxa. La seguretat serà molt més gran, però els rectors de poblets petits podran araconar els històrics segells amb els titulars de les parròquies. Algú ha dit que és un centralisme burocràtic copiat de l'administració civil. Només en dono fe.

Església diocesana i ministeris

Aquestes són algunes de les conclusions aprovades en la darrera reunió del Consell de Presbiteri que tractà del tema «Església diocesana i ministeris»:

— Assegurar que hi hagi a totes les comunitats algú —prevere, religiós, seglar— que procuri congregar, sobretot els diumenges, per a la pregària i la litúrgia de la Paraula, el poble fidel.

— Als sacerdots secularitzats que ho desitgin i perseverin fidels al compromís de creients, els haurien d'estar oberts els ministeris exercits pels altres creients.

— Continuar fent esforços perquè el ministeri catequètic, al servei de la transmissió i creixement en la fe, sigui present a l'interior de les famílies, en l'àmbit parroquial i escolar i en el món dels joves i dels adults.

— Vetllar perquè hi hagi matrimonis que animin cristianament la vida familiar (moviments, associacions, etc.), i assegurin tam-

bé la formació cristiana de les parelles que demanen el matrimoni cristià.

El bisbe d'Urgell ja no ho és de Solsona

Al principi de març ens arribà la notícia de l'acceptació, per part del papa, de la dimissió del doctor Josep Bascuñana, bisbe titular de Solsona. Hom considerava aquest fet com un primer pas per al nomenament de bisbe residencial en un temps immediat, ja que el bisbe Joan Martí governava la diòcesi de Solsona com a administrador apostòlic «*sede plena*» des del mes de novembre de 1974. El dia 2 d'abril fou anunciat oficialment el nomenament de monsenyor Miquel Moncadas per a la seu solsonina. El nostre bisbe declarava que el bisbat de Solsona té problemes específics que no pot resoldre fàcilment un administrador apostòlic amb poc temps de dedicació. Una bona notícia, doncs, per a les dues diòcesis afectades, Solsona i Urgell.

Clima electoral a les nostres comarques?

Certament hi ha clima electoral a les poblacions més grans, ja

que en la campanya pre-electoral han estat aquestes els únics objectius dels aspirants al poder. Hi ha hagut força assistència als actes polítics, més interès també a llegir i comentar la premsa, però una notable i ben lògica desorientació a l'hora de prendre una opció concreta. En els pobles, on la informació no ha incidit tan intensament, domina més una indiferència amb tonalitats d'escepticisme. N'han sentit tantes de paraules boniques i tot continua igual! Caldrà despertar l'esperit de responsabilitat i participació. En aquest sentit Càritas diocesana programà un curs de mentalització social i política per presentar el ventall de les diverses opcions polítiques al nostre país i la postura cristiana davant aquest fet. Tingué lloc a Balaguer els dies 30 d'abril i 1r. de maig. Donada la validesa dels temes tractats, altres sectors diocesans han manifestat interès per tenir una informació semblant, salvant sempre la convenient neutralitat de l'Església. Neutralitat defensada per la majoria dels cristians. Fins i tot el Col·legi diocesà d'Arxiprestos publicà, el dia 6 de març, unes normes sobre la utilització dels locals de l'Església per a activitats no eclesials. Aquesta llibertat de l'Església és un condicionament important per a una altra llibertat i justícia que tots volem que surti de les urnes.

A. Mirabet

La catalanització de l'Església valenciana

La polèmica del «català-valenciano» ha pres cos ja dintre de l'Església. Fa uns quants dies cinquanta-un sacerdots han fet conèixer un escrit enormement contestatari, que han enviat a tot el clergat de la diòcesi, per tal d'obrir els ulls dels incauts sobre la catalanització de la litúrgia, especialment en el *Llibre del Poble de Déu*.

L'escrit, una mica llarg i enfarragós, ha estat redactat en castellà i «valenciano», i per fer-ho més solemne ha estat dipositat en casa de notari. En reproduïm uns quants paràgrafs:

Esta és la raó de la nostra nota: No ser ni aparèixer còmplices del gravíssim dany que s'està causant a l'església Valentina i fer-nos eco de la veu de protesta dels nostres feligresos.

Si fins ara hem callat, ha segut per respecte als nostres superiors i amb l'esperança que adoptarien les mides promeses (B.O., març de 1976) que en va hem esperat mes d'un any.

Com a sacerdots valencians que som, reconeixem que la Regió o el Regne de València té personalitat pròpia, que li ve donada secularment per un dret, per una cultura, una història, una geografia i una llengua ben definides.

No volem mesclar res de polític ni econòmic ab lo purament

eclesial, però sí podem demanar en el nom del nostre poble que no se li obligue a parlar ab Déu en una llengua que no és la seua... Demanem als nostres superiors, i els ho preguem ab tota urgència, uns texts litúrgics en la nostra llengua valenciana, és a dir, en la llengua que parla el nostre poble, accessible a la majoria dels fidels del Regne de València...

...Sentint-ho molt, nos creem obligats a manifestar als nostres superiors que els texts que se nos proposen per a la celebració de l'Eucaristia no responen a les exigències pastorals del nostre poble valencià, perquè:

a) *estos texts, segons la pròpia declaració del preparador del Llibre del Poble de Déu, estan redactats en català, i la nostra llengua no és esta sinó la valenciana;*

b) *la comissió que ha adaptat els texts no sabem que existixca canònicament;*

c) *este «Llibre» que hauria de ser signe d'unitat i «un instrument de pregària i amor» s'ha convertit no únicament en un llibre polèmic sinó en bandera de desunió entre els sacerdots i fidels de la diòcesi. Només per este motiu haurien d'haver-lo rebutjat els superiors...*

València en té dret i li urgix tindre sa edició típica dels texts litúrgics en valencià... La nostra Regió no deu emparar-se en el dret que es publicà en la Instrucció del Consiliu de 1-69 per a

fer els canvis i substitucions que es cregueren convenients del català al valencià, sinó que per tindre una llengua viva i que s'ensenyà hui, ha de tindre una traducció directa del text llatí a la nostra llengua valenciana.

I si fins ara hem acceptat a disgust els texts catalans preparats per la Comissió Interprovincial Valentino-Tarraconense ab unes xicotetes adaptacions al valencià com a única opció possible i sense cap altra alternativa, ha segut, no per convenciment de posseir un text valencià, sinó per obsequiositat als nostres superiors i per haver ignorat la fal·làcia i les vertaderes intencions que en tot este procés s'amagaven i que cada dia estan més patents.

...Cal que es nomene una comissió d'especialistes en Sagrada Escripura, Teologia, Història, Litúrgia, Pastoral, Filologia, Música..., a fi que ab el major compte i fidelitat es duguen a felix terme les traduccions. No volem intromissions de ningú. València, a Déu gràcies, compta entre el seu clero ab més de cent graduats, entre els quals n'hi ha de molt capacitats en estes especialitats...

Ací queda, doncs, la proposta: «que es nomene una nova comissió d'especialistes» i tornar a esperar set o vuit anys més fins que es presente una nova traducció a la llengua del nostre poble dels textos litúrgics; que és el que, en el fons, busca aquesta gent, que per cert «se expresan mejor en castellano».

Aquest grup està capitanejat

pel que fou president de la Comissió litúrgica de València i que en un principi demostrava molt interès en la preparació dels textos, però que més endavant es va deixar influir pel grup de «valencianistas» de parla castellana, que els agrada el valencià per emprar-lo en el folklore, i que, a més, són els qui avui ocupen alts càrrecs a l'administració local.

Aquest grup d'intel·lectuals «valencianistas» protagonitzaren l'altre dia un vergonyós incident ocorregut en un acte d'exaltació valenciana, organitzat per ells als salons de la Llotja. En acabar les intervencions, i ja a punt de sortir, el pare Pere Riutort fou escopinat a la cara per un dels assistents, solament pel fet d'estar allí present i no assentir a tot el que allí es deia. Pel que es veu aquesta gent no li perdona al pare Pere Riutort el fet de ser un dels responsables de la catalanització pel seu *Llibre del Poble de Déu*. La policia intervingué enduent-se el pare Riutort com si hagués estat ell el provocador. L'endemà el diari incloïa un escrit seu explicant els fets tal com van ocórrer. Un dia després, li contestava un dels qui van presidir l'acte, Pasqual Lainosa, tinent d'alcalde i president de la Junta Central Fallera, màxim representant de l'anomenat «Bunker Barraqueta», fent-li un atac personal i difamatori molt a l'estil d'aquest personatge força conegut per tots els valencians.

És vertaderament lamentable que aquesta gent no utilitze la saliva per dialogar amb el qui

no pensa com ells en lloc d'escopir-li a la cara.

Les associacions de veïns presenten la seva lluita

Una nova i vertadera força social i política ha nascut al si del poble valencià. Es tracta de les Associacions de Veïns que, fa un temps, s'han anat formant i organitzant en una Coordinadora —plataforma superior de les reivindicacions de tots els barris i pobles de l'entorn de la ciutat.

Ultimament la Coordinadora s'ha marcat dos objectius principals: per una part, la conversió en parc i jardins públics de l'antic llit del Túria en el seu pas per la ciutat (un total de 1.600.000 m.²), i per l'altra, conservar el bosc del Saler i la Devesa de l'Albufera com a propietat de tot el poble, i parar l'avançada especuladora de l'Ajuntament que ha anat parcel·lant i venent terrenys que pertanyen al poble, per edificar i construir propietats privades.

Quant al llit del Túria, era destinat, segons l'antic projecte, a estacions de tren i autopistes, les quals dividirien la ciutat en dues meitats. Gràcies a Déu i a la lluita del poble, en gran part dirigida per les Associacions de Veïns, aquest projecte, se l'ha hagut d'empassar l'Ajuntament, que ara sembla, quines coses!, partidari de destinar-lo a zona verda. Entre altres coses la Coordinadora fou la promotora d'una concentració

dintre el jaç del riu, aprofitant la festa popular del diumenge de Pasqua, on totes les Associacions de Veïns que fitaven amb el riu anaren arribant amb moltes pancartes, que de formes diverses venien a dir que el llit del Túria és del poble i el poble el prefeix verd. Aquesta manifestació fou multitudinària i pel que sembla, produí els seus efectes, ja que dies després era retirat el projecte d'autopistes i aprovat el de jardins.

Pel que fa al Saler, el poble valencià encara s'ha manifestat més ostentament. El diumenge 8 de maig, i seguint la crida de la Coordinadora, més de quaranta associacions de veïns de la ciutat i pobles de l'Horta es congregaren en un gran aplec a les pinedes del Saler, ocupant pràcticament tota la zona. Com que féu un bon dia de sol, aprofitaren el matí per a prendre el bany a la platja i recórrer a discreció els maravellosos paratges d'aquesta frondosa selva al costat de la mar, que no debades s'anomena el «pulmó de València». Si bé és difícil de calcular, estem segurs que els valencians desplaçats al Saler per passar el dia i prendre simbòlicament possessió d'aquest terme superaven els 25.000.

Després d'un dinar de camaraderia per rogles, una meitat dels acampats anaren concentrant-se a poc a poc en un lloc, on se celebrà la gran Assemblea. En la primera part actuaren diversos conjunts musicals de la cançó popular valenciana com Al Tall, Els Quatre Z, Paco Muñoz, i d'altres

que foren aplaudits amb un entusiasme mai vist.

En la segona part intervingueren representants de diverses associacions que resumiren els problemes i les reivindicacions de tots els sectors, al mateix temps que apuntaven les alternatives precises per a arribar a les solucions. Com una alternativa necessària i definitiva s'apuntava per part de tots la constitució dels ajuntaments democràtics.

En acabar, fou de destacar el comportament cívic i respectuós de tots els assistents que, malgrat el gran nombre i el seu esperit de lluita contra les injustícies municipals, en tot moment mantingueren un ordre correcte, fins i tot els xiquets que es divertiren a desdir. Finalment els nombrosos autobusos anaren desfilant amb llurs pancartes amb missatges relatius a l'acte, enduent-se els veïns cap als respectius barris i pobles.

L'objecció de consciència

Per tal de protestar contra la violència, les guerres i la repressió, un grup d'objectors de consciència realitzà pel febrer una vaga de fam a la restaurada i cèntrica plaça de la Mare de Déu.

Aquesta vaga de fam es desenvolupà d'una manera molt particular. Fou una vaga a tandes, és a dir, cada matí es presentaven a la plaça els objectors i simpatitzants que volien passar en vaga de fam tot el dia i restaven asseguts als banquets de la porta de la catedral fins a la nit. L'endemà uns altres voluntaris prenién la torxa de la vaga fins a la nit, i així cada dia.

Durant tot el dia, el grup en vaga mantenia xerrades amb els transeünts que els preguntaven sobre el sentit de llur vaga. Fins i tot la televisió també hi féu acte de presència i reproduí l'entrevista en el programa regional, molt positivament, per cert.

Antoni Signes

COL·LABORADORS D'AQUEST NÚMERO:

Pere Adell (de l'equip pastoral de Santa Maria Magdalena del sector Trinitat-Verdum, Barcelona), Salvador Bardulet (arxiprest de Manlleu), Frederic Bassó (responsable de catequesi del Sector Pastoral de Sant Gervasi, Barcelona), Eliseu Bordonau (de l'equip de preveres de Cornellà, i responsable de la catequesi de confirmació del Baix Llobregat), Salvador Cabré (de l'equip de preveres de Santa Coloma de Gramenet), Ramon Minoves (mestre d'E.G.B. i periodista, de l'Hospitalet de Llobregat), Xavier Morlans (de l'equip pastoral de Santa Maria Magdalena del sector Trinitat-Verdum, Barcelona), Josep M. Totosaus (director de «Quaderns»), Ramon Tuneu i Vila (rector de Sant Vicenç de Castellet i membre de la Comissió Interdiocesana de Catequesi), i Josep M. Vilaseca i Marcet (advocat i membre del Consell diocesà d'economia, Barcelona).

CORRESPONSALS:

F. Xavier Aróztegui (de l'equip del C.P.L.), Xavier Batiste (Lleida), Antoni Mirabet (La Seu d'Urgell), i Antoni Signes (València).

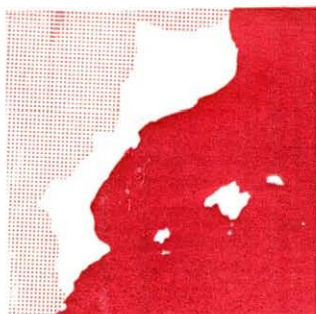
Nota d'agraïment i de salutació

Els lectors es deuen haver adonat que des del número passat (46-47) consta el nom de Josep M. Totosaus com a nou director de «Quaderns». Ens plau de fer constar des d'aquí la nostra profunda gratitud a Josep Junyent, per la seva encertada tasca que, des del primer número i de Manresa estant, ha realitzat al front de la nostra publicació.

I alhora, també un mot d'encoratjament a Josep M. Totosaus, el qual des de bon començament ha estat molt connectat amb la vida de la revista, per a continuar aquesta tasca de servei a l'Església dels Països Catalans.

Vet aquí, doncs, ben cordialment: el nostre comiat i la nostra benvinguda.

El Consell de Redacció

QUADERNS DE PASTORAL. Publicació bimestral.

Director: Josep M.ª Totosaus.

Redacció i administració: Rivadeneyra, núm. 6, 4.ª - tel. 317 48 58 - Barcelona-2.

Preu de subscripció: 500'— ptes. l'any.

Número solt: 100'— ptes.

Dipòsit legal: B. 25.506 - 1969.

Impressió: I. G. Santa Eulàlia - c. Sant Joan Bosco, s/n. - Santa Eulàlia de Ronzana. Empresa periodística: Joan Carrera Planas (núm. 458, tom 6, secció de persones naturals, foli 127. Inscripció 1).

Amb censura eclesiàstica.